

NÖDUTGÅNG

ETT AKTIVT FÖRSVAR I EN OSÄKER TID
Försvarmaktens årsredovisning 2021

FÖRSVARSMAKTENS ÅRSREDOVISNING 2021

Resultatredovisning,
resultat- och balansräkning,
anslagsredovisning,
finansieringsanalys samt noter

Denna årsredovisning publiceras även på Försvarmaktens hemsida (www.forsvarsmakten.se)

Försvarmaktens årsredovisning 2021. FM2020-23458:17

Huvuddokument

Framsida:

HMS Visby hissar gångflaggan efter losskastning.

Foto: Jimmie Adamsson /Försvarmakten.

Baksida:

H.K.H Kronprinsessan Victoria vid invigningen av Älvsborgs amfibieregemente. Foto: Kim Svensson/Försvarmakten.

Regeringen och sändlista

Ert tjänsteställe, handläggare

Ert datum

Er beteckning

Vårt tjänsteställe, handläggare

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

HKV LEDS PLANEK,
Eva Gillberg, 08-788 90 68

Försvarsmaktens årsredovisning 2021

(Huvuddokument och två bilagor)

Försvarsmaktens årsredovisning för budgetåret 2021 fastställs. Den kompletta årsredovisningen utgörs av denna handling samt ytterligare två handlingar, med särskild sändlista, enligt tabell på nästa sida.

— o o o —

Arbetsstagarorganisationerna har informerats enligt *Avtal om samverkan för utveckling inom Försvarsmakten*.

Chefen för ledningsstaben, produktionschefen, insatschefen, chefen för militära underrättelse- och säkerhetstjänsten, chefsjuristen, ekonomidirektören, personaldirektören och kommunikationsdirektören har under ärendets beredning getts tillfälle att yttra sig enligt 22 § förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten.

Denna årsredovisning har beslutats av general Micael Bydén. I den slutliga handläggningen har dessutom generaldirektör Mikael Granholm, viceamiral Jonas Haggren, kommandör Jonas Hård af Segerstad, chefscontroller Eva Gillberg och redovisningschef Andreas Grönkvist deltagit och som föredragande ekonomidirektör Helena Holmstedt.

Micael Bydén
Överbefälhavare

Helena Holmstedt

(EGI)

Postadress
Försvarsmakten
107 85 Stockholm

Besöksadress
Lidingövägen 24

Telefon
08-788 75 00

Telefax
08-788 77 78

E-post, Internet
exp-hkv@mil.se
www.forsvarsmakten.se

Handlingar/ bilagor	Benämning	Handling
Hdok (ES)	Huvuddokument	Denna handling
1. (ES)	Personalberättelse	Denna handling
2. (ES)	Materielberättelse	Denna handling
3. (KH)	Försvarsmaktens operativa förmåga 2021	FM2020-23458:18
4. (H)	Övriga hemliga redovisningar	FM2020-23458:19

Under- bilagor	Benämning	Handling
2.1 (H)	Materielinvesteringar – Hemlig redovisning	FM2020-23458:19
2.2 (SK)	Materielinvesteringar – Ekonomi	FM2020-23458:19
3.1 (KH)	Relativ värdering - Motståndaren	FM2020-23458:18
3.2 (KH)	Relativ värdering – Stöd från civila försvaret	FM2020-23458:18
3.3 (H)	Motståndarbeskrivning	FM2020-23458:18
3.4 (H)	Aktuellt läge försvarsplanering	FM2020-23458:18
3.5 (H)	Nationell och internationell beredskap samt nationella operationer	FM2020-23458:18

Förklaring:

ES	Ej sekretess
SK	Sekretessklassificerad
H	Hemlig
KH	Kvalificerat hemlig

Sändlista

Försvarsutskottet
Riksdagens utredningstjänst
Riksrevisionen
Regeringen
Regeringskansliet (Fö)
Regeringskansliet (Fi)
Regeringskansliet (UD)
Försvarets materielverk (FMV)
Försvarets radioanstalt (FRA)
Kustbevakning (KBV)
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
Rekryteringsmyndigheten
Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)
Ekonomistyrningsverket
Rikspolisstyrelsen
Riksarkivet
Fortifikationsverket
Statskontoret
OFR/O FM
OFR/S
SACO Försvar
SEKO Försvar

(fortsättning nästa sida)

Inom Försvarsmakten

ÖB

GD

AST, LG, I 13, I 19, I 21, K 3, K 4, P 4, P 7, P 18, A 8, Lv 6, Ing 2, T 2, SWEDEC, SkyddC, MSS

MS, 1.ubflj, 3.sjöstriflj, 4.sjöstriflj, Amf 1, Amf 4, MarinB, SSS

FS, F 7, F 16, F 17, F 21, Hkpflj, LSS

MR Syd, MR Väst, MR Mitt, MR Norr, HvSS

FMLOG, FMTS, FömedC

MHS K, MHS H, FM HRC

LedR, FMTIS, FMUndSäkC

SOG

Infochefer vid förband, skolor och centrum

Inom Högkvarteret

HKV STAB

LEDS

LEDS STAB

LEDS CIO

LEDS INRI

LEDS JUR

LEDS KOMM

LEDS PERS

C LEDS PLANEK

LEDS PLANEK

LEDS TF

LEDS SFL

MUST

PROD

INS

REV

SÄKINSP

FLYGI

FIHM

OFR/O HKV

OFR/S HKV

SACO HKV

SEKO Försvar HKV

Arkiv

Innehållsförteckning

Årsredovisningens disposition	1
Överbefälhavarens kommentarer	3
Anslagsredovisning	6
Resultatredovisning	9
Operativ förmåga vid utgången av 2021	9
Uppbyggnad av krigsorganisationen och beredskap	12
Insatser - nationellt och internationellt	36
Stöd till samhället	49
Utveckling	51
Övrig resultatredovisning	59
Fördelning anslagsförbrukning per anslag	72
Utfall kostnader och intäkter	73
Arbetet med en sammanhängande planering av totalförsvaret	74
Pågående förändringsarbeten	76
Utökning och förändring av grund- och krigsorganisationen	76
Övrig redovisning med återsrapporteringskrav	77
Fördjupad samverkan inom cybersäkerhetsområdet genom ett nationellt cybersäkerhetscenter	77
Upphandling	78
Vind- och vågkraft	79
Avgiftsfinansierad verksamhet	82
Finansiell redovisning	83
Sammanställning över väsentliga uppgifter	83
Resultaträkning	84
Balansräkning	85
Anslagsredovisning	87
Finansieringsanalys	90
Tilläggsupplysningar och noter	91
Revision, granskning, kontroll och tillsyn	110
Försvarsmaktens internrevision	110
Försvarsinspektören för hälsa och miljö	110
Flygsäkerhetsinspektören	111
Chefen för säkerhetsinspektionen	112
Militära säkerhetstjänsten och tillsyn av säkerhetsskyddet	112
Försvarsmaktens interna styrning och kontroll	114
Försvarsmaktens organisation	116
Bilagor	123
Sökregister återsrapporteringskrav	123

Överbefälhavarens intygande av myndighetens årsredovisning	132
--	-----

Tabellförteckning

Tabell 1 Anslagsutfall samtliga anslag 2019-2021	6
Tabell 2 Anslag 1:1.1 – större poster	7
Tabell 3 Flygtimmar per flygplans- och helikoptertyp 2019-2021	20
Tabell 4 Betydande övningsverksamhet	29
Tabell 5 Regeringsbeslut avseende SSR verksamhet, ram samt utfall	42
Tabell 6 Ekonomiskt utfall per insats under utgiftsområde 6, anslagspost 1:2.1 och 1:2.2	45
Tabell 7 Genomförd verksamhet vid Fredsfrämjande insatser	46
Tabell 8 Ekonomiskt utfall per insats utgiftsområde 5 anslag 1:2	47
Tabell 9 Kostnader uppdelat mellan relevanta lagar och förordningar	51
Tabell 10 Verksamhetsutfall anslag 1:4 fördelat på FoT-områden, koncernstödsuppdrag samt studier m.m.	57
Tabell 11 Utfall kostnader och intäkter 2019-2021	73
Tabell 12 Upphandlat belopp där miljökrav ställts i förhållande till myndighetens sammanlagda upphandlingsvärde	78
Tabell 13 Antal vindkraftsremisser som Försvarsmakten lämnat yttrande över under 2021	80
Tabell 14 Avgiftsintäkter utöver 4 § avgiftsförordningen som redovisas mot anslag 2019-2021	82
Tabell 15 Försvarsmaktens organisation 2021 inklusive fastställda krigsförband IO21	122
Tabell 16 Sökregerregister återskärningskrav i årsredovisning 2021	127
Tabell 17 Särskilda redovisningar som skett under 2021	131

Figurförteckning

Figur 1 Vikten av ett militärt försvar (Källa: KantarSifos varumärkesmätning 2021)	34
Figur 2 Förtroende, kännedom och inställning till Försvarsmakten (Källa: KantarSifos varumärkesmätning 2021)	35
Figur 3 Anslagsutfall/Andel 2021	72
Figur 4 Försvarsmaktens lokalisering av förband, staber, skolor och centrum	117

FÖRSVARSMAKTENS VERKSAMHETSIDÉ

Vi försvarar Sverige och landets intressen, vår frihet och rätt att leva som vi själva väljer.

FÖRSVARSMAKTENS VISION

Ett starkare försvar – möter varje hot, klarar varje utmaning

FÖRSVARSMAKTENS ÖVERGRIPANDE MÅL

Ökad och trovärdig militär förmåga. Den säkerhetspolitiska utvecklingen i vårt närområde har försämrats vilket innebär att den totala svenska försvarsförmågan måste stärkas och utvecklas. Krigsförbandens operativa förmåga ska ökas för att kunna verka avhållande emot och möta hot och angrepp i alla former. Dimensionerande för våra krigsförband ska vara att möta ett väpnat angrepp från en kvalificerad motståndare.

Relevans och förtroende externt. För att verka avhållande mot angrepp på Sverige och Sveriges integritet, ska Försvarsmakten på egen hand och tillsammans med andra utveckla, upprätthålla och uppvisa en trovärdig och tillgänglig militär förmåga och därmed bidra till tröskeffekt i enlighet med den svenska säkerhetspolitiken. Om Sverige trots detta utsätts för angrepp, hot eller påtryckningar ska landet försvaras med alla till buds stående medel.

Stolthet och förtroende internt. Personal är ett av grundfundamenten för vår operativa förmåga. Anställda, frivilliga och pliktpersonal ska vara ansvarstagande, stolta och ha förtroende för Försvarsmakten och förmågan att fullgöra uppgifterna. Tillgång till rätt antal individer med rätt kompetens är en förutsättning för operativ förmåga. Försvarsmaktens personal ska verka i en jämställd organisation där kvinnor och män kan utvecklas och bidra med sin fulla potential till Försvarsmaktens operativa förmåga.

Årsredovisningens disposition

Årsredovisningen inleds med *Överbefälhavarens kommentarer* med efterföljande obligatoriska delar i årsredovisningen som börjar med *Sammanfattning av verksamhetsåret 2021* och avsnittet *Anslagsredovisning* som på en övergripande nivå redogör för årets anslagsutfall kopplat till genomförd verksamhet inklusive eventuellt under-/överutnyttjande av anslagstilldelning vid årets slut.

Den offentliga delen av *resultatredovisningen*¹ inleds med myndighetens värdering av den operativa förmågan vid utgången av 2021 samt övergripande hur olika verksamheter bidragit till förmågeutvecklingen. Därefter redovisas verksamhetens resultat (enligt nedan verksamhetsindelning) i förhållande till de uppgifter som framgår av myndighetens instruktion och till vad regeringen, i förekommande fall, har angett i regleringsbrev eller i annat regeringsbeslut². Delar av resultatredovisningen, inklusive *resultatindikatorer* och *nyckeltal*, framgår även i kvalificerat hemliga bilagor.

- *Uppbyggnad av insatsorganisationen och beredskap* (förbandsproduktion). Avsnittet innehåller beskrivning av den verksamhet som genomförts i syfte att utbilda personal och producera krigsförband till insatsorganisationen samt för att upprätthålla anbefalld beredskap. Vidare redovisas betydande övningar som bidragit till försvarsgrenarnas och stridskrafternas operativa förmåga, en kortfattad redovisning om personal- och materieförsörjningen, förmågan att mobilisera samt infraförsörjningen. En mer detaljerad resultatredovisning av de två förstnämnda delarna framgår av *bilaga 1 - Personalberättelsen* respektive *bilaga 2 - Materielberättelsen* och dess underbilagor. Slutligen redovisas hur stödet för ett militärt försvar utvecklats.
- *Insatser, nationellt och internationellt*, beskriver planerade, genomförda samt avslutade insatser under året inklusive dess resultat. I avsnittet redovisas nationella insatser för hävdandet av territoriell integritet samt bevakning av skyddsobjekt, de väpnade insatser och övriga internationella insatser som Sverige genom Försvarsmakten bemannat. Vidare framgår fredsfrämjande insatser som genomförts inom ramen för s.k. enskilda insatser, exempelvis militärobservatörer. Denna del av verksamheten finansieras inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan. Avsnittet avslutas med en redogörelse för hur genomförandet av den nationella handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet fortgått.
- *Stöd till samhället* beskriver genomförd verksamhet under 2021 där bidrag skett i form av personal, materiel och förmågor i syfte att stödja civil verksamhet.
- *Utveckling* omfattar bl.a. forskning, teknikutveckling, studier och konceptutveckling samt materielutveckling fram till beslut om anskaffning. Avsnittet beskriver de av myndigheten prioriterade områdena samt där det är möjligt vilka resultat som har uppnåtts under året.
- Avsnittet om *övrig verksamhet* avhandlar bl.a. Försvarsmaktens internationella samarbeten inklusive internationell militär test-, utbildnings- och övningsverksamhet i Sverige med utländska förband och/eller utländsk militär materiel. Vidare framgår den exportverksamhet som, enligt avtal, genomförts till olika länder samt den statsceremoniella verksamheten. Avsnittet avslutas med en redovisning avseende Försvarsmaktens miljö- och hållbarhetsarbete.

Resultatredovisningen avslutas med en grafisk illustration av respektive anslags andel av den totala förbrukningen under året samt det totala nettoutfallet för myndighetens olika verksamheter³.

Efter resultatredovisningen följer avsnitt som beskriver arbetet med en *sammanhängande planering av totalförsvaret* samt *pågående förändringsarbeten* som i år omfattar utökning och förändring av grund- och krigsorganisationen.

¹ Ordningsföljden utgår i stort från förordningen (SFS 2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten

² Enligt 3 kap. 1 § i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB)

³ Enligt 3 kap. 2 § i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB)

Avsnittet *Övrig redovisning med återrapporteringskrav* omfattar antingen redovisningar som har en hög detaljeringsnivå eller som inte naturligt hör hemma i tidigare avsnitt.

Därefter följer *finansiell redovisning* och genomförd verksamhet inom *revision, granskning, kontroll och tillsyn* samt arbetet med *intern styrning och kontroll*. I avsnittet *Försvarsmaktens organisation* redogörs för hur verksamheten är organiserad samt geografisk lokalisering av förband, skolor och centrum. Redovisningen avslutas med en förteckning över bilagor och dess innehåll, ett sökregister för återrapporteringskrav i årsredovisningen och en förteckning över särskilda redovisningar som skett under året. Huvuddokumentet avslutas med överbefälhavarens intygande av myndighetens årsredovisning.

Olika redovisningsprinciper

Anslagsutfall samtliga anslag (tabell 1) avser Försvarsmaktens totala belastning per anslag. Disponibelt anslag är de anslag som tilldelats Försvarsmakten enligt regleringsbrevet inklusive eventuellt anslagssparande eller kredit från föregående år. Anslagssparande (+) eller kredit (-) avser Försvarsmaktens under-/överutnyttjande av disponibelt anslag för bokslutsåret. Tabellen är jämförbar med anslagsredovisningen i den finansiella redovisningen.

Utfall kostnader och intäkter (tabell 11) visar utfallet för Försvarsmaktens olika verksamheter, vilket motsvarar resultaträkningens verksamhetsutfall, i enlighet med 3 kap. 2 § i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB).

Principer avseende den finansiella redovisningen framgår under avsnittet Redovisnings- och värderingsprinciper.

Redovisning av återrapporteringskrav

Återrapporteringskraven som redovisas i årsredovisningen återges löpande i kursiv text och i tabellen *Sökregister återrapporteringskrav i årsredovisningen* framgår under vilket avsnitt i huvuddokumentet, eller i vilken bilaga redovisning återfinns.

Särskilda redovisningar som skett under verksamhetsåret 2021 redovisas i tabellen *Särskilda redovisningar som skett under 2021* och följer *kronologisk ordning* i regleringsbrev 2021 (RB). Särskilda regeringsbeslut är angivna som SRB. Näst längst ner följer de krav som redovisats löpande under året. Tabellen avslutas med övriga redovisningar (utgående från särskild begäran/förordningar) inom miljö- och hållbarhetsområdet vars benämning framgår av respektive rubrik på återrapporteringskrav.

Överbefälhavarens kommentarer

Även år 2021 blev ett speciellt år på många sätt. Den militära aktiviteten i vårt närområde fortsatte att vara hög, där den ryska uppladdningen vid Ukrainas gränser är ett tydligt exempel på hur en stat använder militära maktmedel för sina politiska syften. I slutet av året skärptes läget ytterligare. Vid sidan av det visade pandemin oss ånyo hur oförutsägbart omvärlden kan vara och att ingenting kan tas för givet.

Under året har vi tagit flera viktiga steg för att utveckla det aktiva försvaret, där gränsen mellan nationella operationer, utbildning och övning allt mer suddas ut.

Vi har sett värdet av våra stående förband och hur de snabbt kan ställa om från övning till skarpa uppgifter och stärka vår närvaro i strategiskt viktiga områden. Möjligheten att anpassa beredskapen är just den flexibilitet som ett militärt försvar ska ha.

Vi får kontinuerligt tillskott till vår förmåga. Antalet yrkesofficerare och civilanställda fortsätter att öka, och vi har under 2021 återinvigt tre regementen och en flygflottilj. De första leveranserna av luftvärnsrobotsystemet Patriot innebär tillskott av en helt ny förmåga. Allt detta är exempel som bidrar till att stärka vår förmåga och ökar Försvarsmaktens möjligheter att snabbt agera över en större yta.

Våra tre parallella insatser i Mali dominerade under 2021 vårt militära engagemang för att bidra till säkerheten i olika konfliktområden. Samtidigt avslutade vi efter nästan tjugo år vår insats i Afghanistan och jag konstaterar att vår närvaro bidrog till en förbättrad säkerhet. Efter att den internationella insatsen avslutats ser dock utvecklingen för Afghanistans folk allt annat än ljus ut.

Försvarsmakten har tillsammans med MSB utarbetat Handlingskraft, som är en handlingsplan för att ytterligare stärka förmågan inom totalförsvaret. Med en sammanhängande planering och sex prioriterade fokusområden skapas förutsättningar för att öka totalförsvarets krigsavhållande förmåga. Även samarbetet med internationella partner har fördjupats inom flera områden under året. I vissa fall inkluderar dessa samarbeten en samordning av den operativa planeringen.

Pandemin innebär att vi inte fullt ut kunde genomföra allt som vi hade planerat att göra. Konsekvensen är att verksamhet och ekonomi förskjuts och planeras in för kommande år. Men verksamheten 2021 visade också anpassningsförmåga, att klara svårigheterna med pandemin och lösa våra uppdrag i en allt mer komplex omvärld, även om det ibland blev på andra sätt än vad vi först hade tänkt oss.

Även framöver kommer det krävas att vi på många områden tar initiativ och tänker nytt. Det är i det sammanhanget särskilt angeläget att vi fortsatt jobbar för att behålla den personal vi har och samtidigt rekrytera och anställa fler. Personalen är avgörande för ett aktivt försvar som är tillgängligt här och nu.

Innevarande försvarsbeslut innebär årliga ekonomiska tillskott som vi tillsammans ska omsätta i verksamhet, investeringar och beredskap - för ett operativt starkare försvar. Uppdraget är tydligt och den säkerhetspolitiska utvecklingen är utmanande. Det kräver fortsatt hårt arbete och engagemang.

Tillsammans bygger vi ett starkare försvar.

Överbefälhavaren besöker de svenska soldaterna som deltar i insatserna i Mali. Foto: Försvarsmakten.

Sammanfattning av verksamhetsåret 2021

Försvarmaktens verksamhet har genomförts i enlighet med regeringens beslut, uppsatta mål och förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarmakten.

År 2021 och inledningen av 2022 har präglats av ett allt mer försämrat säkerhetsläge i Europa. Sverige och Försvarmakten har vidtagit aktiva åtgärder för att anpassa beredskapen till den rådande situationen, där tillgänglighet till stående förband har visat sig vara särskilt värdefull för att med ett aktivt försvar kunna verka och finnas på viktiga platser i och omkring Sverige.

Försvarmakten har självständigt och i samverkan med civila myndigheter upprätthållit Sveriges territoriella integritet. Detta har skett genom att det svenska territoriet kontinuerligt har övervakats så att enheter, staber och förband givet omvärldsutvecklingen, snabbt kunnat anpassa beredskapen samt genomföra nationella operationer. Den omfattande utländska övningsverksamheten som under sommaren och hösten genomfördes i Sveriges direkta närområde, har kontinuerligt övervakats och analyserats. Militärstrategiskt och operativt viktiga områden har förstärkts genom att aktivt nyttja beredskapssatta förband och förmågor.

Förbandsverksamhetens fokus har varit att utveckla verksamheten mot de mål 2025 och 2030 som fastställts i det försvarspolitiska inriktningsbeslutet och den operativa förmågan och krigsdugligheten har i huvudsak utvecklats i enlighet med fastställda mål. Detta genom att upprätthålla och kontrollera anbefalld beredskap, fullfölja årets värnpliktsutbildning och den planerade övningsverksamheten, inklusive anpassningar kopplade till pandemin. Huvuddelen av den planerade verksamheten har därför kunnat genomföras, vilket innebär att pandemins negativa påverkan på förbandsproduktionen var mindre 2021, än 2020. Pandemin har under 2021 i likhet med 2020 skapat en förmågeskuld. Det ackumulerade återtagningsbehov som följer av denna förmågeskuld kommer att behöva hanteras under resterande del av försvarsbeslutsperioden.

Under året har stöd lämnats till samhället. Stödet kopplat till pandemin har varit mindre omfattande än det var under 2020. Det har haft ringa påverkan på den planerade verksamheten och har på flera områden i stället stärkt förmågan till samverkan med aktörer inom totalförsvaret. Under perioden när Sverige stängde riksgränsen mot Norge, med anledning av ökad smittspridning av covid-19, lämnade Försvarmakten stöd till Polismyndigheten med gränsövervakning. Försvarmakten lämnade inledningsvis stöd vid evakueringen från Afghanistan efter stödbegäran från Sveriges ambassad i Kabul, men gavs efter särskilt regeringsbeslut andra förutsättningar då evakueringen därefter kunde utföras i form av en sammanhållen operation. Stöd har även lämnats, under Förintelsekonferensen i Malmö samt i samband med att Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) höll ett utrikesministermöte i Stockholm.

Försvarmakten och MSB har under året redovisat en handlingsplan för en sammanhängande planering av totalförsvaret, bland annat planeringsantaganden för de bevakningsansvariga myndigheterna. Arbetet syftar till att öka förmågan och bidra till att på sikt nå riksdagens och regeringens övergripande mål för totalförsvaret.

Nationella övningar har främst genomförts lokalt och regionalt, och med anpassningar till pandemin. Även den internationella övningsverksamheten har anpassats till pandemin, vilket bland annat inneburit att vissa övningar har behövt ställas in. Trots detta har ett antal internationella övningar genomförts under året, vilka bidragit till att vidmakthålla och stärka Försvarmaktens förmågor och interoperabilitet med våra partners.

Under året har fler värnpliktiga ryckt in till grundutbildning än planerat, vilket är ett viktigt steg mot målsättningen att grundutbilda 8 000 värnpliktiga från och med år 2025. Antalet yrkesofficerare har ökat, trots stora pensionsavgångar. Detta beror bland annat på stort inflöde från de grundläggande officersutbildningarna, återanställningar och att få yrkesofficerare väljer att lämna Försvarmakten. Även antalet civilanställda har ökat, vilket är en viktig förutsättning för tillväxt.

Viktigare materiel som levererats under året är granatkastarpansarbandvagnar, renoverade stridsvagnar och stridsfordon, drivmedelsfordon, modifierade stridsbåtar, modifierade helikopter 14 och basmateriel till flygvapnet samt luftvärnssystem 103 (Patriot).

Försvarsgrensstaberna som inrättades 2019 har fortsatt sin uppbyggnad och har kommit olika långt i sin utveckling. Flygstaben är fullt etablerad i Uppsala. Arméstaben har under året fokuserat på tillförsel av personal i den takt infrastrukturen medgett. Vid Marinstaben har anpassningar av Musköanläggningen fortlöpt med målsättningen att under 2022 flytta dit Marinstabens operationsavdelning från Stockholm. De militärregionala staberna är inrättade som egna organisationsenheter.

Norrlands dragonregemente (K 4), Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4), Upplands flygflottilj (F 16) och Dalregementet (I 13) har invigts under året. Grundutbildning bedrivs på dessa orter och verksamheten kommer successivt att utökas för att bidra till krigsorganisationen.

Pandemins effekt på verksamheten återspeglas i det samlade ekonomiska utfallet som 2021 underskrider disponibla medel med drygt 1 220 miljoner kronor varav drygt 870 miljoner kronor utgör sparande som förts över från 2020. Större delen av underutnyttjandet (drygt 880 miljoner kronor) har skett inom anslag 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap*. För anslag 1:4 *Forskning och teknikutveckling* nyttjades dock del av tilldelad anslagskredit.

Anslagsredovisning

Anslag/Anslagspost (Mnkr)	2021			2020	2019
	Disponibla anslag	Utfall	Anslags-sparande (+) kredit (-)	Utfall	
Utgiftsområde 6 (Försvarsdepartementet)					
1:1.1 Förbandsverksamhet och beredskap	25 986	25 447	538	29 406	28 843
1:1.2 Stättig ålderspensionsavgift	88	88	0	105	76
1:1.3 Vidmakthåll materiel & anläggningar	15 411	15 097	314	7 248	6 742
1:1.4 MUST	1 242	1 212	30	1 053	958
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	42 727	41 845	883	37 812	36 619
1:2.1 Väpnade insatser internationellt samt Athena	1 440	1 161	279	953	924
1:2.2 Övriga insatser internationellt	62	51	11	51	55
1:2 FM insatser internationellt	1 502	1 212	290	1 004	980
1:3.2 Anskaffning materiel & anläggningar	3 007	2 962	45	2 824	2 776
1:4 Forskning och teknikutv.	703	709	-6	730	687
Utgiftsområde 5 (Utrikesdepartementet)					
1:2.1 Freds- och säkerhetsfrämjande vht	69	52	17	45	55
Summa Försvarsmakten	48 009	46 780	1 229	42 416	41 116

Tabell 1 Anslagsutfall samtliga anslag 2019-2021

Anslag 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Totalt för samtliga anslagsposter inom anslaget 1:1 är utfallet 4 032 miljoner kronor högre än 2020.

För anslagspost 1:1.1 *Förbandsverksamhet och beredskap* hade Försvarsmakten ett anslagssparande vid årets början om 565 miljoner kronor vilket ökade de disponibla medlen med motsvarande belopp jämfört med regleringsbrevets tilldelade 25 420 miljoner. Utfallet uppgick till 25 447 miljoner kronor och nedbrytning avseende större poster framgår av tabell 2.

Jämfört med 2020 är utfallet nästan 4 000 miljoner kronor lägre. Detta förklaras främst av att kostnaderna för materielunderhåll minskat med närmare 2 200 miljoner då merparten av kostnaderna numera belastar anslagspost 1:1.3 *Vidmakthåll materiel & anläggningar*. Jämfört med föregående år har personalkostnaderna ökat med fem procent vilket främst beror på det högre antalet anställda vilket medfört högre lönekostnader. Därutöver har resekostnaderna ökat vilket förklaras av lättade pandemirestriktioner. Jämfört mot ett normalår ligger dock utfallet för resor på en lägre nivå.

Nedbrytning anslagspost 1:1.1 (Mnkr)	Utfall			Förändring jmf med fg år		Andel av totalt utfall			Not
	2021	2020	2019	2021	2020	2021	2020	2019	
Personalrelaterade kostnader	17 430	16 570	15 876	+860	+694	68%	56%	55%	1
Kostnader för lokalytor	3 393	3 171	2 910	+222	+261	13%	11%	10%	
Rekryt-, officersaspirants- och pliktsersättningar	755	671	667	+84	+4	3%	2%	2%	
Materielunderhåll	579	2 761	2 522	-2 182	+239	2%	9%	9%	
Resekostnader	519	398	669	+121	-271	2%	1%	2%	
Konsulttjänster	350	411	556	-61	-145	1%	1%	2%	
Övrigt	2 421	5 424	5 643	-3 003	-219	10%	18%	20%	
Totalt anslagsutfall	25 447	29 406	28 843	-3 959	+563				

Tabell 2 Anslag 1:1.1 – större poster

1. Främst fast lön, arbetsgivaravgifter, pensionspremier och lönetillägg

Inom anslagspost 1:1.2 *Förbandsverksamhet och beredskap - STÅP* tilldelades Försvarsmakten 88 miljoner kronor. Anslagsposten avser statliga ålderspensionsavgifter för värnpliktiga som fullgör värnplikt. Utbetalning har i stort skett till SPV enligt tilldelad ram.

Vid ingången av 2021 hade Försvarsmakten ett sparande om 220 miljoner kronor att överföra från 2020 till anslagspost 1:1.3 *Vidmakthållande av materiel och anläggningar* vilket ökade de disponibla medlen med motsvarande belopp jämfört med regleringsbrevets tilldelade 15 191 miljoner kronor. Utfallet uppgick till 15 100 miljoner kronor vilket innebär ett sparande om 314 miljoner kronor. Jämfört med 2020 har utfallet ökat med drygt 7 800 miljoner vilket kopplas till att myndighetens samtliga vidmakthållandeåtgärder fr.o.m. 2021 finansieras via anslagsposten, inklusive merparten av materielunderhåll som tidigare ingått i utfallet för anslagspost 1:1.1.

För anslagspost 1:1.4 *MUST* hade Försvarsmakten ett sparande om 32 miljoner kronor att överföra från 2020 vilket ökade de disponibla medlen med motsvarande belopp jämfört med regleringsbrevets tilldelade 1 210 miljoner kronor. Verksamheten har i stort genomförts enligt planerat. Utfallet uppgick till 1 212 miljoner kronor och innebär ett sparande om 30 miljoner kronor vilket redogörs för i särskild ordning av Must.

Anslag 1:2 FM insatser internationellt

Vid ingången av 2021 hade Försvarsmakten ett sparande om 34 miljoner kronor att överföra från 2020 till anslagspost 1:2.1 *Försvarsmaktens väpnade insatser internationellt samt Athena* vilket ökade de disponibla medlen med motsvarande belopp jämfört med regleringsbrevets tilldelade 1 407 miljoner kronor. Utfallet för anslagsposten uppgick till 1 161 miljoner kronor vilket innebär ett underutnyttjande om 279 miljoner kronor.

För anslagspost 1:2.2 *Försvarsmaktens övriga insatser internationellt* hade Försvarsmakten ett sparande om två miljoner kronor att överföra från 2020 vilket ökade de disponibla medlem med motsvarande belopp jämfört med regleringsbrevets tilldelade 60 miljoner kronor. Utfallet för anslagsposten uppgick till 51 miljoner kronor, vilket innebär ett underutnyttjande om 11 miljoner kronor.

För mer information avseende det ekonomiska utfallet i förhållande till ramar hänvisas till avsnittet *Internationella insatser*.

Anslagspost 1:3.2 Anskaffning av materiel och anläggningar

Vid ingången av 2021 hade Försvarsmakten ett sparande om 30 miljoner kronor att överföra från 2020 vilket ökade de disponibla medlen med motsvarande belopp jämfört med regleringsbrevets tilldelade 2 977 miljoner kronor för anslagspost 1:3.2. Utfallet uppgick till 2 962 miljoner kronor vilket innebär ett sparande om 45 miljoner kronor.

Anslag 1:4 Forskning och teknikutveckling

Vid ingången av 2021 hade Försvarsmakten en anslagskredit att reglera från 2020 om 14 miljoner kronor inom anslag 1:4 vilket reducerade de disponibla medlen med motsvarande belopp jämfört med regleringsbrevets tilldelade 717 miljoner kronor. Utfallet uppgick till 709 miljoner kronor vilket innebär ett nyttjande av anslagskredit om sex miljoner kronor.

Anslagspost 5.1:2.1 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet

Vid ingången av 2021 hade Försvarsmakten ett sparande om knappt två miljoner kronor att överföra från 2020 till anslagspost 1:2.1 vilket ökade de disponibla medlen med motsvarande belopp jämfört med regleringsbrevets tilldelade 69 miljoner kronor. Utfallet uppgick till 52 miljoner kronor vilket innebär ett sparande om 17 miljoner kronor. För mer information avseende det ekonomiska utfallet i förhållande till ramar hänvisas till avsnittet *Fredsfrämjande insatser*.

Resultatredovisning

Resultatredovisningen ska utformas så att den kan utgöra ett underlag för regeringens bedömning av myndighetens resultat och genomförande av verksamheten. Den ska utgå från de uppgifter som framgår av myndighetens instruktion samt de mål och krav som regeringen har angett i regleringsbrev eller något annat beslut. Redovisningen ska innehålla analyser och bedömningar av verksamhetens resultat och dess utveckling.⁴

Operativ förmåga vid utgången av 2021

Allmänt

Försvarmaktens huvuduppgift är, enligt förordningen med instruktion för Försvarmakten, att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp. Regeringen beslutade den 17 december 2020 om mål för den operativa förmågan inom ramen för beslutet om inriktning för Försvarmakten 2021–2025⁵ samt om Försvarmaktens operativa förmåga och försvarsplanering 2021–2025⁶.

Försvarmakten ska successivt under perioden 2021–2025 respektive 2026–2030 öka sin förmåga att omedelbart möta ett väpnat angrepp mot Sverige och göra det nödvändigt för en angripare att ta till vapenmakt för att nyttja svenskt territorium. Försvarmakten ska öka sin förmåga att fördröja fientlig etablering av operativ kontroll på svenskt territorium och hindra fientlig etablering om styrkeförhållandena medger. Om angriparen har etablerat sig på svenskt territorium ska Försvarmakten bestrida fientlig operativ kontroll.

Försvarmakten ska främja Sveriges säkerhet och hävda Sveriges territoriella integritet. Försvarmakten ska upptäcka och avvisa kränkningar, värna Sveriges suveräna rättigheter och svenska intressen samt kunna förebygga och hantera konflikter och krig såväl nationellt som internationellt. Försvarmakten ska kunna utföra uppgifterna självständigt, men även i samverkan med andra myndigheter, stater och organisationer samt kunna ge respektive ta emot militärt stöd och tillsammans kunna genomföra operationer. Försvarmakten ska med myndighetens befintliga förmåga och resurser kunna lämna stöd till civil verksamhet, t.ex. vid olyckor, större polisinsatser eller pandemier. Försvarmakten ska öka sin förmåga att, i händelse av krig, skydda egen prioriterad verksamhet och infrastruktur.

Försvarmakten löser dessa uppgifter genom att bygga upp en organisation med förband som är tillgängliga för operationer i grundberedskap, genom att övervaka det svenska territoriet och ingripa mot kränkningar. Försvarmakten stärker även säkerheten genom att delta i internationella militära insatser och stödjer det civila samhället vid allvarliga händelser.

Försvarmakten ska organisera krigsförband och vidta de förberedelser som behövs för att kunna lösa myndighetens huvuduppgift. Försvarmakten ska planera för att kunna påskynda krigsförbandsproduktionen.

Krigsorganisationen byggs upp för att främja Sveriges säkerhet genom att skapa en tröskel med målet att få en potentiell angripare att undvika att anfalla Sverige militärt. Att snabbt kunna mobilisera krigsorganisationen är ett viktigt mål i detta sammanhang. Försvarmakten ska under perioden successivt öka förmågan, i händelse av krig, att utan förberedelsetid och under pågående angrepp mobilisera krigsorganisationen.

Försvarmakten ska bedriva omvärldsbevakning och upptäcka och identifiera yttre hot mot Sverige och svenska intressen samt ta fram underlag för beslut om höjd beredskap. Försvarmakten ska med myndighetens tillgängliga resurser kunna påbörja operationer omedelbart. Försvarmakten ska kunna genomföra räddnings-, evakuerings- och förstärkningsinsatser.

⁴ 3 kap.1 § i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB).

⁵ Regeringsbeslut 30, 2020-12-17 - Inriktning för Försvarmakten 2021–2025.

⁶ Regeringsbeslut 4, 2020-12-17 -Försvarmaktens operativa förmåga och inriktning för försvarsplanering 2021-2025.

Tillsammans med andra myndigheter bedömer Försvarmakten om det föreligger hot mot Sverige, vilket ligger till grund för beslut om den egna beredskapen och som underlag till regeringen för eventuella beslut om höjd beredskap.

Försvarmakten ska ha en aktuell försvarsplanering. Planeringen ska omfatta alla resurser som är nödvändiga för att genomföra Försvarmaktens verksamhet. Försvarmakten ska fortlöpande lämna upplysningar till berörda myndigheter om förhållanden i försvarsplaneringen som har betydelse för deras verksamhet.

Utgående från regeringens krav och delslutmål för operativ förmåga 2025-2030 har Försvarmakten utformat sin operativa planering. Denna utgör grunden för samordningen med övriga myndigheter som har viktiga uppgifter i totalförsvaret.

Värderingen av Försvarmaktens förmåga har liksom tidigare år omfattat krigsförbandsvärdering, taktisk värdering, funktionsvärdering, operativ värdering och militärstrategisk värdering.

I nästa avsnitt redovisas operativ förmåga 2021 i förhållande till de uppgifter som framgår ovan och i *Regeringsbeslut 4 Försvarmaktens operativa förmåga och inriktning för försvarsplanering 2021-2025*.

Under 2021 blev den första eldenheten ur luftvärnsrobotsystem 103 (Patriot) operativ, vilket är ett viktigt tillskott till Försvarmaktens förmåga. (Foto: Bezav Mahmod).

Försvarsmaktens samlade operativa förmåga

En mer utförlig redovisning av Försvarsmaktens operativa förmåga framgår av Krigsorganisationsvärderingen som är en hemlig bilaga till årsredovisningen.

Under året har Försvarsmakten fortsatt utveckla sin förmåga att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp.

Förmågan att möta olika händelseutvecklingar och hot som kan uppstå vid ett försämrat omvärldsläge och högre konfliktnivåer behöver fortsatt utvecklas. Det finns också utvecklingsbehov inom förmågan att ta emot och samordna militärt stöd.

Övergripande bedöms årets genomförda verksamhet ha bidragit till att Försvarsmakten fortsatt utvecklats mot att uppfylla de operativa krav som regeringens beslut om mål för 2025 och 2030 innebär.

Försvarsmakten har förmåga att:

- ständigt bedriva omvärldsbevakning för att upptäcka och identifiera yttre hot mot Sverige och svenska intressen samt att ta fram underlag för beslut om höjd beredskap
- upptäcka och avvisa kränkningar av det svenska territoriet samt att värna Sveriges suveräna rättigheter och nationella intressen
- upprätthålla beredskap för att kunna aktivera och mobilisera krigsförband med hög personell och materiell krigsplaceringsgrad
- genomföra forcerad förmågehöjning av befintliga krigsförband
- ge begränsat stöd till annan part i Sveriges närområde
- genomföra internationella operationer utanför närområdet och bidra till att förebygga och hantera konflikter
- lämna stöd till civila aktörer, ta emot civilt stöd samt bidra till skydd av samhällsviktiga funktioner.

Uppbyggnad av krigsorganisationen och beredskap

Genomförd verksamhet och dess resultat

Förbandsverksamheten och förmågeutvecklingen har under 2021 påverkats av pandemin vilket krävt verksamhetsanpassningar under året.

Huvuddelen av krigsförbanden har, med enstaka undantag, uppnått fastställda mål för verksamhetsåret.

Viktig materiel har levererats till förbanden. Leveranserna har bidragit till att öka den operativa förmågan vid krigsförbanden och därmed skapat goda förutsättningar att kunna fortsätta förmågeutvecklingen. Exempel på detta är bland annat de 40 granatkastarpansarbandvagnar 90 som slutlevererades till Försvarmakten under andra kvartalet och överlämnandet av luftvärnssystem 103 från Försvarets materielverk (FMV) i november.

Armén har enligt plan fortsatt prioriterat insatsverksamhet och utbildning före förmågeutveckling. Detta har främst berott på begränsade personella resurser men även tillgången på materiel. Första omgången av befälsutbildade värnpliktiga sedan år 2005 har grundutbildats.

Flygvapnet och marinen har övat tillsammans vilket har bidragit till en fortsatt positiv utveckling av den sjöoperativa förmågan inom sjöövervakning, ubåtsjakt och gemensam sjömålsstrid.

Internationella militära insatser

Försvarmakten ska redovisa hur insatserna påverkat utvecklingen av krigsorganisationen och den operativa förmågan

RB p 3
(del av)

Försvarmakten har bidragit med förband, stabsofficerare, instruktörer och observatörer i flera internationella insatser. Deltagandet har bidragit till att öka Försvarmaktens förmåga samt haft en positiv påverkan på anseende och trovärdighet gentemot internationella organisationer såsom FN, EU, Nato samt inom ramen för multinationella och bilaterala samarbeten. Förbanden som genomför insats utvecklas genom att officerare och soldater får erfarenhet av operativ verksamhet, något som inte fullt ut går att återskapa under övningsverksamhet. Förband som genomför internationella insatser ökar också förmågan till samverkan med utländska förband och organisationer. Sammantaget bidrar detta till Försvarmaktens förmågeutveckling. Under året har pandemins påverkan på internationella insatser varit påtaglig, inte minst med anledning av restriktioner kopplade till karantänskraven. Detta har medfört att den operativa effekten relativt de resurser som ställts till förfogande för internationella insatser minskat.

Vidare har deltagandet bidragit till att Försvarmaktens interoperabilitet med andra länder vidmakthållits och till del utvecklats.

Utvecklingen av krigsförbandens förmåga att lösa huvuduppgifter i en nationell kontext påverkas dock i viss mån när deltagande i internationella insatser sker då tillgång och tillgänglighet till materiel begränsas. Insatserna innehåller dessutom en stor andel yrkesofficerare, vilket kan innebära en resurskonflikt med förbandsproduktionen vid förband, centrum och skolor. I syfte att minska målkonflikter eftersträvas att de internationella insatserna som genomförs även bidrar positivt till den nationella förmågebyggnaden, vilket framgår av stycket ovan.

Armén

Armén har under året upprätthållit nationell och internationell beredskap och deltagit med förband i beredskapskontroller enligt plan.

I armén har som nämnts inledningsvis insatser och grundutbildning prioriterats före förmågeutveckling. Begränsade personella resurser och brister i materiell tillgänglighet har påverkat vidmakthållandet och utvecklingen av krigsförbanden negativt.

Förbandsproduktionen har under 2021 påverkats av pandemin, vilken trots detta har kunnat uppnå angivna målsättningar. Grundutbildningen har planerats om och anpassats till rådande förutsättningar genom exempelvis längre tjänstgöringsperioder för de värnpliktiga. Dessa anpassningar har medfört ökad belastning på personal och stödfunktioner, men bidragit till måluppfyllnad samtidigt som risken för smittspridning har minskat.

Under första halvåret deltog förband ur armén i övningen Vintersol 21 i norra Sverige och i övningen *Northern Forest 21* i Finland, som ersatte den större planerade övningen *Arctic Lock 21*. Vidare genomfördes övningen Sydfront 21 som en slutövning för huvuddelen av arméns förband i syd. Övningarna har anpassats utifrån rådande pandemiläge och genomförts med bra resultat, där bland annat etablering av initial divisionsledningsförmåga har kunnat övas. Övningarna har även bidragit till att öka den gemensamma krigsföringsförmågan med primärt Finland.

Som en konsekvens av pandemin har en del av det planerade deltagandet i internationella övningar utgått. Det internationella samarbetet har dock fortsatt i möjligaste mån genom stabssamtal och gemensam planering. Särskilt kan ett intensivare samarbete inom armén med Finland och USA nämnas, vilket utvecklat den gemensamma lägesbilden och skapat bra förutsättningar för fortsatt samarbete och gemensam övningsverksamhet.

Anpassningarna av verksamheten med avseende på pandemin har säkerställt att grundutbildningen kunnat fullföljas och möjliggör krigsplacering av de värnpliktiga ur utbildningsomgång 2020/21. Grundutbildningsomgång 2021/22 har påbörjats som planerat, med en huvudsaklig återgång till ordinarie tjänstgöringsperioder och övningsverksamhet.

Grundutbildningen under 2021 av värnpliktiga vid armén har med några få undantag uppnått målsättningarna. Den positiva trenden med ett lågt antal avgångar, en större andel kvinnor samt att fler värnpliktiga efter avslutad grundutbildning söker fortsatt engagemang inom Försvarsmakten har fortsatt under 2021.

Under året har armén återanställt officerare och nyanställt civila medarbetare. Vidare har antalet avslutade anställningar varit låg inom samtliga personalkategorier, samtidigt som ett stort inflöde av officerare skett från Försvarsmaktens skolor. Sammantaget har detta bidragit positivt till arméns tillväxt, även om personella utmaningar kvarstår främst inom specifika funktioner såsom ledningssystem och teknisk tjänst. Under slutet av året har dock ett något högre antal avgångar för kontinuerligt och tidvis tjänstgörande soldater noterats. Konsekvenserna av detta är i nuläget ringa och bedöms kunna hanteras inom ramen för rekrytering ur innevarande grundutbildningsomgång.

Materieltillförseln har fortsatt under året. Bland annat har granatkastarpansarbandvagn 90 slutlevererats och leveranser av artillerisystem 08 fortsatt samt leveranser av ledningsstödssystem mark påbörjats, vilket bidragit positivt till krigsförbandens förmåga. Förberedelserna för införandet av luftvärnssystem 103 har intensifierats under året i och med att den första eldenheten uppnådde initial förmåga. Utbildning och infrastrukturella åtgärder för det fortsatta införandet pågår. Inom materielområdet har lägre tillgänglighet till såväl stridsfordon och stridsvagnar som hjulfordon fortsatt påverkat förbandsproduktionen negativt, trots att leveranser skett. Främsta anledningen till den bristande tillgängligheten är de pågående renoveringarna och ett sedan lång tid ackumulerat behov av reparationer (reparationsskuld).

Tillförsel sker parallellt med kompetensutveckling på nya materielsystem, vilket innebär att tillgängligheten och därmed möjligheterna att bygga operativ förmåga bedöms öka under kommande år.

Under 2021 slutlevererades granatkastarpansarbandvagnarna till de mekaniserade bataljonerna. (Foto: Mats Carlsson).

Under året har det varit fortsatt stort fokus på att planera och förbereda renovering och modifiering av bland annat stridsfordon, stridsvagnar och artillerisystem i syfte att säkerställa systemens tillgänglighet. Dessa åtgärder bedöms bidra till en ökad operativ förmåga inom armén.

Armén har under året deltagit i nationella insatser inom framför allt underrättelse- och säkerhetsfunktionen. En fortsatt hög insatsfrekvens inom dessa funktioner har dock medfört svårigheter att samtidigt bedriva förbandsproduktion vilket påverkat förbandens uthållighet och förmågeutveckling negativt. Vidare har arméns förmåga kontrollerats genom ett antal beredskapskontroller inom ramen för nationella insatser.

Armén har under året ansvarat för de internationella förbandsinsatserna MINUSMA i Mali, OIR i Irak samt den under året avvecklade insatsen RSM i Afghanistan. Mer detaljerad redovisning avseende dessa internationella insatser framgår i avsnitt *Internationella insatser*.

Vidare har huvudsakligen personellt och materiellt stöd lämnats till samhället med anledning av rådande pandemi. Stödet har omfattat materieltransporter, ambulanstransporter, expertis inom CBRN-området samt stabspersonal. Därutöver har stöd avdelats till Polismyndighetens nationella bombstyrka (NBS) samt för etableringen av nationellt bombdatacenter (NBDC), vilket bidragit positivt till att stärka samordningen mellan myndigheter och därigenom den samlade totalförsvarsförmågan

Den fortsatta etableringen av Arméstaben i Enköping har under året fokuserat på rekrytering av personal, i den takt disponibel infrastruktur som lokaler, kontor etcetera medgivit. Ett fåtal vakanser mot nu givna ramar kvarstår att bemanna. Staben utövar ledning från olika lokaler inom Enköpings garnison som temporär lösning. Ny tillfällig modulbyggnad för utökning av kontorsplatser bedöms färdigställas under 2022. Samverkan med garnison Enköping pågår kring lösningar, för att möta garnisonens samlade behov tills en permanent gruppering för arméstaben färdigställts. Planering för permanent gruppering genom nybyggnation pågår.

Armén har under året planerat för återetablerandet av Norrlands dragonregemente (K4) i Arvidsjaur, Dalregementet (I 13) i Falun, Västernorrlands regemente med Jämtlands fältjägarbatal i Sollefteå och Östersund (I 21 med JFK) samt Bergslagens Artilleriregemente (A 9) i Kristinehamn. K 4 återinvigdes den 24 september och I 13 den 23 oktober 2021. I 21 med JFK invigdes den 16 januari 2022.

Arméns forcerade återetableringsplanering under året har fortlöpt över förväntan. Detta med anledning av att armén tidigt utsåg etableringsansvariga/fadderförband samt att Högkvarteret, FMV och Fortifikationsverket (FortV) lämnat stöd till armén. Vissa hinder kvarstår för att fullfölja återetableringen, men dessa bedöms för närvarande inte äventyra slutförandet.

Sammantaget har verksamheten, med undantag för visst deltagande i större övningar, genomförts enligt plan. Detta innebär att operativ förmåga och krigsförbandens krigsduglighet inom arméstridskrafterna har utvecklats i enlighet med fastställda mål.

Marinen

Marinen har under året upprätthållit nationell och internationell beredskap och deltagit med förband i beredskapskontroller enligt plan. Den ständigt pågående sjöövervakningen över Sveriges territorialhav har genomförts med stöd av flygvapnet och Frivilliga flygkåren.

Pandemirestriktioner har till del påverkat övningsverksamheten under året. Trots detta har marinens övningsbehov kunnat tillgodoses. Genom noggrann planering och riskhantering har marinens fartyg kunnat öva både nationellt och internationellt. Övningsverksamhet som förutsatt utbyte av personal mellan olika nationella och internationella staber har däremot fått anpassas eller inte kunnat genomföras alls. Den inställda övningsverksamheten har inte inneburit någon omedelbar försämring av förmågan och planering pågår för att inom ramen för kommande övningar omhänderta inställda övningsmoment, både nationellt och internationellt.

Marinens krigsförband har vidmakthållits med marina funktionsövningar och grundläggande krigsförbandsövningar. Marinens slutövning *Swedish Naval Exercise* (SWENEX 21) genomfördes under oktober med gott resultat. Under övningen har förmåga till gemensam sjömålsbekämpning utvecklats tillsammans med flygvapnet och fartygsenheter ur finska marinen vilket ökat förutsättningarna att uppnå bilaterala marina målsättningar mot 2023.

Inom ramen för ökad samverkan och interoperabilitet har marinens förband deltagit i samövningar med Natos stående minröjningsstyrka, i ammunitionsröjningsoperationen *Open Spirit 21* i Estland, deltagit med stabspersonal i den ukrainska multinationella övningen *Sea Breeze 21* samt samövat med Storbritannien inom ramen för *UK Littoral Ready Group*.

Minröjningsfartyg under ammunitionsröjningsgranatkastaroperationen Open Spirit, som under 2021 genomfördes i Estland. (Foto: Melina Westerberg).

Utöver detta har marinen deltagit i ett flertal bilaterala och multinationella övningar: *Shallow Waters 21* med Finland, *BALTOPS 21*, *Northern Coasts 21* och *Archipelago Endeavour 21*. Befäl och soldater ur Stockholms amfibieregemente (Amf 1) och Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4) har deltagit i den ukrainska övningen *Joint Endeavour 21* med positivt resultat. Den svenska personalen bemannade under övningen befattningar i den ukrainskledda brigadstaben samt ingick med mindre förbandsdelar i ett brittiskt skyttekompani. Övning *Northern Coasts 21* genomfördes under tio dagar med gott resultat med cirka 2 000 soldater och sjömän från 15 nationer. I Stockholms skärgård genomfördes för tredje gången sedan 2018 den svensk-amerikanska samövningen *Archipelago Endeavour 21* med personal och förband ur Amf 1 samt en kompanienhet ur amerikanska marin-kåren, *1st Battalion 6th Marines*. Totalt deltog mer än 300 officerare och soldater under drygt två veckor.

Sammanfattningsvis har marinens övningsverksamhet gjort att krigsplacerad personal fått öva i sina befattningar, på respektive fartyg och krigsförband. Verksamheten har genomförts tillsammans med andra försvarsgrenar, totalförsvarsmyndigheter och prioriterade partnerländer. Marinen har därmed vidmakthållit förmågan att lösa sina uppgifter.

Grundutbildningen av värnpliktiga vid marinens förband har uppnått målsättningarna. I och med invigningen av Amf 4 genomför marinen grundutbildning i Stockholm, Göteborg och Karlskrona. Andelen kvinnliga värnpliktiga som under året påbörjat grundutbildning mot befattningar i flottan uppgick till 40 procent, motsvarande siffra för hela marinen är 18 procent.

De sjögående förbanden har fortsatt brister på yrkesofficerare inom teknisk tjänst. För marinens del påverkar vakansläget framför allt förbandsproduktionen och försvarsgrenens stående förband, men inte den insatsrelaterade verksamheten.

Utmaningen, som i övriga försvarsgrenar, ligger i att nå långsiktig tillväxt, uppfyllnad och tillgänglighet. Mot bakgrund av detta har marinen under året ändrat fokus, mot ökad produktion. Detta innebär per automatik att en ökad mängd personal kommer att krävas i produktionen av värnpliktiga, befäl och krigsförband. För att möta detta fortsätter marinen att utveckla arbetet för samordning av marinens utbildning och övningar, beredskap/-insatser samt materielunderhåll. Detta tillsammans med utbildningsmässiga ambitionsanpassningar, ökad samordning av den marina befattningsutbildningen som helhet, ökade volymer mot officersprogrammet och specialistofficersutbildningen samt riktade attraktions- och rekryteringsåtgärder mot tekniska bristområden, utgör viktiga beståndsdelar för den långsiktiga marina utvecklingen och tillväxten personellt mot 2030.

Marinen har tagit emot sex vapenstationsförsedda stridsbåt 90, den senaste versionen av stridsbåten. Stridsbåtarna är kärnan inom marinens strid i skärgårdsmiljö och därför är leveranserna viktiga för amfibieförbandens förmågor kopplat till ledning, rörlighet och verkan. Vapenstationerna på de nya stridsbåtarna är ett välkommet taktiskt tillskott med bland annat ökad sensor- och verkansförmåga under alla sikt- och väderförhållanden.

Marinen har under 2021 via civila leverantörer vidmakthållit tillgängligheten på materielen. Kvaliteten på utfört vidmakthållande har till stor del varit godtagbar men vissa kvalitetsbrister har förekommit som påverkat förbandens operativa tillgänglighet negativt. Det successiva övertagandet av säkerhetsskyddsansvaret för upphandlade leverantörer samt vidmakthållande av marinens fartygsmateriel har inneburit en obalans mellan uppgifter och personalresurser vid Marinstaben. Åtgärder har inletts för att öka personalresurserna, men obalansen har inneburit fördröjningar i vidmakthållandet och hög arbetsbelastning på den personal som arbetat med säkerhetsskydd. Den materiella tillgängligheten per fartygstyp redovisas i *Övrig hemlig redovisning (bilaga 4)*.

De marina förbanden har under årets alla dagar övervakat Sveriges havsområden dygnet runt. En del av denna övervakning sker parallellt med marinens övningsverksamhet. Marinstaben har löpande under året analyserat läget i Sveriges närområden och anpassat beredskapen för att ständigt ha förmågan att lösa marinens territoriella uppgifter.

Därutöver har en styrka utbildats och satts i beredskap för insats inom ramen för Irak 06 och deltagande skett med ammunitionsröjningskompetens till den franskledda *Task Force Takuba* i Mali. Förberedelser för marin-gemensam insats Mali 16 har påbörjats med Stockholms amfibieregemente som uppsättande förband. Mer detaljerad redovisning avseende dessa internationella insatser framgår i avsnitt *Internationella insatser*.

I likhet med tidigare år, har stöd lämnats till Polismyndigheten. En stor del av stödet har bestått av klassificering och röjning av oexploderad ammunition i framför allt vattendrag, sjöar och hav.

Etableringen av Amf 4 i Göteborg markerade en milstolpe i den marina tillväxten. Med ytterligare ett regemente och marin garnison på plats har goda förutsättningar skapats för ökad effekt både ur ett produktions- och insatsperspektiv mot beslutade inriktningar för perioden 2021-2025 och vidare mot målbild 2030. Här kan nämnas att förbandsproduktion och utveckling av 5. amfibiebataljonen går enligt plan mot 2025.

Etableringen på Muskö har utvecklats med fortsatta ombyggnationer av anläggningen. Ambitionen är att under 2022 flytta marinens operationsavdelning till Muskö. Därefter kommer större delen av Marinstaben att vara grupperad på samma plats. Några delar, knutna till teknik- och vidmakthållandekontoret, är idag lokaliserade i Karlskrona och kommer att vara det även i framtiden.

Sammantaget har marinens förbandsproduktion och den kontinuerligt pågående insatsverksamheten, trots pandemi och kritiska personalbrister, bidragit till att marinens krigsförband har utvecklats i enlighet med fastställda mål.

Flygvapnet

Flygvapnet har under året upprätthållit nationell och internationell beredskap och deltagit med förband i beredskapskontroller enligt plan.

Insatser och utbildning har fortsatt prioriterats före förmågeutveckling. Detta med anledning av begränsningar, främst bristen på personal, och därmed sammanhängande behov av rekrytering och utbildning. Krigsförbanden har dock med enstaka undantag uppnått ställda krav på operativ förmåga.

Förbandsproduktionen har under 2021, likt 2020, till stor del präglats av pandemin. Delar av flygvapnets planerade verksamhet har därför antingen utgått, flyttats fram eller anpassats i syfte att omhänderta konsekvenserna av pandemin.

Exempel på planerade verksamheter som 2021 skjutits fram på grund av pandemin är *Green flag* (övning för taktiskt transportflyg i USA), *Palnatoke* (övning för flygbasjägarna), samt *Touko 21* (finsk flygvapenövning). Utöver detta har all planerad *Open skies*-verksamhet under året utgått.

I övrigt har flygvapnet deltagit i de planerade övningarna *Arctic Challenge Exercise (ACE 21)*, *Ruska* (finsk flygvapenövning som ersättning för den inställda *Touko 21*), Luftförsvarsövning 21 (LFÖ 21) och ett antal mindre samövningar inom ramen för *Finnish Swedish Training Event (FSTE)* med bl.a. USA. Gemensam sjömålsstrid med marinen har övats löpande under året inom ramen för övning *Swedish Naval Exercise (SWENEX)* och samövningar inom ramen för *Cross Border Training (CBT)*. Totalt sett har övningsverksamheten ökat jämfört med 2020 vilket har bidragit positivt till utbildning och vidmakthållande av krigsförbanden inom flygvapnet.

Flygvapnet har under 2021, tillsammans med marinen, fortsatt att genom ordinarie förbandsverksamhet och nämnda gemensamma övningar utveckla den sjöoperativa förmågan inom områdena sjöövervakning, ubåtsjakt samt gemensam sjömålsstrid.

Statsflygverksamheten och övriga transportflygssystem som är beroende av kundtransporter har under 2021 inte uppnått planerat uttag av flygtidsproduktion. Detta beror främst på att kundbeställningar uteblivit som en konsekvens av pandemin, men även bristen på piloter och teknisk personal har påverkat uttaget negativt.

Åtgärder vidtagna för att öka tillgängligheten av skolflygplan Sk 60 under 2019 och 2020 har gett önskad effekt och flygtidsproduktionen har under året gått bättre än planerat. En positiv effekt av detta är ett minskat behov av återtagande i flygutbildningen från tidigare år.

För helikoptersystemen har produktionen i stort gått enligt plan. Däremot har helikopterförbandens möjlighet till utbildning och förmågehöjande verksamhet begränsats, eftersom berörd personal och materiel till stor del nyttjas i *Task Force Takuba* i Mali.

För tillgängligheten till JAS 39 har åtgärder vidtagna under 2019 och 2020 fortsatt att ge effekt. Detta har inneburit att flygtidsproduktionen på JAS 39 gått bättre än planerat under 2021 samt att stridsflygförbandens förmågor kunnat bibehållas.

JAS 39 Gripen på Visby flygplats (Foto: Per Forsberg).

Inom personalförsörjningen upplever flygvapnet en fortsatt positiv trend. Under året har ett antal yrkesofficerare återanställts inom strategiska personalkategorier som pilot, flygtekniker och flygstridsledare. Dock har även ett antal officerare inom dessa kategorier samtidigt valt att säga upp sig. Detta innebär att flygvapnet fortsatt har brist på nyckelkategorier som flygstridsledare, flygtekniker och piloter. Bristen har främst påverkat flygtidsproduktionen inom transportflygsystemen och till del inom helikoptersystemen, vilket framgår av antalet flygtimmar som redovisas i tabell 3. Antalet värnpliktiga som efter avslutad grundutbildning sökt anställning i Försvarsmakten har ökat. Som en följd av detta har flygvapnet under året ökat antalet anställda med cirka 100 GSS/K, vilket både på kort och på lång sikt bedöms bidra positivt till flygvapnets olika förmågor.

Flygvapnet har under året fått leverans av två modifierade helikopter 14E och en modifierad helikopter 14F. Tidigare beslutade modifieringar på helikopter 16 inför *Task Force Takuba* har under året fortsatt implementerats på hela systemet. Utöver detta har flygvapnet även mottagit 28 nya flygunderhållsbilar⁷ samt 52 flygfältslastbil 40.

⁷ Även benämnt klargöringsfordon.

Dessa materielleveranser bidrar till flygvapnets förmåga att vidmakthålla och utveckla krigsförbanden.

Flygmaterielunderhållet har under året i stort kunnat genomföras för att möta planerade uppgifter. Störningen i försörjningskedjan för reservmateriel, som inträffade 2020 till följd av pandemin, har inte påverkat verksamheten under 2021.

Bristen på teknisk personal har under året påverkat tillgängligheten till helikopter 15 negativt.

Transportflyg Tp 100 har haft en lägre tillgänglighet på grund av felutfall,⁸ åldrande materielsystem och personalbrist, likaså transportflyg Tp 102 men främst på grund av personalbrist.

Transportflyg Tp 84 har haft något lägre teknisk tillgänglighet än tidigare år beroende på brister hos extern underhållsleverantör, felutfall samt ackumulerat underhåll.

Tillgången och tillförseln av flygteknisk personal utgör i dagsläget den viktigaste faktorn för att kunna öka den tekniska tillgängligheten inom flygvapnet.

Flygvapnet har under året genomfört nationella insatser enligt givna order. Vid särskilda tillfällen har resurser ordersatta i normalberedskap förstärkts i syfte att möta aktuellt omvärldsläge.

Internationellt har verksamheten ansvarat för upprättande och genomförande av EUTM Mali och deltagande i *Task Force Takuba* med transportflyg Tp 84 samt helikopter 16. Båda insatserna har genomförts enligt plan. Under augusti bidrog flygvapnet med transportflyg Tp 84, flygbasjägare samt logistikpersonal vid evakueringen av personal från Afghanistan. Därutöver har stöd med taktiskt transportflyg till internationella insatser lämnats vid flertalet tillfällen.

Dessa internationella insatser har på ett positivt sätt påverkat deltagande förband och personal avseende förmågan att verka i skarpa konfliktmiljöer. Mer detaljerad redovisning avseende dessa internationella insatser framgår i avsnitt *Internationella insatser*.

Svenskt transportflyg vid evakueringen från Afghanistan. (Foto: Försvarsmakten).

⁸ Med felutfall menas att en händelse inträffat som innebär förlust av en (önskad) funktion.

Under året har stöd lämnats till regionerna i samband med pandemin. Stödet har lämnats i form av exempelvis helikoptertransporter av covidpatienter och luftburen transport av ambulanser med Tp 84. Stöd har även lämnats under våren och sommaren vid brandbekämpning av skogsbränder.

Upplands flygflottilj (F 16) invigdes 14 oktober 2021. Etableringen av F 16 innebär att Luftstridsskolan (LSS) från och med 2022 ansvarar för Flygvapnets skol- och utvecklingsverksamhet medan F 16 övertar ansvaret för utbildning och vidmakthållande av krigsförbanden 16. flygflottiljen samt 161. stridslednings- och luftbevakningsbataljonen.

Med anledning av de begränsade personella och materiella resurserna har förberedelserna inför, samt deltagande i *Task Force Takuba*, till del hindrat uppbyggnaden av helikopter 16 förbanden, samt medfört att utbildningen av nya piloter på helikopter 16 har försenats. Denna försening bedöms kvarstå till 2023.

Sammantaget har förbandsproduktionen 2021, med undantag för ett fåtal övningar, genomförts enligt plan. Detta innebär att operativ förmåga och krigsförbandens krigsduglighet inom flygvapnet med enstaka undantag har utvecklats i enlighet med fastställda mål.

Flygtimmar per flygplans- och helikoptertyp

Flygplanstyp	2021	2020	2019	Not
JAS 39	11 727	11 308	9 624	1
Sk 60	5 085	3 922	3 475	1
Tp 84	1 711	1 447	1 952	2
Fpl 100	1 025	1 304	1 693	2
Fpl 102	1 850	1 489	1 596	
Hkp 14	1 170	1 165	1 025	
Hkp 15	3 350	3 772	3 653	
Hkp 16	2 403	2 326	2 449	
Summa	28 321	26 733	25 467	

Tabell 3 Flygtimmar per flygplans- och helikoptertyp 2019-2021

1. Åtgärder vidtagna under 2019-2020 har ökat tillgängligheten.
2. Äldrande materielsystem med ökade felutfall, samt brist på teknisk personal har påverkat produktionen negativt i förhållande till planen.

Specialförbanden

Specialförbanden har under året upprätthållit nationell och internationell beredskap enligt plan.

Specialförbanden har påbörjat utvecklingen av en mer robust organisation för genomförande av specialoperationer i syfte att säkerställa en ökad förmåga inom ramen för nationellt försvar.

Under året har övningsverksamhet genomförts tillsammans med armén, marinen, flygvapnet och hemvärnet som bidragit till Försvarsmaktens förmåga till gemensamma operationer. Övningsverksamheten har dessutom bidragit till ökad interoperabilitet med andra länder, främst USA.

Två större omfattande insatsverksamheter har genomförts under året främst med (stöd av) armén, marinen och flygvapnet. Sammantaget har förbandsproduktionen 2021 genomförts enligt plan. Detta innebär att operativ förmåga och krigsförbandens krigsduglighet inom specialförbanden har utvecklats i enlighet med fastställda mål.

Specialförbanden har skapat förutsättningar för att i innevarande försvarsbeslutsperiod fortsatt utvecklas inom hela spektret av specialoperationer.

Lednings- och underrättelseförband

Lednings- och underrättelseförbanden har under året upprätthållit nationell och internationell beredskap och deltagit med förband i beredskapskontroller enligt plan.

Arbetet under året har innefattat insats och utbildning samt åtgärder för tillväxt. Den pågående pandemin har under året fortsatt påverkat verksamheten, men med vissa lättnader från september. Trots pandemins begränsningar har huvuddelen av målsättningarna för året uppnåtts.

Omvärldsutvecklingen visar på vikten av en ökad förmåga att verka i informationsmiljön. Under året har inriktningen för militärstrategisk kommunikation utvecklats i syfte att förbättra möjligheten att identifiera och möta påverkansoperationer. Stridskraftens bidrag i arbetet med ett förstärkt cyberförsvar och förmåga att verka i informationsmiljön är avgörande för att ge beslutsunderlag och handlingsfrihet olika konflikt- och krisnivåer.

Viktiga förbandsövningar under året har varit samövningar av förband. Ett exempel på en sådan övning är *Northern Forest 21* som har bidragit till att samöva de deltagande förbanden och dessutom bidragit till att samöva svenska och finska förband. Övningen har därigenom bidragit till att förstärka det bilaterala samarbetet.

Ledningssoldat i ett ledningsfordon i fält. (Foto: Martina Gustavsson).

Lednings- och underrättelseförbanden bedriver verksamhet inom ett brett spektrum av funktioner. Respektive funktion bidrar till den operativa förmågan genom att möjliggöra ledning, verkan samt att försörja chefer med beslutsunderlag och utgöra grunden för gemensamma operationer. Vidare har verksamheten i uppgift att stödja krigsförband med ledningsträningsövningar där ledningsträning bedrivits från operativ till taktisk nivå. Genom verksamheten har krigsförband och staber utbildats, övats och prövats på taktisk nivå vilket skapar förutsättningar för effektiv ledning och ökar förmågan till gemensamma operationer.

Inom området utveckling har experimentövningar bidragit till att ge underlag för fortsatt utveckling, validering och implementering av nya tekniska system och metoder. Genomförda övningar har gett svar på så väl tekniska som metodmässiga frågor vilket fört utvecklingen av ledningssystemen framåt. Utveckling inom ledningssystemsområdet sker från stridsteknisk till operativ nivå och svarar mot behovet av robust ledning från strategisk till taktisk nivå.

Lednings- och underrättelseförbanden har vissa brister avseende specialist- och taktiska officerare. Anställning av civila har till del bidragit till att motverka negativa effekter orsakade av denna personalbrist. Likt föregående år är personalbristen en effekt av pensionsavgångar, uppsägningar på egen begäran samt byten till andra försvarsgrenar och stridskrafter. Totalt saknas omkring 100 officerare inom lednings- och underrättelseförbanden vilket begränsar förbandens tillväxt.

Därutöver finns det personella brister inom telekrigsområdet som kan hänföras till bristen på utbildad personal. Detta medför i sin tur negativa konsekvenser som hög arbetsbelastning, med risk för ökade avgångar som följd.

Grundutbildningsomgång 2020/21 påbörjades av 399 värnpliktiga varav 360 har slutfört utbildningen vilka har kunnat tillföras krigsorganisationen. Andelen kvinnor uppgick till 17 procent.

Den genomförda värnpliktsutbildningen har underlättat omsättningen av befintliga förband, möjliggjort bemanning av nya förband samt utgjort grunden för rekrytering av officerare, specialistofficerare och kontinuerligt anställda soldater. Grundutbildning och anställning av cybersoldater har sammantaget bidragit till en förstärkning av cyberförsvaret.

För lednings- och underrättelseförbanden har materielleveranser tillhörande Försvarets telenät (FTN) och taktiska datalänkar positivt påverkat möjligheten till att vidmakthålla Försvarmaktens strategiska nät och centrala ledningssystem.

Drift, underhåll och förvaltning inom ledningssystemområdet har med anledning av pandemin genomförts med begränsningar inom främst verksamhetsledningssystem och till del inom insatsledningssystem.

Lednings- och underrättelseförbanden har vid ett flertal tillfällen under året genomfört nationella insatser vilket bidragit till förmågan till operativ ledning, verkan i informationsmiljön och inhämtandet av underrättelser.

Vidare har lednings- och underrättelseförbanden deltagit vid huvuddelen av de pågående internationella insatserna där FMTIS särskilt utpekats som ansvariga att bemanna insatsen EUTM (Somalia). Mer detaljerad redovisning avseende dessa internationella insatser framgår i avsnitt *Internationella insatser*.

Förband ingående i stridskraften har under det gångna året lämnat stöd till samhället avseende bland annat stöd till det nationella bombskyddet vid Polismyndigheten.

Flera infrastrukturprojekt har initierats eller avslutats under året. Dessa har genomförts dels som en del i *Ledning för ett starkare försvar* genom omlokalisering av stridskraftsavdelningen inom Högkvarteret, dels som en del i att möjliggöra en ökad cyberförsvarsförmåga genom byggnation och invigning av utbildningslokaler till stöd för utbildning av cybersoldater. Bristen på infrastruktur och då främst lokaler, har fått negativa konsekvenser för rekrytering av teknisk personal inom ledningssystemsområdet med följd effekter vad avser drift och förvaltning. Bristen på lektionssalar påverkar officersutbildningen inom både ledningssystemsområdet och området underrättelse- och säkerhetstjänst med negativa effekter på den långsiktiga personalförsörjningen av officerare och specialistofficerare. Omlokaliseringen av Flygstaben påverkade Försvarmaktens underrättelse- och säkerhetscentrum som tilldelades nya lokaler med påverkan på tillgång till lektionssalar. Fortifikationsverkets förvärv av fastigheten Tornet i Arboga detta år utgör ett viktigt första steg för att avhjälpa bristen.

Sammantaget har förbandsproduktionen för 2021 i huvudsak genomförts enligt plan. Föregående års erfarenheter av pandemins effekter har bidragit till att verksamheten har påverkats mindre detta år. Detta innebär att operativ förmåga och lednings- och underrättelseförbandens krigsduglighet med enstaka undantag har utvecklats i enlighet med fastställda mål.

Logistikförband

Logistikförbanden har under året upprätthållit beredskap och genomfört verksamhet enligt plan.

Även verksamheten för logistikförbanden har påverkats av pandemin, men har trots detta genomförts med måluppfyllnad mot givna målsättningar.

Försvarsmedicincentrum (FömedC) har den 1 oktober lämnat över ansvaret för Göteborgs garnison till Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4). Detta medför att FömedC har intagit en ny organisation och etablerat Sjukhusbataljonen och den första traumatroppen. FömedC har med anledning av organisationsförändringen haft en mindre produktionsnedgång under året.

Utveckling av grundutbildning och uppbyggnad av den första operativa logistikbataljonen har fortsatt vid Försvarmaktens tekniska skola (FMTS) i Halmstad. Dock råder det brist på systemspecifik logistikmateriel och avsikten är att tillföra materiel under 2022 så att kommande grundutbildning kan genomföras enligt plan.

Försvarmaktens logistik (FMLOG) har under 2021 planerat och samverkat för att från den 1 januari 2022 ta över uppdrag och personal från Försvarmaktens HR-centrum (FM HRC) inom funktionerna ekonomi-redovisning, upphandling och inköp, Försvarmaktens beställar- och uppföljningsfunktion (BUA), samt delar ur stöd och serviceavdelningen.

Under början av 2021 fastställdes Försvarmaktens logistikkoncept för tillämpning i verksamheten. Konceptet har använts under övningar på nationell nivå och erfarenheter har samlats in för att sprida kunskap och utgöra grund för eventuell anpassning av konceptet. Med utgångspunkt från Försvarmaktens logistikchefs logistik-utvecklingsplan har stridskraftsavdelningens egna förband påbörjat och utvecklat sina respektive logistik-utvecklingsplaner. Parallellt har försvarsgrenarna påbörjat sina motsvarande planeringsarbeten. Logistikstabsövningen (LSÖ 21) genomfördes under oktober månad vid Ledningsregementet i syfte att beskriva och sätta logistikkonceptet i en operativ och taktisk kontext med samtliga ledningsnivåer involverade.

Att snabbt kunna transportera tung materiel är en av logistikens kärnuppgifter. (Foto: Joel Thunberg).

Det gemensamma logistikkonceptet med Finland har inte fullt ut kunnat testas under 2021 med anledning av att Försvarmaktsövning 2020 (FMÖ 20) inte genomfördes som planerat. Dock förvaltas och utvecklas konceptet i det fortsatta samarbetet med Finland.

Logistikstridskraftens förband har överlag ett gott personalläge. Åtgärder har vidtagits inom stridskraften för att upprätthålla beredskapsuppgifter över tid.

Grundutbildningen har anpassats till rådande restriktioner med anledning av pandemin. Exempel på anpassning är längre sammanhängande tjänstgöringsperioder för ineliggande värnpliktiga. Anpassningarna har medfört ökad belastning på stödfunktionerna men har möjliggjort måluppfyllnad och samtidigt minskat risken för smittspridning. Grundutbildningsomgång 2020/21 har slutförts med uppnådda målsättningar och kan tillföras krigsorganisationen. För grundutbildningsomgång 2021/22 har starten skett enligt plan.

Materieltillförseln inom området logistikmateriel har omfattat leveranser av underhållsutrustning samt övningsmateriel för sjukvård vilket bedöms ha bidragit till vidmakthållande av den operativa förmågan.

Försvarmakten har tidigare ansökt om tillstånd för att bedriva egen blodverksamhet och myndigheten har under 2021 fått tillstånd bedriva sådan verksamhet. Tillståndet innebär att Försvarmakten får tappa helblod⁹ vid fältsjukhus, traumatroppar och örlogsfartyg. Försvarmaktens blodcentral har ca 2 500 godkända donatorer. Under året har Försvarmakten halverat blodbeställningarna från civila blodcentraler och under jul/nyårshelgerna klarat att i egen regi fylla upp ett adekvat lager till stöd för utlandsstyrkan (MINUSMA). Ett blodkoncept-utvecklingsarbete avseende Försvarmaktens blodcentralarbete och Försvarmaktens blodförsörjning pågår.

Stridskraftens förband har bemannat internationella insatser. Systemstödet har medfört utökad omfattning på grund av pandemins krav med anspråk på karantänsregler. Stridskraftens förband har även deltagit i evakueringen av personal från Afghanistan med bra resultat.

Därutöver har förbanden deltagit i eftersök av försvunna personer som stöd till Polismyndigheten.

Sammantaget har förbandsproduktionen 2021, med undantag för större övningar, genomförts enligt plan. Detta innebär att operativ förmåga och logistikförbandens krigsduglighet, undantaget enstaka förband, har utvecklats i enlighet med fastställda mål.

Hemvärnet med de militärregionala staberna

Ledningsstrukturen för Hemvärnet förändrades under 2020 som en del i reformarbetet i *Ledning för ett starkare försvar* i och med organiserandet av Stridskraften Hemvärnet. Rikshemvärnschefen har ett samlat ansvar för produktionen av hemvärnsförbanden och verksamhetens genomförande under fyra militärregionchefer med militärregionala staber, inrättade som egna organisationsenheter, i regionerna norr, mitt, väst och syd.

De militärregionala staberna har 21 utbildningsgrupper med 39 hemvärnsbataljoner samt territoriella förband underställda. En utbildningsgrupp är fortsatt underställd chefen P 18, men lyder under rikshemvärnschefen avseende produktionen av 32. Hemvärnsbataljonen. De militärregionala staberna lyder under insatschefen avseende markterritoriell verksamhet.

Huvudsyftet med den stärkta regionala ledningen var att öka förmågan att leda territoriell verksamhet inklusive underställda förband och öka samverkan med övriga samhället för att skapa förutsättningar för regional försvarsplanering samt att bidra till samhällets krisberedskap. Hemvärnsförbanden leds i och med förändringen av samma chef i såväl krig, kris som fred både avseende insats och produktion.

⁹ Helblod är det blod som inte befriats från någon beståndsdel. Detta innebär att cellerna finns kvar (röda- vita blodkroppar samt blodplättar)

Stridskraften Hemvärnet har under året upprätthållit nationell beredskap och deltagit med förband i beredskapskontroller, övningar och utbildning enligt plan. Stridskraftens prioriteringar är att med samtliga hemvärnsförband uppfylla kravet avseende beredskap 6-24-90.¹⁰

Stridskraften är etablerad och verksamhetens fokus ligger på utveckling av de militärregionala staberna och hemvärnsförbandens förmågor. Bemanningsläget avseende anställda är gott i förhållande till måltalen, med undantag för vissa nyckelbefattningar. Bemanningsläget inom hemvärnsförbanden understiger Hemvärnets planering mot 21 700 befattningar. Särskilt utmanande är bemanningsläget för specialistbefattningarna. Mer om detta framgår i *Personalberättelsen (bilaga 1)*.

De militärregionala staberna har via planering och genomförande bidragit till Försvarsmaktens stöd till samhället, delvis via frivilliga insatser från hemvärnsförbanden. Bland stödinsatserna relaterade till pandemin kan särskilt nämnas gränsbevakning mot Norge samt transporter av covid-19-prover inom operation Gloria. Andra viktiga stödinsatser till det civila samhället har varit vid fågelinfluensa utbrottet i Kalmar län och vid Förintelsekonferensen i Malmö. De militärregionala staberna har i och med pandemin haft fortsatt stora möjligheter att utveckla samverkan med det civila samhället.

Grundutbildningsomgång 2020/21, vilket var de första värnpliktiga som fullgjort sin totalförsvarsplikt inom stridskraften, har under 2021 genomförts enligt plan och uppnått målsättningarna. 24 procent har skrivit avtal med eller ansökt om fortsatt engagemang i Försvarsmakten, vilket är ett tillfredställande resultat, speciellt då stridskraften numera är direktrekryterande avseende officerare. Grundutbildningsomgången 2021/22 har fortsatt enligt plan, del av inryckningen genomfördes i september 2021 och resterande i januari 2022. Lokal uttagning av värnpliktiga är och kommer framgent att vara en viktig del för rekrytering till Hemvärnet inom hela landet, där största utmaningen finns inom norra militärregionen.

Under året har 415 värnpliktiga påbörjat repetitionsutbildning (RU) inom stridskraften, av dessa har 377 efter godkänd RU kunnat tillföras krigsorganisationen. Krigsplaceringarna sker i förbandsreserv för militärregionernas tillkommande bevakningsbataljoner. Utfallet ligger under stridskraftens målsättning om 450 påbörjad RU under 2021. Avvikelsen består främst i att fler inkallade beviljades uppskov samt även att fler än beräknat uteblev, vilket medförde att färre än beräknat genomförde utbildningen.

Hemvärnets stridsskola (HvSS) har under året genomfört 33 av 46 planerade kurser med 443 elever. Del av chefs- och instruktörsutbildningarna har under året i varierande grad genomförts på distans efter att kurserna anpassats till pandemin. Färre antal genomförda kurser än planerat i kombination med inställda kurser under 2020 har inneburit att det ackumulerade utbildningsbehovet har ökat.

Utöver kursverksamheten har HvSS fortsatt att bedriva utbildningsverksamhet för hemvärnsförbanden tillsammans med amerikanska arméns specialförband för ökad förmågeutveckling i förbanden.

Hemvärnsförbandens produktionsförutsättningar skiljer sig från andra förband, då förbanden bemannas av frivilliga hemvärnssoldater med avtal omfattande fyra till femton avtalsdagar per år. Hemvärnets övnings- och utbildningssystem innehåller såväl årliga krigsförbandsövningar (KFÖ), särskilda övningar förband (SÖF) som kompletterande utbildning (KU). På grund av pandemins fortsatta påverkan på verksamheten har fokus i övnings- och utbildningssystemet under 2021 varit att säkerställa behörigheter och certifikat. Under andra halvåret har 40 KFÖ och 93 SÖF genomförts med uppnådd måluppfyllnad. Hemvärnsförbandens förmåga har under året därmed kunnat vidmakthållas.

Samtliga högvakter med hemvärnsmusikkårer har fram till september 2021 ställts in; detta innebär att ett återtagande av certifiering av musikkårer för statsceremoniell verksamhet som uppstått under pandemin fortfarande behövs. Från och med september har sex spelningar genomförts med tre hemvärnsmusikkårer vid högvakterna.

¹⁰ Hemvärnsförbanden ska inom sex timmar efter det att hemvärnsberedskap beordrats ska kunna påbörja lösandet av uppgifter med mindre förbandsdelar, inom 24 timmar har full förmåga att lösa huvuduppgifterna med hela förband samt därefter ska kunna verka upp till 90 dygn.

Beslutet att planera in huvuddelen av Hemvärnets övnings- och utbildningsverksamhet under sista halvåret har medfört att huvuddelen av all planerad utbildning kunnat genomföras och uppnått målsättningarna. Förbandens förmågor har därmed kunnat vidmakthållas. Koncentrationen i tid har dock inneburit en hög belastning på instruktörer och inblandad personal i övrigt.

Under 2021 har stridskraften tillförts 35 lastbilar, vilket har ökat utbildningsgruppernas logistikstöd till förbanden och bedöms ha kortat insatstiderna vid hemvärnsberedskap. Hemvärnsförbanden har under året tillförts 6 835 reglerbara kolvar till automatkarbin 4 (Ak 4). Tillförseln bedöms såväl öka förmågan till verkan som minska risken för skador då kolven medger bättre anpassning till soldatens fysiska förutsättningar. Dessutom har hemvärnstrafikplutonerna tillförts trafiksäkerhetsmateriel vilket har ökat effektiviteten i plutonernas arbete. Utöver tillförseln har försök inletts med olika materiel, bland annat drönare, i syfte att öka den stridstekniska effekten i hemvärnsförbanden genom att tidigare kunna upptäcka hot.

Sammantaget har förbandsproduktionen 2021 i huvudsak genomförts enligt plan. Detta innebär att operativ förmåga och hemvärnsförbandens krigsduglighet kunnat vidmakthållas. Erfarenheterna av pandemin från föregående år har bidragit till att verksamheten har kunnat planeras och genomföras med mindre påverkan 2021. Pandemins stora påverkan på hemvärnets övnings- och utbildningssystem 2020 har dock inte fullt ut kunnat återtas under 2021.

Eldgivning med granatkastare vid en beredskapskontroll av Hemvärnet- (Foto: Bezav Mahmod).

Övningsverksamhet

Övningsverksamheten har under året begränsats av pandemin. Nationella övningar har främst genomförts lokalt och regionalt med anpassningar till pandemin. Deltagandet i internationella övningar har genomförts i begränsad omfattning med anpassat deltagande ur Försvarmakten.

Bilaterala övningar med Finland och USA har genomförts under året och Försvarmakten stod som värd för den brittiskledda stabsövningen *Joint Protector* för *Joint Expeditionary Force*.

Planering för Försvarmaktsövning 2023 (FMÖ 23) har påbörjats under året och samtal med internationella deltagare har inletts. Av de två regionala övningsaktiviteter som återstod i Totalförsvarsövning 2020 (TFÖ 20) att genomföra under fjärde kvartalet 2021 genomfördes endast den i militärregion mitt. På grund av ökad smittspridning i december ställdes övningen i militärregion väst in och kommer heller inte att genomföras.

De genomförda övningarna har trots pandemin sammantaget bidragit till att vidmakthålla Försvarmaktens förmåga bl.a. i fråga om genomförandet av gemensamma operationer, brigadledning, interoperabilitet, logistikförsörjning och samverkan.

En stridsvagn 122 under övning Våreld. (Foto Joel Thungren).

Betydande övningsverksamhet

Övning	Syfte och övergripande beskrivning	Måluppfyllelse	Involverade stridskrafter
SYDFRONT 21	Övningen var en svensk regional slutövning för soldater under grundutbildning och syftade till att vidmakthålla vissa förband med kontinuerligt anställd personal. Övningen bedrevs som en brigadövning för att vidmakthålla och utveckla deltagande krigsförband. Armén har övat med tillförda förband ur andra försvarsgrenar och stridskrafter. Förmågemål: Samordning med sidobrigad inom divisionen. Genomförande av uppgift med kort tid för förberedelser och planering och öva chefer att ta konsekvenser av sina beslut. Övningen har genomförts i Sverige.	Ja	Armén Marinen Lednings- och underrättelseförband Logistikförband
NORTHERN FOREST 21	Arméns målsättning med deltagandet i övningen har varit att utveckla, och till del pröva, ett utarbetat logistikkoncept samt att utveckla interoperabilitet mellan Finland och Sverige inom finsk-svenska samarbetet (FISE). Övningen har omfattat luftstrummsamordning inom den finska kårens/arméns ram för att pröva bekämpningskedjan inom ett sammansatt kårförband. Här har metoder utvecklats kopplat till målsättningar inom FISE avseende underrättelsetjänst och bekämpning Förmågemål: Tyngdpunkten i övningsverksamheten för armén var samordning av funktioner och strid inom ramen för ett sammansatt förband (interoperabilitet). Övningen har genomförts i Finland.	Ja	Armén Lednings- och underrättelseförband Logistikförband
MARIN SAMÖVNING UK	Syftet var att stärka samarbetet mellan Storbritannien och Sverige och att pröva interoperabilitet mellan svenska och brittiska fartyg. Under övningen har samverkansytor etablerats mellan amfibiekåren, Royal Navy och Royal Marines för framtida samarbetsrelationer. Förmågemål: Utökad interoperabilitet mellan svenska och brittiska fartyg. Övningen har genomförts i Östersjön.	Ja	Marinen
BALTOPS 21	Samövning med Nato och partnerländer i Partnership for Peace där interoperabilitet mellan Nato och Sverige vidmakthölls och utvecklades. Förmågemål: Försvarsmaktens deltagande syftade främst till att fortsatt utveckla interoperabilitet och att ytterligare integrera marinens bidrag av deltagande VISBY-korvetter i Nato snabbinsatsstyrka (NRF). Övningen har genomförts på och kring Östersjön	Ja	Marinen Armén Flygvapnet
ARCTIC CHALLENGE EXERCISE 21 (ACE 21)	Multinationell flygövning i Sverige, Norge och Finland med genomförande vartannat år. Årets deltagande har varit reducerat med anledning av pandemin. Förmågemål: Att deltagande krigsförband har utvecklats i enlighet med gällande krigsförbandsspecifikation. Att integrera femte generationens flygplan (F35) i övningen, integrera kvalificerat luftvärn och fortsätta utveckling av krypterat samband för planering och utvärdering av flygstrid. Övningen har genomförts i Finland, Norge och Sverige.	Ja	Flygvapnet Armén
JOINT PROTECTOR 21	Internationell stabsövning inom ramen för <i>Joint Expeditionary Force</i> (JEF) samarbetet, under ledning av Storbritannien. Förmågemål: Utveckla Försvarsmaktens förmåga att genomföra operationer med andra stater i ett gränzon scenario samt att vara värd för internationella enheter i Sverige. Övningen har genomförts i Sverige och Storbritannien.	Ja	Högkvarteret

Övning	Syfte och övergripande beskrivning	Måluppfyllelse	Involverade stridskrafter
JOINT ENDEAVOUR 21	Ukrainskledd multinationell övning med deltagare från 15 olika länder. Sverige deltog med en mindre styrka i övningen som en del i vårt stöd till Ukraina. Förmågemål: Utveckla Försvarmaktens personal i en internationell kontext, särskilt avseende utvecklingen av vår amfibielefningsförmåga. Övningen genomfördes i Ukraina (Donetsregionen).	Ja	Marinen
NORTHERN COASTS 21	Multinationell marin övning med syfte att öva förmågor i en begränsad gemensam operation. Övningen har haft fokus på att träna väpnad strid på Östersjön med kuster, skärgårdar samt land- och luftområden. Övningen syftar också till att utveckla interoperabilitet mellan deltagande länder och stärka samarbetet mellan länder som har intressen i Östersjöregionen. Förmågemål: Försvarmaktens övergripande målsättning med deltagandet var att respektive deltagande stridskraft ska ha utvecklat förmågan till gemensamma operationer med övriga deltagande nationer. Övningen har genomförts runt Östersjön.	Ja	Marinen Armén Flygvapnet Lednings- och underrättelseförband
LUFTFÖRSVARSOVNING 21 (LFÖ 21)	Luftstridskrafterna (flygvapnet och luftvärnet) har övat taktisk ledning av luftstridskrafter och den luftoperativa förmågan i ett nationellt högkonfliktsscenario mot en högteknologisk motståndare under flera dygn. Vissa övningsmoment har samordnats med marinövningen SWENEX 21. Förmågemål: Öva taktisk ledning av luftstridskrafterna och uppträdande från flottiljer och baser i att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp. Utveckla förmågan till gemensam sjömålsstrid och lägesuppfattning mellan marin- och flygstridskrafter. Övningen har genomförts i Sverige.	Ja	Flygvapnet Marinen
SWENEX 21	Marinövning med syfte att utveckla marinens taktiska förmåga. Övningen har utgjort årets milstolpe i marinens nationella förmågeutveckling och har omfattat samtliga marina krigsförband samt övriga krigsförband som stödjer marina operationer. Övningen har varit fokuserad på nationellt försvar och utgått ifrån Försvarmaktens behov där även kustbevakningen ingår. Förmågemål: Utveckla ledningsförmågan från taktisk nivå till förbandsnivå. Utveckla förmågan till gemensam sjömålsstrid och lägesuppfattning mellan marin- och flygstridskrafter. Utveckla förmågan till uthållig logistikförsörjning. utveckla förmåga att med prioriterade internationella aktörer ge och ta emot militärt stöd. utveckla förmåga att med gemensamma operationer bryta motståndarens anfällskraft. Övningen har genomförts i Sverige.	Ja	Marinen Flygvapnet Hemvärnsförband
STEADFAST JUPITER 21	Det övergripande syftet med deltagandet i övningen var att, parallellt med en Nato-operation i närområdet, till del öva nationell ledning primärt på militärstrategisk och operativ nivå. Vidare har samverkan med tredje part, primärt Nato och Finland genomförts. Förmågemål: Ökad interoperabilitet, stärkt ledningsförmåga (genom att tillsammans med andra öva ledningsfunktioner på strategisk och operativ nivå) samt att uppvisa en trovärdig och tillgänglig militär förmåga i vårt närområde.	Ja	Högkvarteret
LEDNINGSÖVNING 21	Ledningsövning 2021 har övat Högkvarterets ledningsförmåga. Under 2021 har alla delar i Högkvarteret övats. Förmågemål: Utvecklad nationell ledningsförmåga och samverkan med andra myndigheter och internationella partners. Övningen har genomförts i Sverige.	Ja	

Tabell 4 Betydande övningsverksamhet

Personalförsörjning

Nationellt försvar och tillväxt har varit i fokus för Försvarsmaktens personalförsörjning även under 2021. Försvarsmaktens bedömning är att personalförsörjningen i allt väsentligt fungerar väl och levererar mot de planerade personalvolymerna.

Genom aktiva rekryteringsåtgärder i kombination med ett förhållandevis lågt utflöde har antalet kontinuerligt tjänstgörande ökat jämfört med föregående år. Antalet officerare minskar som förväntat, företrädesvis på grund av pensionsavgångar. Samtidigt ökar antalet specialistofficerare tack vare att fler examineras från specialistofficersutbildningen. Sammantaget är personalgruppen yrkesofficerare större jämfört med 2020. Antalet kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän (GSS/K) är oförändrat relativt föregående år. Även den civilanställda personalen har blivit fler vilket har bidragit till att fler militära arbetstagare arbetar med uppgifter som kräver militär kompetens och att tidigare upphandlade tjänster istället utförs av anställd personal.

Under året har Försvarsmakten prioriterat rekrytering av kontinuerligt tjänstgörande vilket till del förklarar varför antalet tidvis tjänstgörande har minskat relativt 2020. Prioriteringen beror på att det pågår ett arbete för att klarlägga krigsorganisationens behov och vilka åtgärder som krävs för att åstadkomma den förväntade tillgången inklusive fördelningen av officerare och specialistofficerare i reserven. Därutöver krävs även ytterligare åtgärder för att uppnå krigsorganisationens planerade personalvolym av tidvis tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän (GSS/T).

För hemvärnsförbanden har personal med hemvärns- och frivilligavtal minskat jämfört med föregående år.

Antalet värnpliktiga som under året påbörjade grundutbildning uppgick till nära 5 900 och överträffade målsättningen om 5 000. I och med att fler än förväntat kunde skrivas in för värnplikt av Plikt- och prövningsverket tillförde Försvarsmakten ytterligare utbildningsplatser utöver det som för året var planerat. Ur grundutbildningsomgång 2020/21, av vilka majoriteten slutförde grundutbildningen under 2021, är drygt 4 500 krigsplaceringsbara. Trenden med en ökande andel kvinnor som påbörjar grundutbildning har fortsatt. Däremot har antalet värnpliktiga som avbryter grundutbildningen ökat något, men nivån är fortsatt låg.

Antalet elever som under året påbörjat officersprogrammet är det högsta sedan programmet startade 2007. Både för de som påbörjat officersprogrammet och specialistofficersutbildningen har andelen kvinnor fortsatt att öka.

Försvarsmakten fattade under året beslut om att slutföra implementeringen av trebefälssystemet genom att konvertera yrkesofficerare från tidigare utbildningssystem till den kategori som motsvarar deras kompetens i det nuvarande trebefälssystemet. Effekten av beslutet förväntas successivt och i tilltagande grad förbättra proportionerna mellan officerare och specialistofficerare för att därigenom i högre utsträckning motsvara organisationens behov. Implementeringen pågår fram till 2025 och konkreta utfall förväntas ske under 2022.

Inom jämställdhetsområdet har pågående attraktionsskapande aktiviteter bidragit till att andelen kvinnor ökar i såväl de militära personalkategorierna som av de som påbörjar grundutbildning och grundläggande officersutbildning. Under året överträffades 2023 års målsättning för andel kvinnor som påbörjat officersprogrammet.

Förhandling och samverkan med arbetstagarorganisationerna

Samverkan mellan arbetsgivaren och arbetstagarorganisationerna (ATO) har genomförts i enlighet med det som reglerats i kollektivavtalen. Under 2021, med tyngdpunkt på det första halvåret, har Försvarsmakten, vid sidan av den kollektivavtalsstyrda samverkan, haft en återkommande mötesstruktur med ATO. Detta i syfte att på ett lösningsorienterat sätt lyfta frågeställningar och uppkomna situationer som på grund av pandemin har behövt tolkas utifrån regelverk, kollektivavtal och rutiner. Ett exempel är omhändertagandet av kravet på karantän för personal i internationell verksamhet. Detta arbete har genomförts på ett flexibelt, ansvarstagande och konstruktivt sätt.

Materielförsörjning

Försvarsmaktens materielproduktion under 2021 har givit ett tillfredställande resultat sett till förutsättningarna. Pandemin har till del påverkat materiel- och vidmakthållandeproduktionen. Anpassningar har genomförts främst genom tidigareläggning av planerade projekt ur investeringsplanen och reglering av aktuell kreditsskuld, s.k. kreditavveckling för att uppnå uppsatta produktionsmål. Materielförsörjningen har genomförts inom ramen för de finansiella villkoren.

En större förändring som införts i årets finansieringsstruktur omfattar överflyttning av materielunderhållet från 1:1.1 Förbandsverksamhet och beredskap till 1:1.3 *Vidmakthållande av materiel och anläggningar* vilket innebär att materielunderhåll nu särskilt redovisas i Materielberättelsen (bilaga 2).

Inom ramen för materielanskaffningen till arméstridskrafterna har slutlig leverans av granatkastarpansarbandvagnarna till de mekaniserade bataljonerna genomförts. En beställning har därefter lagts så att ytterligare 20 stycken vagnar levereras under kommande år. Artilleribataljonerna har tillförts huvuddelen av de Artillerisystem 08 (Archer) som beställts. Sammantaget ökar det de mekaniserade brigadernas förmåga till strid genom utökade möjligheter till understöd med eld mot markmål. Förmågan till strid på marken har också ökat för de mekaniserade brigaderna genom fortsatta leveranser av renoverade stridsfordon 90 och stridsvagn 122. Beställningar till industrin har lagts under året för att möjliggöra renovering och uppgradering stridsfordon 90 och stridsvagn 122 till tre brigader för leveranser fram till 2030.

Under året har första eldenhet 103 (Patriot) levererats till luftvärnsbataljonerna. Slutleverans av modifierade radarenheter (UndE 23), modifierade eldenheter (EldE 97) och luftvärnsledningssentral har också genomförts. Arméstridskrafternas luftvärnskapacitet ökar väsentligt med tillförd materiel.

Till marinstridskrafterna har vapenstationer till Bevakningsbåt 80 och de sista av de nya stridsbåtarna med vapenstation levererats. Även slutleverans av de livtidsförlängda stridsbåtar har genomförts. Leveranserna ger amfibieförbanden ökad förmåga till egenskydd och transport. Till marina basbataljonen har två bogserbåtar typ Hector anskaffats bl.a. som ersättare för äldre bogserbåtar. Nya allmålsbjärar har tillförts de två vedettbåtarna typ Malmö vilket har ökat förmågan till egenskydd. Leveransen av nytt signalspaningsfartyg är ytterligare försenad och leveranstiden för fartyget planeras till slutet av 2022. Förseningen har tvingat Försvarsmakten att vidta åtgärder för fortsatt drift av det befintliga signalspaningsfartyget. Leverans av ytstridsfartygen HMS Gävle och HMS Sundsvall har förskjutits från 2021 till 2022. Konsekvenserna av förseningarna är hanterade i den operativa planeringen.

Två markoperativa Helikopter 14E och en sjöoperativ Helikopter 14F har levererats, efter genomförd retro-modifiering, vilket ger ökad förmåga till taktisk transport och till ubåtsjakt. Materiel till flygbasbataljonerna har anskaffats för att öka förmågan till såväl fast som rörlig bastjänst, bland annat har ett stort antal flygunderhållsfordon levererats. De första serieflygplanen av typen JAS 39E har under året levererats till FMV för verifiering och validering. Leverans till Försvarsmakten kommer att ske med start år 2023. Även beställning av nytt skol-flygplan med tillhörande utbildningssystem har genomförts. Vissa försenade leveranser förekommer inom stridsflygområdet.

Avseende lednings- och underrättelsemateriel består leveranser bland annat av taktiska datalänkar till såväl flyg- och marinstridskrafterna, vilket ger förmåga till ledning och samverkan såväl med nationella som internationella enheter. Försvarets telenät (FTN) och centrala ledningsstödsystem har fortsatt utvecklats materiellt med en utökad kapacitet och redundans i systemen som resultat. Under året har krypton till Försvarsmaktens it-arbetsplatser levererats och fördelats, vilket underlättat distansarbete i samband med pandemin. Området för lednings- och underrättelsemateriel har påverkats mest av pandemin med leveransförseningar som följd. Bland annat har brist på hårdvaror uppstått med anledning av halvledarbrist. Befintliga installationer och materiel vidmakthålls därför intill leveranser av ny utrustning sker, vilket ger upphov till ökade kostnader.

Inom logistikområdet har främst mängdmateriel inom sjukvårdssystem samt bas- och underhållssystem levererats, vilket främst ökar uthålligheten inom logistikförbanden. För Försvarsmaktens gemensamma behov har ett stort antal lastbilar, drivmedelsekipage, specialfordon och övriga hjulfordon levererats. Bland viktiga beställningar finns anskaffningen av ett nytt stridsuniformssystem i samverkan med de nordiska länderna.

Vidmakthållandet av befintlig materiel till anbefalld status har till stora delar genomförts enligt plan.

De huvudsakliga begränsningarna är kapacitetsbrist hos ett antal externa leverantörer och viss komponentbrist inom vissa sektorer samt påverkan av coronapandemin har negativt påverkat underhållsproduktionen. För att uppnå enhetlig styrning av investeringar inom ramen för beslutade anslagspostvillkor har de lån som härrör till investeringar inom materielunderhåll amorterats under året.

För detaljerad redovisning avseende materielförsörjningen se *Materielberättelsen(bilaga 2)*.

Förmågan att mobilisera

Mobilisering omfattar alla åtgärder som vidtas, efter att regeringen har beslutat om höjd beredskap, för att sammanföra personal, förnödenheter, anläggningar samt planer till ett krigsförband för att genomföra operationer. Försvarsmaktens återtagande av förmågan till mobilisering har utvecklats vidare under året, bland annat genom att en större andel av alla kontinuerligt tjänstgörande också är krigsplacerade. Uppföljningen av krigsorganisationens förmåga genomförs årligen inom ramen för krigsorganisationsvärderingen vilken redovisas i *krigsorganisationsvärderingen (hemlig bilaga 3)*.

Exempel på verksamhet som genomförts under året är ett påbörjat projektarbete avseende krigsplacering av materiel, översyn av dokumentation inklusive den årliga uppdateringen av grundplanen för aktivering och mobilisering, övning avseende spridningsplanen, mobiliseringsseminarium med ett brett deltagande samt beslut om att förstärka logistikenheterna. Under året har även rutiner för tecknande av beredskapskontrakt fastställts, vilket skapar möjlighet för Försvarsmakten att med kort varsel få tillgång till personal både i grundberedskap och i kris, till exempel för intagande av mobiliseringsplatsberedskap.

Pandemin har dock gjort att de mobiliseringsövningar som ska inleda repetitionsutbildningar inte kunnat genomföras i planerad omfattning.

Uttagningsbeslut har fattats för att täcka totalförsvarets behov av fordon och besked har skickats till ägarna eller innehavarna av över 4 000 fordon runt om i landet. Inom respektive militärregion finns ett antal avlämningsplatser förberedda, där dessa fordon ska lämnas om ett förfogande aktualiseras.

Försvarsmakten bedömer att länsstyrelsernas arbete med lokala värderingsnämnder, framtagning av handläggningsrutiner för ersättningsärenden, m.m. fortsätter att utvecklas på ett positivt sätt. Länsstyrelsernas förordnande av gode män till avlämningsplatserna bedöms till största del vara slutförd under året. Militärregionerna genomför utbildning av nyckelpersonal som ska bemanna avlämningsplatserna för fordon.

Infrastrukturförsörjning

Infrastrukturförsörjning är förutsättningsskapande för Försvarmaktens förmågeutveckling.

Myndighetens arbete med lokalförsörjning tillsammans med FortV har genomgått en omfattande utveckling under ett par års tid och den utvecklingen har fortsatt under 2021. Denna utveckling är en naturlig del av arbetet med infrastrukturprocessen som syftar till att effektivisera och möta de förändrade kraven på infrastruktur-försörjningen, krav som uppstår i samband med förändrade krav på Försvarmakten i stort.

Arbetet som genomförts under 2021 ska på kort och lång sikt skapa förutsättningar för att hantera tillväxten med målsättning att infrastrukturen ska erbjuda det stöd som krävs för att uppnå den operativa effekt som krävts på myndigheten.

Förslag och åtgärder som vidtagits inom infrastrukturprocessen är:

- Försvarmakten och FortV lämnade i respektive myndighets budgetunderlag för 2021 ett gemensamt förslag om regeringens målstyrning av FortV samt regeringens styrning för ökad lokaleffektivitet.

Myndigheterna har även framfört att styrning avseende infrastrukturinvesteringar bör rikta och anpassas till den styrning som etablerats för investeringar i materiel med syfte att infrastrukturen inte blir en begränsande faktor i Försvarmaktens förmågeutveckling.

- Försvarmakten, FortV och FMV har utvecklat och arbetar nu i en gemensam produktionsplan med en tydlig koppling till bland annat förbandsproduktions- och materielprocessen.

Tillsammans har man arbetat för att förkorta tidsåtgången vid infrastrukturprojektens tidiga skede, planering och projektering. Regeringsärenden har prioriterats vilket har möjliggjort en snabbare handläggning.

- Överenskommelser och metodanvisningar har tagits fram, ingåtts och översett inom en rad områden t.ex. reinvesteringar, ROT- eller ägarrelaterade investeringar, fast och lös egendom, externa införhyrningar m.m.

Försvarmakten har fått tillgång till cirka 80 nya objekt under 2021 inom ramen för organisationsenheters utveckling. Exempel på objekt är nybyggnation av elevhem på Karlberg, utbildningslokaler för cybersoldater, markverkstad på Gotland, flytt av del av Flygstaben till Uppsala, förvärv av fastigheter i Sollefteå, tillfälliga kontorsmoduler i Karingberget i Göteborg och oljefällor i anslutning till bansystem i Kallax.

Referens- och typbyggnader har tagits fram för vanligt förekommande behov och medför att endast mindre justeringar vid planering och projektering krävs för anpassning till lokala förutsättningar i dessa fall.

Under året har ett intensivt arbete genomförts för att möjliggöra etablering av nya organisationsenheter. Inledningsvis har det handlat om att genomföra tillfälliga införhyrningar, inköp av mark etcetera för att möjliggöra värnpliktsutbildning på de nya platserna.

Under det gångna året har Miljöprövningsenheten (MPE) fortsatt arbetat med tillståndsprövningar för flyg-flottiljer och skjutfält, utredningar avseende förorenade områden, bullerisolerande åtgärder, miljöutredningar samt ammunitionseffekter under vatten.

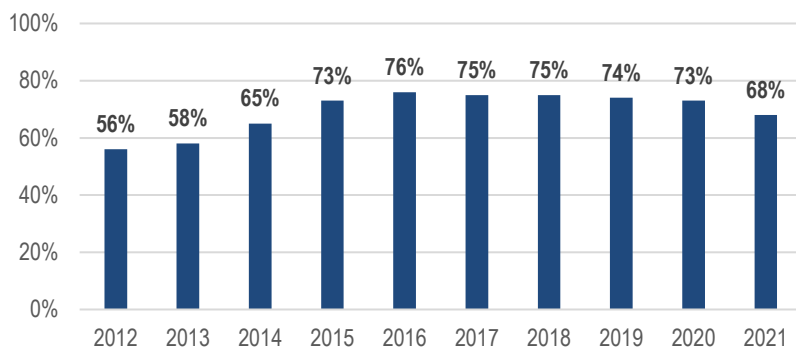
Försvarmakten har under året företrätt totalförsvarets militära del i ett stort antal samhällsplaneringsärenden såsom plan-, lov- och tillståndsärenden, vägplaner samt områdesskydd. Detta har främst skett genom beredning av remissärenden där myndigheten yttrat sig om föreslagna åtgärders eventuella påverkan på riksintressen för totalförsvarets militära del. I januari 2022 har Försvarmakten fattat beslut om förnyade riksintresseanspråk för totalförsvarets militära del. Flertalet av Försvarmaktens nya eller utökade anspråk är direkt kopplade till den tillväxt och etablering av nya organisationsenheter som beslutats i Försvarsbeslut 20.

Relevans och förtroende externt - stödet för ett militärt försvar

I ett omfattande förändrings- och utvecklingsarbete är det viktigt att ha såväl medarbetarnas som allmänhetens förtroende. Försvarsmakten mäter sedan 2012 löpande hur myndigheten och dess uppgifter uppfattas.

I 2021 års externa mätning som har genomförts av KantarSifo, framgår att allmänhetens stöd för ett militärt försvar är högt under året, men lägre jämfört med föregående år. Andelen personer som uppger att de är osäkra har ökat något under året vilket är förklaringen till att stödet är något lägre under 2021. Det är ungefär sju av tio som uppger att de tycker det är viktigt att Sverige har ett militärt försvar. Stödet är större hos män jämfört med kvinnor och i likhet med tidigare undersökningar framgår skillnader i olika åldersgrupper och vikten av ett militärt försvar ökar med stigande ålder. Bland unga är det 57 procent som anser att ett militärt försvar är viktigt. Motsvarande siffra för 65- till 75-åringar ligger på 74 procent. De som uttrycker osäkerhet återfinns främst bland kvinnor och personer under 35 år.

Oro på grund av omvärldsläget bedöms vara en betydande faktor för stödet för ett militärt försvar. Till skillnad från föregående år, då coronapandemin sågs som den största anledningen till oro, ses klimatförändringar som den största anledningen till oro under 2021. 68 procent uppger under 2021 att de känner oro på grund av omvärldsläget, vilket är en lägre andel jämfört med 2020.

Figur 1 Vikten av ett militärt försvar (Källa: KantarSifos varumärkesmätning 2021)

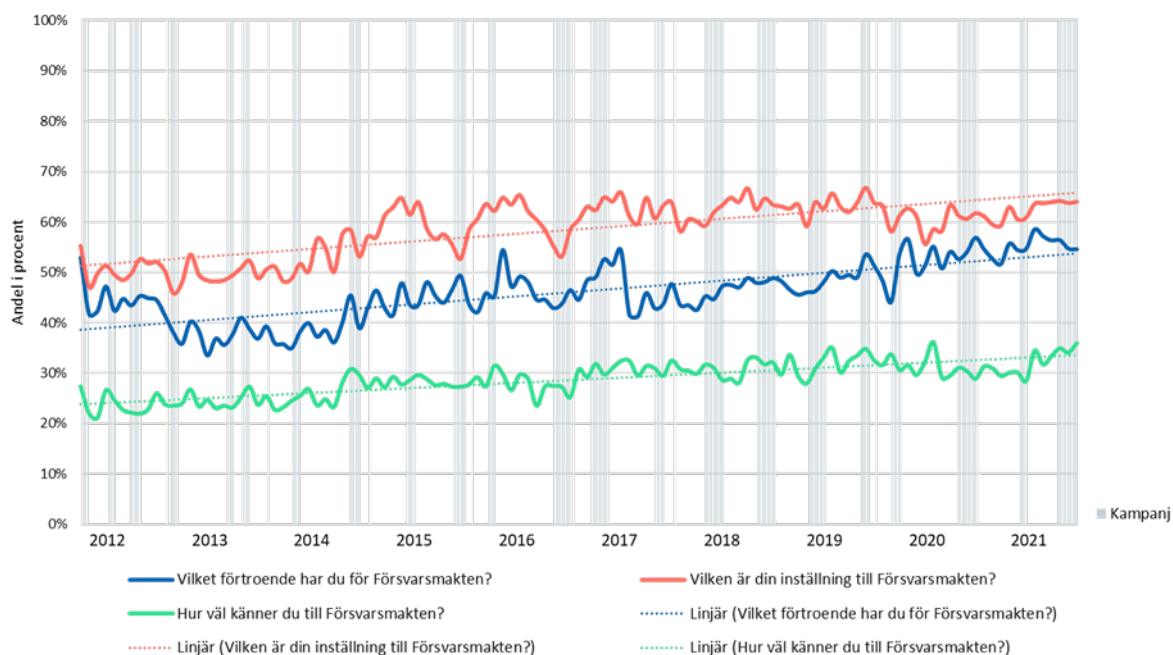
Ökat förtroende under året i samband med evakueringen från Afghanistan och kommunikationsaktiviteter

Det övergripande förtroendet för Försvarmakten ökar något under 2021 jämfört med 2020 enligt KantarSifos undersökning och ligger på 55 procent, vilket är det högsta värdet på årsnivå sen undersökningens start 2012.

Det högsta värdet, 57 procent, uppmättes under kvartal tre då även nyhetsrapporteringen kring evakueringen av Afghanistan var som störst. I oktober och i samband med kampanjstarten av Försvarmaktens varumärkeskampanj "Ett land värt att försvara" uppmättes ett nästan lika högt värde. 56 procent av allmänheten uppgav då att de har stort förtroende för Försvarmakten. Undersökningen visar även att vårkampanjen "Friheten börjar här" där huvudmålgruppen var unga kvinnor, bidrog till en positiv varumärkeseffekt och ökat förtroende. Drygt 75 procent av alla i åldrarna 15 till 25 år observerade kampanjen och motsvarande siffra för huvudmålgruppen låg på nära 80 procent. I samma undersökning framgår det att kampanjen även fick ett brett och positivt genomslag hos allmänheten.

Förtroendet för Försvarmaktens nationella uppgifter ligger på ungefär samma nivå som under föregående år, vilket är en trolig förklaring till att även det övergripande förtroendet för Försvarmakten ligger fortsatt högt. Den förtroendefaktor som tydligast har förbättrats sedan mätningens start 2012 handlar om Sveriges förmåga att upptäcka och avvisa kränkningar av Sveriges gränser och 53 procent uppger att de har förtroende för Försvarmaktens förmåga att lösa dessa uppgifter. Förtroendet för Försvarmaktens förmåga att bistå samhället vid katastrofer och kriser har ökat något, från 75 procent 2020 till 76 procent 2021.

Generellt syns ett samband mellan ökat förtroende för Försvarmaktens nationella uppgifter, genomförda kommunikationsaktiviteter, nyhetsrapporteringen kring den skarpa verksamheten och övningar. Sammantaget har det bidragit till ett stärkt förtroende för Försvarmakten under 2021. Det höga förtroendet för Försvarmakten påverkar även med sannolikhet försvarsviljan i positiv riktning.

Figur 2 Förtroende, kännedom och inställning till Försvarmakten (Källa: KantarSifos varumärkesmätning 2021)

Insatser - nationellt och internationellt

Nationella insatser

Genomförd verksamhet utgår från de huvuduppgifter som framgår av förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten vilket inleder avsnittet *Operativ förmåga vid utgången av 2021*.

Sverige och Försvarsmakten har vidtagit aktiva åtgärder för att anpassa beredskapen till den rådande situationen, där tillgängligheten till stående förband har visat sig vara särskilt värdefull för att med ett aktivt försvar kunna verka och finnas på viktiga platser i och omkring Sverige. Den omfattande utländska övningsverksamheten som under sommaren och hösten genomfördes i Sveriges direkta närområde, har kontinuerligt övervakats och analyserats. Militärstrategiskt och operativt viktiga områden har förstärkts genom att aktivt nyttja beredskaps-satta förband och förmågor.

Försvarsmakten har självständigt och i samverkan med civila myndigheter upprätthållit Sveriges territoriella integritet. Detta har skett genom att det svenska territoriet kontinuerligt har övervakats så att enheter, staber och förband givet omvärldsutvecklingen, snabbt kunnat anpassa beredskapen samt genomföra nationella operationer. Syftet är att upptäcka verksamhet som utgör överträdelser av tillträdesförordningen (1992:118) och att upprätthålla Sveriges territoriella integritet, avvisa kränkningar samt genomföra insatser till skydd för skyddsvärd verksamhet. Vidare har beredskap upprätthållits och anpassats utifrån rådande situation för att kunna ingripa mot överträdelser. Därutöver har stöd lämnats till civil verksamhet. Försvarsmakten har under 2021 fortsatt lämnat ett omfattande stöd till samhället kopplat till pandemin, men omfattningen är mindre än under 2020.¹¹ Förmågan att samverka med myndigheter och organisationer har fortsatt utvecklats under 2021 och då främst inom ramen för pandemin och vaccination mot covid-19. Under delar av året har övningsverksamhet med samtliga stridskrafter genomförts och därvid visat militär närvaro i hela Sverige. Beredskapskontroller har genomförts på alla nivåer i syfte att säkerställa förmågan att lösa Försvarsmaktens huvuduppgift.¹² Under 2021 genomfördes på operativ fyra oanmälda beredskapskontroller. Beredskapsanpassning har genomförts i svenskt närområde för att möta den tidvis mycket höga utländska övningsverksamheten under augusti och september 2021. Fortsatta beredskapsanpassningar har även genomförts under slutet av året med anledning av det förändrade omvärldsläget.

Sveriges luft- och sjöterritorium har kontinuerligt övervakats med såväl fasta som rörliga sensorer. Örlogsfartyg och militärt flyg har haft hög beredskap för att kunna upptäcka och vid behov ingripa vid misstänkta överträdelser mot tillträdesförordningen. Frivilliga flygkåren har använts till stöd för Marinens sjöövervakning. Utöver ordinarie beredskap har förmågan att upptäcka och ingripa vid överträdelser upprätthållits genom anpassad beredskap och genomförda insatser. På marken har beredskapsstyrkor och bevakningsresurser över tiden funnits avdelade och insatser har genomförts som omfattar skydd- och bevakning av skyddsvärd verksamhet, avseende militära transporter och stationära militära objekt.

¹¹ Stödet har lämnats med stöd av förordningen om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet.

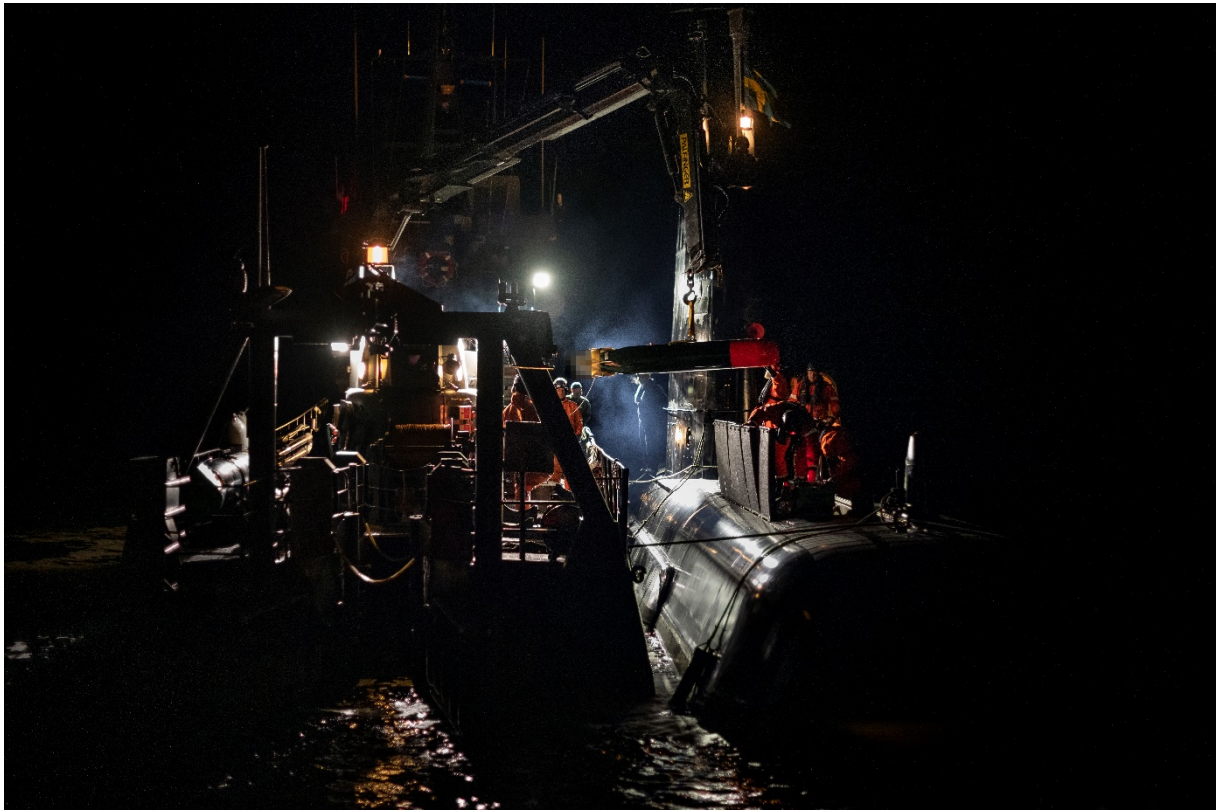
¹² Operativ, taktisk och förbandsnivå.

Utöver ovan förordningsstyrda verksamhet har Försvarsmakten på uppdrag av regeringen genomfört en evakueringsinsats i Afghanistan.¹³ Totalt evakuerades 1 150 personer mellan den 21 och den 27 augusti från Afghanistan med militära transportflygplan. Arbetet med att transportera hem personal pågick fram till den 30 augusti då de sista evakuerade landade i Sverige.

Effekten av restriktioner kopplade till pandemin har inte heller detta år påverkat förmågan till nationella insatser.

Under året har totalt 16 överträdelser av svenskt territorium konstaterats, varav sex skett i luften och tio till sjöss. Det är en viss ökning från föregående år då elva överträdelser konstaterades.

Sverige har 2021 brutit mot annan nations tillträdesbestämmelser vid ett tillfälle.¹⁴

Vid en beredskapskontroll prövades förmågan att lasta torpeder till en svensk ubåt till sjöss. (Foto: Jonas Helmersson).

¹³ Regeringsbeslut 1, 2021-08-19 (Fö2021/00915) Framställning från Försvarsmakten att få lämna stöd med transportresurser.

¹⁴ Skrivelse FM2021-236:6, 2021-10-06 - Försvarsmaktens insatsrapport avseende händelse.

Internationella insatser

Internationella militära insatser

Försvarsmakten ska redovisa resultat och erfarenheter från genomförda internationella militära insatser.

RB p 3
(del av)

Den strategiska målbilden, given av regeringen för de svenska militära styrkebidragens verksamhet i internationella insatser, kan sammanfattas i tre linjer:

1. att stödja värdlandets förmåga att själv omhänderta ansvaret för säkerheten i det egna landet så att ett grundläggande skydd av civilbefolkningen kan upprätthållas
2. att aktivt verka för att FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet implementeras, dels externt i konfliktområdet så att en varaktig effekt skapas, dels internt för att bygga Försvarsmaktens förmåga inom detta område genom att säkerställa att all deltagande personal har utbildning i att praktiskt verka för implementeringen
3. att de internationella militära insatserna genom samarbete med utvalda organisationer och partner bidrar till att bygga förmågan hos våra nationella krigsförband och staber.

Pandemin har under året fortsatt påverkat förutsättningarna för de internationella insatserna i vilka Försvarsmakten deltar. Operativt har verksamheten inom insatserna kunnat bibehållas på en acceptabel nivå men materiel- och personalflöden har påverkats i form av försenade materielleveranser och fördröjda personalrotationer med anledning av karantänstider. Främst karantänsregler vid personalrotationer har haft negativ effekt på förmågan att lösa tilldelade uppgifter eftersom det har påverkat personaltillgängligheten på plats i insatsområdet. För att kompensera personaltillgängligheten under 2021 har en övergång genomförts till en ledighetsperiod för personalen istället för normalt två under en förbandsrotation.

Finansieringen av internationella insatser sker genom att varje insats tilldelas ett högsta belopp, antingen genom villkor i regleringsbrev eller i särskilda regeringsbeslut. Av det skälet skiljer sig resultatredovisningen för internationella insatser från övrig resultatredovisning i form av kommentarer kopplat till eventuella avvikelser gentemot ekonomiska villkor.

Väpnade insatser internationellt

MINUSMA Mali

Säkerhetsläget i Mali är fortsatt ansträngt. Våldincidenter och brott mot de mänskliga rättigheterna är fortsatt återkommande. Detsamma gäller attacker mot maliska säkerhetsstyrkor och FN-soldater. Attackerna genomförs av olika extremistgrupper som verkar i hela Sahel-området.

Under våren 2021 genomfördes ytterligare en statskupp av den sittande juntan när den på nytt tillskansade sig mer makt genom att frihetsberöva bland annat den demokratiskt valda premiärministern. Inom det internationella samfundet råder det nu missnöje angående den politiska utvecklingen i Mali då det maliska interimstyret inte avser genomföra val i början av 2022, som utlovat.

Under inledningen av året slutfördes flytten av det svenska förbandsbidraget från Timbuktu till Gao i och med avvecklingen av *Camp Nobel* i Timbuktu. Förseningar från föregående år avseende flytt, camp-återställning, logistiktransporter och konsekvenser av karantänsregler med anledning av pandemin, bidrog till fördröjningar vilket gjorde att Försvarsmakten under andra kvartalet hemställde till regeringen om justeringar av de finansiella villkoren för MINUSMA. Den tilldelade ramen avseende återställningskostnader har inte fullt ut nyttjats under året. För insatsen MINUSMA har däremot den utökade ramen i stort sett förbrukats.

I insatsområdet löser det svenska förbandsbidraget, som består av ett förstärkt skyttekompani, sina uppgifter inom ramen för *Mobile Task Force* (MTF). MTF är en styrka inom MINUSMA som ska kunna verka inom flera geografiska områden i Mali. MTF hade under 2021 en svensk chef vars uppgift var att leda styrkan på taktisk nivå. MTF-konceptet har under de senaste åren tagits fram och implementerats under ledning av en svensk *Force Commander*, vars tjänstgöring avslutades under september efter tre års på befattningen.

I mitten på november tillträdde en svensk stabsofficer som sektorchef i MINUSMA vilket innebär att Försvarsmakten fortsatt kommer att ha en god inblick i insatsen.

Bedömningen är att Sveriges deltagande i insatsen har bidragit till bilden av Sverige och Försvarsmakten som en kapabel och pålitlig aktör i fredsfrämjande insatser. Att delta i operativ verksamhet utvecklar personal och organisation, vilket är svårt att uppnå endast genom nationell övnings- och träningsverksamhet. I MINUSMA genomför Försvarsmakten detta tillsammans med relevanta samarbetspartners.

Svenska förband i Mali. (Foto: Hampus Hagstedt).

Operation Barkhane (Task Force Takuba)

Försvarsmakten etablerade under sista kvartalet 2020 en specialförbandsstyrka i Mali till *Task Force Takuba* som ingår i den franskledda insatsen Operation Barkhane. Det svenska bidraget är en helikopterburen snabbinsatsstyrka som bland annat ska kunna sättas in vid oförutsedda händelser under pågående operationer i syfte att understödja andra enheter i Barkhane. Den svenska enheten består av cirka 150 personer.

De svenska förbandsbidragen i de olika insatserna i Mali (MINUSMA, EUTM Mali och Operation Barkhane *Task Force Takuba*) kan gemensamt använda vissa nationella stödelement, bland annat logistik, men i övrigt har insatserna olika mandat och är separerade från varandra. Vid nödlägen kan dock *Task Force Takuba* understödja andra insatser i området om så krävs.

Försvarsmaktens bidrag till *Task Force Takuba* har varit särskilt uppskattat av Frankrike och har bidragit till att utveckla bilden av Sverige och Försvarsmakten som en kapabel och pålitlig aktör.

Den tilldelade ekonomiska ramen har i stort nyttjats.

Operation Inherent Resolve (OIR) - Irak

Pro-iransk shiamilis är den primära hotaktören mot utländsk militär i Irak, och de genomför småskaliga attacker mot koalitionen baser och underhållskonvojer. Därtill är Daesh fortsatt aktivt i Irak, och är en aktör som prioriterar sina resurser till att bekämpa irakiska säkerhetsstyrkor på landsbygden.

Förutsättningarna för OIR har under året fortsatt förändrats som en konsekvens dels av strategiska samtal mellan USA och Irak om de fortsatta förutsättningarna för insatsen, dels av den planerade ombalanseringen av resurser till den på sikt ökande Nato-insatsen NMI (*NATO Mission in Iraq*). Vidare har säkerhetsläge och pandemin påverkat insatsen negativt och den tilldelade ekonomiska ramen har inte fullt ut nyttjats.

De justeringar av förbandsbidraget som Försvarsmakten genomförde under 2020 i dialog och samstämmighet med berörda samarbetsparter kvarstår. För närvarande bemannar försvarsmaktspersonal tre stabsbefattningar vid koalitionen staber i Bagdad och Kuwait – två inom OIR och en inom NMI.

Deltagande i insatsen har utvecklat förmågan att verka i operativ verksamhet och att arbeta i multinationella staber samt utvecklat samarbetet med Storbritannien och USA.

Resolute Support Mission (RSM) – Afghanistan

Under 2021 har säkerhetsläget i Afghanistan varit fortsatt ansträngt vilket inte minst visade sig i samband med den dramatiska evakueringen under augusti månad. På marken hade talibanerna långsamt utökat kontrollen över landsbygden, samtidigt som säkerhetsstyrkorna med stöd av den internationella koalitionen fokuserade på att upprätthålla befintligt säkerhetsläge i regeringskontrollerade områden och befolkningscentra. Dessa föll oväntat snabbt när koalitionen lämnade Afghanistan.

Med anledning av USA:s tillbakadragande och Natos beslut att avsluta RSM uppdrog regeringen under våren till Försvarsmakten att avsluta insatsen i Afghanistan. Efter att under tidigare år successivt minskat insatsen, avslutade Försvarsmakten sin truppnärvaro i Afghanistan den 25 maj då det sista förbandsbidraget, FS40, roterade hem till Sverige. Hemtagningen av personalen genomfördes i nära samverkan med värdnationen Tyskland och Nato. FS40, som var det sista förbandsbidraget, bestod av sexton rådgivare och stabspersonal. Nato avslutade formellt RSM i början av september 2021. Med anledning av att insatsen avslutades tidigare än beräknat nyttjades inte den ekonomiska ramen fullt ut.

Deltagande i insatsen har utvecklat förmågan att verka i operativ verksamhet samt till rådgivning och stabsarbete i en multinationell stab i en Nato-kontext.

Övriga insatser internationellt

European Union Training Mission (EUTM) - Somalia

Utbildningsinsatsens uppdrag i Somalia omfattar strategisk rådgivning till den somaliska försvarssektorn och direkt stöd till den somaliska nationella armén genom utbildning, rådgivning och mentorskap. Syftet med den EU-ledda insatsen är att bidra till en stabilisering av Somalia.

Sverige har under året deltagit i insatsen med fem stabsofficerare varav tre varit placerade i Mogadishu och två i Nairobi. Inga organisationsförändringar av förbandsbidraget har skett under året och Försvarsmakten har fortsatt att bemanna befattningen ställföreträdande styrkechef (*Deputy Mission Force Commander*). I insatsen har även fyra instruktörer deltagit under perioden oktober – mars med placering i Mogadishu.

Tilldelad ekonomisk ram har i stort nyttjats. Pandemin har medfört ökade personalkostnader och de verksamhetsrelaterade kostnaderna har minskat något.

Deltagandet i insatsen har utvecklat förmågan att verka i multinationella utbildningsinsatser. Även under detta år har mandatet för EUTM Somalia genomgått en översyn, med ytterligare nya uppgifter som följd. På kort sikt har detta inte medfört några praktiska förändringar för Försvarsmaktens personal.

European Union Training Mission (EUTM) - Centralafrikanska republiken (RCA)

Uppdraget för utbildningsinsatsen i Centralafrikanska republiken omfattar strategisk rådgivning till försvarssektorn samt utbildning och träning av landets försvarsmakt. Syftet med den EU-ledda insatsen är att stödja landets pågående reform av försvars- och säkerhetssektorn med målet att skapa en modern, effektiv och demokratisk försvarsmakt som kan hantera landets säkerhetsutmaningar.

Sverige har fortsatt deltagit med en stabsofficer, sex instruktörer samt två tolkar i ett träningssteam vid utbildningsplatsen i *Camp Kassai*. Likt 2020 har inga förändringar av organisationsstrukturen skett under året.

Deltagandet i insatsen har utvecklat förmågan att verka i multinationella utbildningsinsatser. I likhet med EUTM Somalia har mandatet för EUTM RCA under året genomgått ytterligare en översyn, med nya uppgifter som följd. Uppgifterna medförde dock inte några praktiska förändringar för Försvarsmaktens personal.

Utbildningsverksamheten pausades under senaren delen av 2021. Dels med anledning av att insatsens ledning uppfattade att utbildningsmålen var uppfyllda och att fokus borde övergå till endast rådgivningsverksamhet. Dels för att den ryska Wagner-gruppen har vunnit allt större inflytande över säkerhetssektorn i RCA vilket har gjort det svårare för EUTM RCA att verka. Som ett resultat av detta kommer EU genomföra en strategisk översyn av EUTM RCA under 2022.

Det ekonomiska utfallet överskred tilldelat högsta belopp med cirka 47 000 kronor. Överskridandet beror på att karantänsbestämmelserna har medfört något högre personalkostnader, eftersom karantänstiden före och efter insatsen räknas till insatsen.

Försvarsmakten planerar att avsluta sitt deltagande i EUTM RCA under 2022.

European Union Training Mission (EUTM) - Mali

Uppdraget för insatsen i Mali omfattar utbildning, rådgivning och mentorskap till stöd för Malis försvarsmakt. Syftet med den EU-ledda insatsen är att stärka Malis förmåga att hantera de egna säkerhetsutmaningarna samt att stärka den legitima civila kontrollen över dess försvarsmakt.

Sverige har likt 2020 deltagit med en stabsofficer baserad i Bamako samt sju instruktörer i ett träningssteam som varit baserade vid utbildningsplatsen i Koulikoro.

Tilldelad ekonomisk ram har i stort nyttjats. Pandemin har medfört ökade personalkostnader och de verksamhetsrelaterade kostnaderna har minskat något.

Deltagandet i insatsen har utvecklat förmågan att verka i multinationella utbildningsinsatser. I likhet med övriga EUTM-insatser har mandatet för EUTM Mali genomgått en ytterligare översyn, med nya uppgifter som följd. På kort sikt har de nya uppgifterna dock inte medfört några praktiska förändringar för Försvarsmaktens personal.

EUNAVFOR Somalia Operation Atalanta

Syftet med den EU-ledda marina insatsen Atalanta är att bidra till att avvärja, förebygga och bekämpa sjöröveri och väpnade rån till sjöss utanför Somalias kust. Försvarsmakten har likt 2020 deltagit med tre stabsofficerare vid *Operational Headquarters* (OHQ) i Rota (Spanien). Underskridande av tilldelade medel är kopplat till pandemin. Deltagandet i insatsen har utvecklat förmågan att verka i multinationella insatser och sjöfartsskydd samt verka i multinationella staber.

EUNAVFOR MED Operation Sophia

Under föregående år avvecklades *EUNAVFOR MED Operation Sophia* och ersattes av Operation Irini, med delvis nya uppgifter. Som en följd av detta utökades operationens verksamhet på Medelhavet vilket ur Försvarsmaktens perspektiv innebar en bemanningsökning från en till två stabsofficerare vid *Operational Headquarters* (OHQ) i Rom. Underskridande av tilldelade medel är kopplat till pandemin. Deltagandet i insatsen har utvecklat förmågan att verka i multinationella staber.

Nato Mission Irak (NMI)

NMI är en utbildnings- och rådgivningsinsats som leds av Nato i Irak. Insatsen är knuten till OIR, inom ramen för rådgivningsnivåer, där NMI fokuserar på institutioner och strategisk rådgivning medan OIR har ett mera operativt fokus. Sverige bidrar med en person som innehar sjukvårdskompetens, i nära samarbete med Danmark. Personalen organiseras i samma kontingent som det svenska styrkebidraget till OIR i Irak. Underskridande av tilldelade medel är kopplat till pandemin. Deltagandet i insatsen har utvecklat förmågan att verka i multinationella rådgivningsinsatser i en Nato-kontext.

Insatser för säkerhetssektorreform, SSR

Internationella militära insatser

[...] Även resultatet av genomförda insatser för säkerhetssektorreform ska redovisas.

RB p 3
(del av)

Försvarmaktens stöd till säkerhetssektorreformer (SSR) inriktas av regeringen genom särskilda regeringsbeslut för varje land/region. Målsättningen med stödet är att via SSR-projekten bidra till ökad effektivitet och transparens, stärka demokratisk och politisk styrning av ländernas försvarsmakter, främja förståelsen för mänskliga rättigheter, samt bidra till praktiska färdigheter inom landet/regionens säkerhetssektor. Aktiviteterna tas fram i samråd med respektive land och i enlighet med inriktning från Regeringskansliet. Ansatsen att tidigarelägga planering, begränsa antalet aktiviteter samt ge tydligare målbeskrivningar har fortgått. Bedömningen är att detta har resulterat i färre aktiviteter men ett mer fokuserat stöd, vilket i sin tur bedöms ha haft en positiv inverkan på Försvarmaktens bidrag till den övergripande måluppfyllnaden.

Sammanställning regeringsbeslut

Region	Regeringsbeslut	(Tkr)		
		Bemyndigande	Utfall	Över-, (-) under- (+) skridande
Kosovo	Regeringsbeslut 23, 2020-12-17, F62020/01286 Uppdrag till Försvarmakten om fortsatt stöd till Kosovos säkerhetsstruktur	4 000	3 956	44
Ukraina	Regeringsbeslut 20, 2020-12-17, F62020/00831 (delvis) Uppdrag till Försvarmakten avseende försvarsrelaterat samarbete med Ukraina under 2021	3 500	3 414	86
Georgien	Regeringsbeslut 21, 2020-12-17, F62020/00891 (delvis) Uppdrag till Försvarmakten om avseende försvarsrelaterat samarbete med Georgien under 2021	1 000	306	694
Moldavien	Regeringsbeslut 22, 2020-12-17, F62020/00891 (delvis) Uppdrag till Försvarmakten att lämna stöd till säkerhetssektorreformsarbetet i Moldavien under 2021	600	309	291
Summa		9 100	7 984	1 116

Tabell 5 Regeringsbeslut avseende SSR verksamhet, ram samt utfall

Kosovo

Försvarmakten har under 2021 fortsatt att bidra till utvecklingen av Kosovos säkerhetsstruktur. Bidraget har bestått av sekundering av personal till högkvarteret för *Kosovo Force* (KFOR) samt i *NATO Advisory and Liaison Team* (NALT). NALT har till uppgift att vara rådgivare åt *Ministry for Kosovo Security Force* (MKSF) samt åt *Kosovo Security Force* (KSF) i syfte att stödja planering och implementering av organisationernas respektive uppgifter och mandat. Försvarmaktens bidrag bedöms ha haft en positiv inverkan på KFOR:s och NALT:s övergripande måluppfyllnad.

Ukraina

*Försvarmakten ska redovisa genomförd verksamhet och uppnådda resultat i samband med årsredovisningen för 2021*¹⁵

Försvarmakten stödjer säkerhetssektorreformen i Ukraina genom kunskapsöverföring och erfarenhetsutbyte i samarbete med bland annat Ukrainas försvarsministerium, försvarmakt och försvarshögskola liksom landets nationalgarde. Stödet kanaliseras främst genom den kanadensiskt ledda utbildningsinsatsen *Operation UNIFIER (Canadian Armed Forces Joint Task Force- Ukraine)* där Försvarmakten även under 2021 har haft som avsikt att bidra med fyra personer över tid under året.

Trots att pandemin har medfört fortsatta reserestriktioner och inneburit viss begränsning av antalet personer på plats har Försvarmakten under hela året behållit minst en person på plats. Därutöver har Försvarmakten även lämnat stöd till ukrainska försvarmakten genom skräddarsydda utbildningar i minröjning och ammunitions-hantering.

Därtill har deltagande skett i det av Ukraina och USA ledda koordineringsforumet *Multinational Joint Commission on Defense Reform and Security Cooperation with Ukraine* (MJC), dess exekutiva kommitté samt i relevanta subkommittéer. Försvarmakten deltog även i den ukrainska övningen *Sea Breeze* liksom i den multi-nationella övningen *Joint Endeavour*. Trots att pandemin har begränsat vissa aktiviteter bedöms Försvarmaktens bidrag ha haft en positiv inverkan på *Operation UNIFIERs* och MJC:s övergripande mål-uppfyllnad.

Vidare har Försvarmakten lämnat finansiellt bidrag till *NATO Trust Fund* om drygt 300 000 kronor (30 000 euro).

Georgien

*Försvarmakten ska redovisa genomförd verksamhet och uppnådda resultat i samband med årsredovisningen för 2021*¹⁶

Försvarmaktens stöd till den georgiska säkerhetssektorreformen har tidigare och i början av 2021 bland annat inkluderat en rådgivare vid *NATO-Georgia Joint Training and Evaluation Centre* (JTEC) i Tbilisi. Efter överläggningar har Försvarmakten inte förlängt nuvarande bemanning vid JTEC utan har funnit att en svensk bemanning av posten som *Programme Management Advisor* vid *NATO Core Team* i Tbilisi är lämpligare. Försvarmaktens uppfattning är att denna placering innebär att det svenska bidraget får en central placering i *NATO Core Team*. Ambitionen är att ha en person på plats från och med första kvartalet 2022.

På grund av pandemin och därtill relaterade reserestriktioner har kursdeltagande på SWEDINT och vid NCGM inte kunnat genomföras fysiskt, och bedömdes inte lämpligt att genomföra digitalt.

Försvarmakten har lämnat finansiellt bidrag till *NATO Trust Fund* om drygt 300 000 kronor (30 000 euro). Med anledning av att planerad verksamhet inte kunde genomföras och att en tjänst varit vakant under större delen av 2021 underskrider det totala utfallet tilldelad ram.

¹⁵ Regeringsbeslut 20, 2020-12-17 (Fö2020/00891 (delvis)) - Uppdrag till Försvarmakten avseende försvarsrelaterat samarbete med Ukraina under 2020.

¹⁶ Regeringsbeslut 21, 2020-12-17 (Fö2020/00891 (delvis)) - Uppdrag till Försvarmakten avseende försvarsrelaterat samarbete med Georgien under 2021.

Moldavien

*Försvarsmakten ska redovisa genomförd verksamhet och uppnådda resultat i samband med årsredovisningen för 2021*¹⁷

Försvarsmakten stödjer Moldavien i utvecklingen av säkerhetssektorn, främst inom området jämställdhet samt inom kvinnor, fred och säkerhet. Stödet genomförs via *Nordic Centre for Gender in Military Operations* (NCGM). På grund av pandemin och därtill relaterade reserestriktioner har kursdeltagande på SWEDINT eller vid NCGM, inklusive en *Gender Trainer of Trainers* (ToT), inte kunnat genomföras enligt plan. Verksamheten planeras istället att genomföras 2022.

Försvarsmakten har lämnat finansiellt bidrag till *NATO Trust Fund* om drygt 300 000 kronor (30 000 euro). Med anledning av att planerad verksamhet inte kunde genomföras underskrider det totala utfallet tilldelad ram.

Övrig insatsrelaterad stödverksamhet

NATO ANA Trust Fund

Sverige har bidragit till *NATO Afghan National Army (ANA) Trust Fund* vilket utgjort en del av ett långsiktigt svenskt stöd för att stärka en demokratiskt styrd och fungerande afghansk säkerhetssektor. Försvarsmaktens finansiella stöd under 2020¹⁸ har till del nyttjats i fondens projekt under 2021 och bl.a. använts till ett projekt inom *Medical Equipment Maintenance*.

Beslut har fattats av allierade, och partners har associerat sig med beslutet, att avsluta fonden med anledning av USA:s tillbakadragande och Natos beslut att avsluta RSM. För närvarande pågår en process med att avsluta alla kontrakt till pågående projekt och därefter återbörd återstående ekonomiska medel till givarländerna.

¹⁷ Regeringsbeslut 22, 2020-12-17 (Fö2020/00891 (delvis)) - Uppdrag till Försvarsmakten avseende försvarsrelaterat samarbete med Moldavien under 2021.

¹⁸ Enligt regeringsbeslut, 2020-11-12 (Fö2020/01118) – Uppdrag till Försvarsmakten att bidra till Natos fond för kapacitetsuppbyggnad av den afghanska armén.

Ekonomiskt utfall per insats under utgiftsområde 6, anslag 1:2*Internationella militära insatser**[...] Utfall i förhållande till budget ska redovisas i enlighet med särkostnadsmodellen*RB p 3
(del av)

Insats (Mnkr)	2021			2020		2019		Not
	Ram	Utfall	Utfall/ Ram	Utfall	Utfall/ Ram	Utfall	Utfall/ Ram	
Anslagspost 1:2.1 Försvarsmaktens väpnade insatser internationellt samt Athena								
MINUSMA Mali	602	600	100%	699	100%	721	85%	
Återställningskostnader MINUSMA	100	40	40%	14	27%			
TAKUBA	320	317	99%	70	99%			
SWE TF/OIR - Irak	59	42	71%	88	70%	104	73%	
RSM Afghanistan	49	34	69%	45	75%	58	87%	
Uppföljning personal i internationella insatser	10	10	100%	4	22%	18	92%	
Europeiska fredsfaciliteten och Athena	300	119	40%	34	85%	24	80%	1
Summa Försvarsmaktsram	1 440	1 161		953		924		
Totalt tilldelat anslagspost 1:2.1	1 407	1 161	83%	953	85%	924	84%	
Överföringar från 2020	34							
Totalt disponibelt anslagspost 1:2.1	1 440							
Anslagspost 1:2.2 Försvarsmaktens övriga insatser internationellt								
EUTM Somalia	13	13	98%	12	100%	13	88%	2
EUTM Mali	9	9	99%	8	90%	9	100%	2
EUTM RCA (Centralafrikanska republiken)	12	12	100%	9	82%	10	75%	2
Stab - OHQ EUNAVFOR op Atalanta	4	2	71%	2	61%	3	62%	
Stab - OHQ EUNAVFOR MED op Sophia				1	36%	2	54%	
Stab - OHQ EUNAVFOR MED Irini	3	2						
NATO Mission Irak (NMI)	3	2	57%	0	5%	0	13%	
SSR, verksamhet	9	8	88%	8	89%	8	88%	3
Ekonomiskt stöd till FN	0			0,450		2	100%	
Insatsnära stab	0	4		3		3		
NATO ANA Trust Fund				7	100%	5	100%	
Summa Försvarsmaktsram	52	51		51		54		
Totalt tilldelat anslagspost 1:2.2	60	51	85%	51	82%	54	80%	
Överföringar från 2020	2							
Totalt disponibelt anslagspost 1:2.2	62							

Tabell 6 Ekonomiskt utfall per insats under utgiftsområde 6, anslagspost 1:2.1 och 1:2.2

- Försvarmakten har fakturerats 119 miljoner kronor avseende fonden för den europeiska fredsfaciliteten och Athena. Utfallet underskrider därmed tilldelad ram om 300 miljoner kronor.
- De ekonomiska ramarna för EUTM-insatserna har i stort nyttjats. Pandemin har medfört ökade personalkostnader och de verksamhetsrelaterade kostnaderna har minskat något.
- Se tabell 5, SSR insatser

Ram avser den del av anslaget som Försvarmakten disponerar, de delar som regeringen särskilt beslutar om per insats eller uppgift.

Fredsfrämjande insatser

Försvarsmakten ska redovisa samarbetet med andra svenska myndigheter om freds- och säkerhetsfrämjande samt konfliktförebyggande verksamhet och hur erfarenheterna tas om hand inom myndigheten

RB p 4

Försvarsmaktens deltagande i internationella insatser bidrar till att vidmakthålla och utveckla förtroendet för Sverige och Försvarsmakten som en kapabel och pålitlig aktör i fredsfrämjande insatser. Sammantaget syftar verksamheten till att följa de mandat som ligger till grund för insatserna som Sverige deltar i, och utgör en central del i Sveriges breda och långsiktiga internationella engagemang för fred och säkerhet. Deltagandet skapar förutsättningar för att utveckla internationella kontakter och samarbeten, samt ökar kompetensen hos Försvarsmaktens personal. Efter varje rotation i utlandet genomför Försvarsmakten en erfarenhetsanalys, vilket ligger till grund för utbildningen av kommande personal.

Inom ramen för Försvarsmaktens verksamhet inom fredsbevarande insatser deltar Försvarsmakten, enligt regeringsbeslut¹⁹, i Fredsfrämjande Rådet (FFR). FFR är en myndighetssamarbetsgrupp för samverkan rörande fredsbevarande insatser och består av en huvudgrupp och fem undergrupper. Verksamheten leder till en ökad gemensam lägesbild mellan myndigheterna. Under året har pandemin bitvis påverkat förutsättningarna och verksamheten inom insatserna, vilket främst tagit sig uttryck i försenade och fördröjda materiel- och personaltransporter. Nedan redogörs för bemanning och genomförd verksamhet under 2021.

Insats	Bemanning och genomförd verksamhet
EU delegation i Kina /Peking	Försvarsmakten har under året avdelat en officer till EU-delegationen i Peking som bidragit till genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.
EU delegation i Kenya/Somalia	Försvarsmakten har under året avdelat en officer till EU-delegationen i Mogadishu som bidragit till genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.
OSSE	Försvarsmakten har under det svenska ordförandeskapet i OSSE 2021 förstärkt den svenska delegationen i Wien med två militärrådgivare samt med en militärrådgivare till den tri-laterala kontaktgruppen i Minsk.
UNTSO, Mellanöstern	Under året har Försvarsmakten bemannat sju befattningar i UNTSO fördelat på sex observatörsbefattningar och en stabsbefattning i UNTSO HQ Jerusalem. Observatörsbefattningarna är fördelade mellan Observer Group Lebanon (OGL) och Observer Group Golan (OGG) som arbetar vid gränsen till Syrien.
UNMOGIP, Indien/Pakistan	Sverige har deltagit med fyra militärobservatörer i övervakning av vapenvilan mellan Indien och Pakistan längs stillståndslinjen i Jammu- och Kashmirområdet. UNMOGIP har under året fortsatt påverkas av bl.a. covid-19 och körmbegränsningar vilket lett till att man i huvudsak befinner sig på sina fältstationer, bemannar observationsposter och genomför Area Recce utan närmare kontakt med civilbefolkningen.
NNSC, Sydkorea	Sverige har fortsatt deltagit med fem officerare i Neutrala nationers övervakningskommission i Korea som kontrollerar efterföljandet av vapenstillståndsavtalet mellan Nord- och Sydkorea. Försvarsmakten deltar i arbetet sedan 1953. I och med att det under året varit en lägre besöks- och inspektionsverksamhet med anledning av covid-19, har frigjorda ekonomiska medel nyttjats till att genomföra investeringar som efterfrågats under flera år.
MINURSO, Västsahara	Sverige har under året deltagit i FN:s insats för folkomröstning i Västsahara. Militärobservatörernas huvuduppgift är att övervaka eldupphöröverenskommelsen mellan parterna i konflikten.
UNMHA, Jemen	Sverige deltar med två stabsofficerare i etableringen av FN:s övervakningsinsats <i>United Nations Mission to support the Hodeidah Agreement</i> , med uppgift att stödja implementeringen av Stockholmsavtalet. Insatsens grundorganisation består av cirka 75 observatörer vilka bland annat har till uppgift att övervaka avtalet om eldupphör samt ett ömsesidigt tillbakadragande av parterna från Al-Hodeidah och hamnar. På grund av det fortsatt bekymmersamma säkerhetsläget har riskhanteringsbeslut inneburit att avsedd svensk bemanning ej kunnat uppfyllas under 2021.

Tabell 7 Genomförd verksamhet vid Fredsfrämjande insatser

¹⁹ Regeringsbeslut III:1, 2013-09-12 (UF2013/52812/UD/SP) - Myndighetssamarbete vid internationell fredsfrämjande verksamhet

Ekonomiskt utfall per insats under utgiftsområde 5, anslag 1:2

Insats (Mnkr)	2021			2020		2019		Not
	Ram	Utfall	Utfall/ Ram	Utfall	Utfall/ Ram	Utfall	Utfall/ Ram	
EU delegation i Ukraina				0,0		1,4		
EU delegation i Kina/Peking		2,4		0,2				
EU delegation i Kenya/Somalia		2,4		2,9		2,6		
EU OSSE		6,3		0,9				
UNTSO		11,5		12,9		11,3		
MONUSCO		0,0		1,4		3,9		
UNMOGIP		7,6		5,7		9,4		
NNSC		16,9		14,0		15,3		
UNMISS		0,0		0,8		4,0		
MINURSO		4,1		4,0		3,7		
UNMHA		0,0		1,6		1,1		1
Summa Fredsfrämjande insatser	64,3	51,1	79%	44,4	85%	52,7	97%	2
Insatsnära v ht (främst utbildning)	2,5	1,1		0,8		2,0		3
Språksatsning franska	0,7	0,0		0,0		0,0		4
Summa Försvarsmaktsram	67,5	52,2		45,2		54,7		
Totalt anslagspost 1:2.1	67,5	52,2	77%	45,2	82%	54,7	95%	5
Överföringar från 2019	1,7							
Totalt disponibelt anslagspost 1:2.1	69,1							

Tabell 8 Ekonomiskt utfall per insats utgiftsområde 5 anslag 1:2

1. Insatsen UNMHA bemannades inte under året med anledning av rådande säkerhetsläge i Jemen
2. Generellt för insatserna är att pandemin har begränsat möjligheten för personal att ta sig till och från insatsområdet, vilket har medfört ekonomiska konsekvenser i form av uteblivna eller tillkommande kostnader. Vistelse i karantän har medfört högre personalkostnader.
3. Utbildningar har med anledning av pandemin ställts in vilket medfört lägre kostnader.
4. Utbildning i franska språket har inte genomförts under året.
5. Av tilldelad ram om 67,5 miljoner kronor har verksamheten för motsvarande 56 miljoner kronor varit planerade och beslutade. Utfall ställt i förhållande till beslutad verksamhet uppgår till motsvarande 83 procent.

Ram avser den del av anslaget som Försvarsmakten disponerar, de delar som regeringen särskilt beslutar om per insats eller uppgift.

För utgiftsområde 5 anslag 1:2 tillämpas inte särutgiftsmodellen. Samtliga kostnader inklusive grundlöne-kostnader ingår i utfallet i ovan tabell.

Genomförandet av den nationella handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet

Försvarsmakten ska bidra till genomförandet av Sveriges nationella handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet (hädanefter Res 1325) samt till de jämställdhetspolitiska målen. Detta regleras i förordningen med instruktion för Försvarsmakten och i regleringsbrevet. Styrningarna innebär att Försvarsmakten ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet, bidra till kvinnors och mäns likvärdiga skydd från krigets verkningar samt deras deltagande i säkerhets- och försvarsfrågor. Arbetet bidrar till målen för Sveriges säkerhet om att värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet samt upprätthålla grundläggande värden. En fördjupad 1325 rapport redovisas separat till Regeringskansliet. För övergripande redovisning av jämställdhetsintegrering hänvisas i denna årsredovisning även till *Personalberättelsen (bilaga 1)*.

Styrning och uppföljning

Försvarsmakten fortsätter att bidra till myndighetens operationalisering av Res 1325. Försvarsmaktens strategiska inriktning (FMSI) innehåller förtydligad målsättning och förmågekrav i förhållande till tidigare FMSI. Konceptutveckling är under beredning inom Högkvarteret hösten 2021. Sammantaget innebär detta att aspekter av Res 1325 integreras på bredden i studieverksamhet, försvars- och operationsplanering, utrustningsfrågor samt i frivilligverksamhet inom totalförsvaret.

Forskning

Studier från Uppsala universitet och FOI har avrapporterats till Försvarsmakten under 2021. Studierna visar att de viktigaste faktorerna om målet att integrera ett genusperspektiv i totalförsvarsverksamhet ska uppnås, är Försvarsmaktens förmåga att:

- samverka med civila myndigheter avseende befolkningsskydd, t ex planering för utrymning
- nå ut till en bredd av målgrupper i syfte att bidra till delaktighet i säkerhets- och försvarsfrågor
- framföra Försvarsmaktens behov från civilt försvar av barn-/äldreomsorg i syfte att göra det möjligt för vårdnadshavare att delta i mobilisering
- samverka med civila aktörer om överträdelser av internationell humanitär rätt i syfte att motverka konfliktrelaterat sexuellt våld.

Slutsatser från FoT-rapporterna har bidragit till utveckling av FMSI och Handlingskraft - Handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021–2025.

Arbete har påbörjats med att integrera slutsatser i Svensk Planerings- och Ledningsmetod.

Utbildning & Samverkan

Ovan studier har integrerats i utbildning och övning vid Försvarshögskolan (FHS), civillägesutbildning vid Markstridsskolan (MSS) och i kursen Jämställdhetsintegrering för högre chefer (OF/CF5). Detta innebär att Försvarsmaktens inriktning har kommunicerats direkt till drygt 200 chefer och medarbetare.

Utbildning och internationellt samarbete fortlöper vid *Nordic Centre for Gender in Military Operations*. Centrat bidrar till Försvarsmaktens jämförelse gentemot andra försvarsmakters samt Natos 1325- arbete. Nationellt ingår Försvarsmakten (ihop med MSB, Polismyndigheten, FBA och Sida) sedan 2021 i regeringskansliets expertgrupp för revidering av Handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet. Tillsammans med MSB har Försvarsmakten 2021 bidragit till att sprida information om totalförsvaret och Res 1325 via svenska Röda korsets årsbok.

Stöd till samhället

Försvarsmakten ska med myndighetens befintliga förmåga och resurser kunna lämna stöd till civil verksamhet, tex vid olyckor, större polisinsatser eller pandemier. Försvarsmakten ska kunna genomföra räddnings-, evakuerings- och förstärkningsinsatser. Inom ramen för förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet, lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) och förordningen (2017:1139) om Försvarsmaktens stöd till polisen med helikoptertransporter har stöd lämnats vid 121 tillfällen under 2021.

Mottagare av stödet har i huvudsak varit Polismyndigheten, Sveriges regioner genom Socialstyrelsen, Jordbruksverket, FMV, Folkhälsomyndigheten och Sveriges ambassad Kabul.

Försvarsmakten har lämnat stöd till samhället där pandemin under 2021 fortsatt haft en stor omfattning. När pandemins andra och tredje våg nådde sina toppar under första och andra kvartalet transporterades patienter med covid-19 mellan sjukvårdsregionerna. Såväl luft- som vägburna ambulanstransporter har genomförts av Försvarsmakten. Stöd med stabspersonal till Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten lämnades fortsatt under första halvåret. Det förstnämnda till Socialstyrelsen avslutades under sommaren medan stödet till Folkhälso-myndigheten förlängdes och omfattar nu sex personer till och med 31 januari 2022. Uppgiften benämns Operation Gloria och består i huvudsak av stöd med planering och genomförande av provtagningsomgångar på både nationell och lokal nivå. Under året har Försvarsmakten lämnat stöd till Länsstyrelsen i Region Halland, Västra Götalandsregionen, Region Blekinge, Region Östergötland och Region Norrbotten med vaccination av försvarsmaktspersonal.

Antalet beviljade stöd var 121 jämfört med 2020 då myndigheten lämnade stöd vid 196 tillfällen. Detta beror på att stödet till civil verksamhet kopplat till pandemin har minskat betydligt jämfört med föregående år.

Vid de tillfällen som en stödbegäran inte har beviljats har detta i huvudsak berott på att begäran om stöd återkallats eller att begäran avsett åtgärder som Försvarsmakten inte får bistå med enligt gällande regelverk. I några fall har återremittering av stödbegäran skett p.g.a. att de kommit in till Försvarsmakten utan att ha passerat Socialstyrelsen som sammanhåller allt stöd till landets sjukvårdsregioner kopplat till pandemin. I några enstaka fall har Försvarsmakten behövt prioritera den ordinarie verksamheten och därför av operativa skäl beslutat att inte lämna stöd.

Stöd enligt förordningen om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet

Det stöd som Försvarsmakten lämnat till civil verksamhet i samband med pandemin har likt föregående år i huvudsak omfattat kategorierna materiel och personal. Försvarsmakten har bistått med en stor mängd skydds-materiel i form av skyddsmasker, skyddsbeklädnad i form av C-vätskeskydd och medicinteknisk utrustning i form av Nationell Förstärkningsresurs (IVA- och sjukvårdsmateriel). Kompetensstöd har lämnats till Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten i form av stabsofficerare och specialister. Försvarsmakten har även lämnat stöd bl.a. med kvalificerade intensivvårdstransporter av patienter med covid-19 med helikopter, transport-flygplan och ambulans, administration vid provtagning samt vaccination av egen personal inom fem sjukvårds-regioner.

Under perioden när Sverige stängde riksgränsen mot Norge²⁰ med anledning av ökad smittspridning av covid-19, lämnade Försvarsmakten stöd till Polismyndigheten med gränsövervakning. Detta skedde i form av övervakning, dokumentation och rapportering²¹ vid åtta gränsövergångar i Dalarna och Värmland.

Försvarsmakten lämnade enligt regeringsbeslut²² stöd till den svenska ambassaden i Afghanistan med evakuering. Personellt stöd till ambassaden Kabul bedrevs till den 17 december.

²⁰ Mellan den 4-14 februari 2021.

²¹ Av 7 § förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet framgår att Försvarsmaktens personal inte får användas i situationer där det finns risk för att den kan komma att bruka tvång eller våld mot enskilda.

²² Regeringsbeslut 1, 2021-08-19 (Fö2021/00915) - Framställning från Försvarsmakten att få lämna stöd med transportresurser.

Försvarmakten lämnade stöd till Polismyndigheten i samband med Förintelsekonferensen i Malmö 12-13 oktober. Stödet utgjordes bland annat av förband och resurser för luftrumsövervakning samt sprängämnes-sökande hundekipage.

Försvarmakten har vidare lämnat stöd till samhället vid hantering av upphittad explosiv materiel samt transportstöd och personalstöd i samband med fågelinfluensan.

Under 2021 har stöd lämnats vid 81 tillfällen, i jämförelse med 141 tillfällen under 2020. Av dessa har

- sex avsett stöd till Jordbruksverket med anledning av fågelinfluensautbrott
- tio avsett transportstöd
- 20 varit relaterade till pandemin
- 22 avsett stöd med explosivhantering
- 23 varit relaterade till övrig verksamhet (exempelvis stöd till Polismyndigheten med olika typer av tekniska undersökningar).

Försvarmakten fortsatte under 2021 att lämna stöd till det civila samhället, bland annat med helikoptertransporter i samband med pandemin. (Foto: Astrid Amén).

Stöd enligt lagen om skydd mot olyckor

Stödet vid skydd mot olyckor, i form av eftersök av försvunna personer, sjöräddning och fjällräddning, har genomförts vid 31 tillfällen 2021, i jämförelse med 54 tillfällen föregående år.

Stöd enligt förordningen om Försvarmaktens stöd till polisen med helikoptertransporter

Stöd har lämnats till Polismyndigheten avseende skarp insats i samband med operation Ella. I tillägg till detta har stöd lämnats i samband med övningar hos polisen. Utöver den stående beredskapen har den totala flygtiden vid stöd till polisen uppgått till 18 timmar. Avseende den skarpa insatsen har merkostnader för förläggandet av arbetstid uppstått hos Försvarmakten. Samarbetet har fungerat väl och ingen begäran om stöd har under 2021 nekats. Stödet inklusive beredskap har delvis begränsat förbands- och förmågeutvecklingen.

Kostnader uppdelat mellan relevanta lagar och förordningar:

Lag/förordning (Mnkr)	2021	2020	2019
Lag om skydd mot olyckor	6,7	7,4	10,2
Förordning om FM stöd till civil verksamhet	59,4	84,5	2,6

Tabell 9 Kostnader uppdelat mellan relevanta lagar och förordningar

Kostnaderna för stödet till civil verksamhet har minskat i jämförelse med tidigare år med anledning av det minskade stödet i samband med pandemins avtagande. När det gäller stöd enligt lagen om skydd mot olyckor har kostnaderna varit på ungefär samma nivå som tidigare år.

Utveckling

Genomförd verksamhet och dess resultat

Forskning och utveckling

Försvarsmakten ska redovisa bl.a. vilka överväganden som legat till grund för den forskning och utveckling som har beställts, hur resultaten avses användas i verksamheten och hur forskningsresurser nyttjats i övrigt.

RB p 8

Vidare ska redovisas hur medlen för försvarsunderrättelseforskning har använts. Försvarsmakten ska vidare redovisa hur myndigheten säkerställer tillgången till strategiska kompetenser vid höjd beredskap och då ytterst i krig

I den försvarspolitiska inriktningen anges att forskning och utveckling ska bidra till den långsiktiga förmågeutvecklingen och stärka Försvarsmaktens förmåga att möta framtida hot. Bedömningen är att den framtida operations- och stridsmiljön kommer att skilja sig från dagens. Särskilt kommer den tekniska utvecklingen att få stort genomslag på såväl materiel som taktik.

Forskningen inriktas mot att i större omfattning prioriteras mot förutsedda behov utifrån den framtida förändrade operationsmiljön och behovet av operativa förmågor. En viktig del av detta har varit att ytterligare öka bredden av forskning och utveckling och förstärka nya eller nyligen tillförda områden. Exempel på sådana områden är operationer i cybermiljön, autonomi samt artificiell intelligens.

Verksamheten inom FoU är främst förutsättningsskapande medan nyttiggörande i huvudsak sker inom andra verksamheter genom materiel- och förbandsproduktion syftande till förmågeutveckling. Inom denna ram genomförs forskning och utveckling i ett flöde av tre perspektiv; FoU avseende syfte och målsättningar, FoU avseende metod och tillämpning samt grundläggande kategorier av förmågeskapande medel.

Huvuddelen av FoU-verksamheten har perspektivet förmågeskapande teknik, exempelvis sensorer, telekrig, vapen, kommunikation och systemintegration/samverkande system. I Försvarsmaktens strategiska inriktning har detta brutits ner i följande målsättningar:

- Forskning- och utvecklingsverksamheten ska i högre grad ges ett långsiktigt perspektiv.
- Ökad fokusering ska ske mot integritetskritiska och försvarsmaktsspecifika områden där andra alternativ är otillräckliga eller saknas.

Behov av kompetens inom nya områden ska kontinuerligt identifieras, värderas och balanseras mot befintliga områden och successivt ges plats i Försvarsmaktens forsknings- och utvecklingsportfölj. Angelägna kompetensområden, eller områden där verksamheten nyligen har utökats, är bl.a. cyber, rymdrelaterade förmågor, obemannade farkoster och artificiell intelligens (AI).

Forskning och Teknikutveckling (FoT)

Försvarsmakten bedriver forskning och teknikutveckling inom sjutton områden inklusive ett samverkansprogram och ett temaområde vilket innebär en utökning med två jämfört med femton områden under 2020. Nya områden är kärnområdet Krigsvetenskap och temaområdet Specialoperationer. FoT-verksamheten sker i samverkan med utvalda institut och lärosäten som levererar forskningsresultat. Nedan följer exempel på resultat från ett urval av FoT-områden.

Forskning

Genomförd forskning skapar förutsättningar för att bibehålla och vidareutveckla den nationella kunskapsbank i form av kompetens som byggts upp under lång tid. Denna kunskapsbank används kontinuerligt som grund för långsiktiga beslut avseende Försvarsmaktens förmågeutveckling och kravställning. Leveranser sker såväl i form av metod- och kunskapsstöd till Försvarsmaktens studier och konceptutveckling, som genom tillförsel av viktig kunskap för teknikutveckling och materielanskaffning.

Inom det humanorienterade området *militära professionen* har under 2021 arbetet koncentrerats på olika personalkategorier som strids- och helikopterpiloter samt dess besättning, insatssoldater i Mali och kvinnliga soldater under grundutbildning. Frågeformulären som användas i Försvarsmaktens uppföljningssystem har testats avseende tillförlitlighet. Plikt- och provningsverkets urvalstest, Isokai, har utvärderats och kan nu tillämpas på två sätt i samband med provningen vilket innebär att fler kvinnor kommer att kunna skrivas in för utbildning i framtiden.

Forskning inom området *försvarsrelaterad medicin* har bland annat visat att av de värnpliktiga som påbörjade grundutbildning hade cirka 30 procent av kvinnorna och tio procent av männen anemi (blodbrist). Området har specifikt bekräftat nytta med fysisk aktivitet vid posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). Forskningen har också visat att helkroppsvibration hos dykare leder till en ökad gasbubbelbildning i blodet vid uppstigning, samt att lindrig muskelskada leder till benägenhet att drabbas av dekompressionsskada. Dessutom har balansorganets betydelse för G-tolerans hos piloter belysts. I samband med ett flerårigt Nato STO-projekt (*Science and Technology Organization*) har FoT-området bidragit till gemensamma riktlinjer för modellering av skadeutfall vid explosionsskador. Området har dessutom kartlagt flera mekanismer och långtidseffekter vid skallskada. En förstudie rörande hur obemannade, autonoma farkoster kan användas för skadeevakuering i en svensk försvarsmaktskontext har genomförts.

Inom *samverkansprogrammet* studeras autonoma farkoster för undervattensarenan inom SMaRC (*Swedish Maritime Robotics Center*) vilket är ett industriellt forskningscenter som i grunden finansieras av Stiftelsen för Strategisk Forskning (SSF), svensk industri och svenska myndigheter. Försvarsmyndigheternas deltagande i centret handlar bl.a. om att ta fram skräddarsydda och effektiva kommunikationslösningar specifikt lämpade för små obemannade enheter så som AUV:er och utlagda sensornoder. Verksamheten fortlöper inom centrum-bildningen för cyberförsvar och informationssäkerhet (CDIS) vid KTH, där Försvarsmakten genom uppdragsforskning är med och stödjer utbildning av doktorander. Under året har FHS anslutits som partner till CDIS, och partnerskapsöverenskommelser sluts inom kort mellan CDIS och FOI, FRA respektive MSB.

Inom området *ledning och MSI* har forskning bedrivits inom delområdet samband och telekommunikation avseende hur tillgängliga radiofrekvenser ska kunna nyttjas effektivare samt hur robust navigation och positionering ska åstadkommas för mindre plattformar. Forskning har inom delområdet beslutstöd och kognitiva system bedrivits avseende förutsättningar att bruka artificiell intelligens i militära tillämpningar. Forskning inom delområde MSI har bland annat berört *Human Performance Enhancement* (HPE), framtida ledning samt ledning av autonoma samverkande system.

Inom området *sensorer och signaturanpassning* har forskningen fortsatt inom olika material som är lämpliga för att signaturanpassa plattformar och objekt. Signaturåtgärderna har prioriterat förbandssignaturer och hur förband bör uppträda utifrån hur de kan detekteras. FoT-området har regelbundet levererat olika signaturmodeller till olika materielprojekt. Vidare bidrar forskningsområdet med sin kunskap om signaturer och signaturanpassning till förband och till myndigheter inom Totalförsvaret.

Inom *undervattensteknik* har ett större verkansförsök genomförts mot en däcksektion från ett utrangerat fartyg i syfte att förbättra förmågan att prediktera verkan i större strukturer där preliminära resultat påvisar god överensstämmelse mellan försök och prediktion. Under året har även förmågan att simulera aktivt korrosionsskydd utvecklats i syfte att reducera både korrosion och elektriska signaturnivåer vilket innebär både ekonomisk samt militär nytta. Vidare har kunskap gällande bl.a. strömningsbuller i släpad kabelsonar nyttiggjorts inför omställning av sensorsystemen på Visby-korvetterna.

Inom området *vapen och skydd* har forskning bedrivits inom områdena värdering av vapen- och skyddssystem, verkansformer, vapen och skyddstekniker; riktade energivapen; vapenteknik; verkansteknik; samt skydd mot vapenverkan.

Inom det nyinrättade området *sjösystem* har uppstart av forskningsprojekt inom verkansanalys genomförts. Designmodeller för simulering och värdering av ytplattformar har utvecklats under året.

Inom området *marksystem* har inledande forskning genomförts vilken behandlat framtida markplattformar.

Inom *flygsystem* har, utöver sedan tidigare pågående forskning, en särskild fokusering på framtida helikoptersystem gjorts. Arbetet syftar till kunskapsuppbyggnad till stöd för det pågående analysområdet *Försvarsmaktens samlade helikopterkapacitet*.

Under året har forskningen inom *rymdsystem* börjat ta fram en inriktning i syfte att stödja planeringen av en framtida rymdrelaterad förmågeuppbyggnad. Kunskapsuppbyggnad för en eventuell militär rymdlägesbild som funktion fortsätter avseende metoder för överlagring av data och analyser baserade på bandata för satelliter. Kunskapsavtappning har gjorts till Försvarsmaktens studieverksamhet, inklusive Perspektivstudien.

Kunskap från området *operationer i cyberdomänen* nyttiggjordes bland annat genom två omgångar av Försvarsmaktens årliga cyberförsvarsövning SAFE Cyber (*Swedish Armed Forces Exercise Cyber*), med stöd av FOI och övningsanläggningen CRATE. Den ena omgången skulle genomförts 2020 men sköts upp på grund av pandemin. Övningen bidrog till kunskapsuppbyggnad och samverkan som förbättrar cyberförsvarsförmågan i flygets och marinens funktionskedjor. Ytterligare exempel på resultat är vetenskapliga artiklar och utbildning för cybersoldater från KTH:s Centrum för cyberförsvar och informationssäkerhet (KTH CDIS) och fortsatt utveckling av urvalstester för cybersoldater och officerare vid FOI. Uppbyggnaden av forskningsverksamheten vid FHS och tekniktransferarbetet vid FMV har fortsatt.

Inom *koncerngemensam FoU* drivs det Nationella Flygtekniska Forsknings Programmet (NFFP), vars syfte är att bedriva tillämpad flygteknisk forskning med både civil och militär tillämpning. Programmet finansieras av Försvarsmakten och Vinnova, och forskningen utförs av akademien och försvarsindustrin på 50/50 basis, där de statliga medlen täcker akademins verksamhet medan industrin deltar på egna medel. Verksamheten inriktas av dokumentet NRIA Flyg (*National Research and Innovation Agenda Flyg*), som framtagits av representanter från alla de berörda intressenterna inklusive Försvarsmakten. För närvarande pågår inom NFFP ca 65 doktorandprojekt inom Sverige och ett mindre antal bilaterala forskningsprojekt med Storbritannien, Brasilien och Tyskland.

Teknikutveckling

Inom området *ledning och MSI* har teknikutveckling framförallt bedrivits avseende hur lägesbilden och beslutsstödet kan förbättras genom användandet av andra myndigheters IoT-system (*Internet of Things*). Vidare har arbete i EDA-projektet MAENA (*Multi Band Efficient Networks for Ad Hoc Communications*), avseende kognitiv radio och dynamisk spektrumaccess, genomförts inom delområdet *kommunikation för det Framtida Försvaret*. Via Nato STO (*Science and Technology Organization*) HFM (*Human Factors & Medicine*) panel pågår kunskapsutveckling inom ramen för delområdet HFI (*Human-Factors Integration*) angående tekniken och möjligheter med förstärkt verklighet (*Extended Reality, XR*) och där Sverige representeras av en expert inom området. Utvecklingen bedrivs i samverkan med deltagare från bl.a. forskningsinstitut från Kanada, Storbritannien, Tyskland och USA samt industri från Sverige.

Inriktning för *samverkansprogrammet* ligger till stor del på innovation genom civil-militär samverkan. Inom Militärt innovationsprogram (MIP) har FMV i år lanserat och genomfört *Tech Day*, vilket är ett nytt koncept för att knyta civil teknikutveckling till försvarssektorn. Utöver detta startades en förstudie inom området Material och Produktionsteknik, för att utreda behov och möjligheter inom området. Parallellt med förstudien startade inom området ett EDA-projekt med syfte att via additiv tillverkning skräddarsy material med god smygprestanda. Den mer produktnära teknikutvecklingen inom samverkansprogrammet genomförs inom delområdet *militär elektronikutveckling* där man inom projektet SPICE studerar skydd av radar, telekrig och kommunikationssystem. Projektet är en uppföljning av tidigare EDA-projekt som haft fokus på ny teknik som exempelvis Galliumnitrit i sändare.

Inom området *sensorer och signaturanpassning* har arbetet fortsatt att stödja modernisering av och införande av nya tekniker i sensorerna som ingår i "Sensorsystem ny". Arbetet med att kunna detektera olika typer av sensorer UAS (drönare) och andra små mål har också intensifierats under året. Forskningsområdet har på olika sätt fortsatt ge stöd till utvecklingen och moderniseringen av Försvarsmaktens Tekniska Bevakning kring garnisoner och viktiga skyddsobjekt samt att utveckla förmågan att kunna detektera IED med fokus på det nationella försvaret.

Inom området *flygsystem* bedrivs teknikutvecklingsprojekt inom bland annat områdena MEA (*More Electric Aircraft*), lågsignaturmaterial, MMI (samverkan människa maskin) avancerade material samt projekt till stöd för obemannad luftfart.

Teknikutvecklingen inom *undervattensområdet* har utvärderat hur bra kopplade struktur- och akustiksimuleringar fungerar för att beräkna en konstruktions dynamiska egenskaper under vatten. Detta har sedan vidareutvecklats till att studera transienter (svängningsförlöpp) samt stötrespons i vissa militära applikationer. Bränsleceller har studerats för integration i små undervattensfarkoster. Teknik och metodik för ökad manöverförmåga hos kombinerade undervattensrobotar har studerats och sedan verifierats genom sjöprov. Artificiell intelligens, med fokus på *Machine Learning* (ML) har studerats för att möjliggöra autonoma sensorsystem.

Inom området *vapen och skydd* har de gångna tre årens teknikutvecklingsarbete slutredovisats vid ett heldagsseminarium med brett deltagande från Försvarsmakten, stödmyndigheter, industri och akademier, vilket tillfört ökad kunskaper inom Försvarsmakten samt ökade förutsättningar för samverkan.

Inom området *telekrig* har kompetensavtappning främst skett till pågående operationer utomlands kopplat till skydd av plattformar och personal. Därutöver har stöd lämnats till systemintegreringen av telekrigssystem i halvtidsmodifiering på korvett typ Gävle.

Inom området *sjösystem* har teknikutvecklingsprojekt inom verkanstålighet, fartygsmodellering, sjöbaserad autonomi samt humandyk förberetts under året. Samverkan sker med KTH för att bidra till vidmakthållande av den nationella skeppbyggnadskompetensen.

Inom området *marksystem* pågår planering och uppstart av teknikutveckling i syfte att skapa en grund för inriktning, kravställning och utveckling av markspecifika förmågor. Kommande teknikutvecklingsarbete inom området har under året börjat analyseras i en förstudie.

Området *rymdsystem* har genomfört studier inför fysiska prov för inmätning av satelliter som en del av en militär rymdlägesbild vilket kommer att fortsätta även under nästa år.

Inom det nyetablerade temaområdet *skydds- och anläggningsteknik* har en förstudie bedrivits i vilken flera myndigheter samverkat i syfte att identifiera områdets behov av forskning och teknikutveckling för att nå ökad förmåga inom området. Förstudien har producerat ett antal förslag som ordnats och prioriterats samt kunnat urskilja relevanta kontaktytor och lämpliga aktörer för forskning och teknikutveckling inom området. Förstudiens arbete ligger till grund för områdets förslag till inriktning av FoU de kommande åren.

Transferprogram

Under året har tre stycken projekt inom ramen för *European Defence Industrial Development Programme* (EDIDP) startat upp, två projekt är fokuserade mot luftdomänen och ett mot sjödomänen. Inom transferprojektet UV-kommunikation har i år demonstrationer genomförts där sambandslänk mellan plattform och ubåt verifierades med gott resultat.

Studier och konceptutveckling

Studier syftar till kunskapsupbyggnad och till att ta fram beslutsunderlag avseende Försvarmaktens utveckling på både kort och lång sikt. Underlag från studier har använts i koncept- och förmågeutveckling samt planering i övrigt. Studiernas omfattning har ökat under året. De studier som avslutats under året har berört flera domäner. Inom sjödomänen har redovisning skett av studier kring nytt ubåtsräddningssystem samt Försvarmaktens framtida dykeri 2035. Inom markdomänen har studier slutförts om bl.a. fördröjande fältarbeten, luftvärn och, CBRN-skyddsförmåga. Andra områden som kan nämnas är studier om Försvarmaktens klimatanpassning samt hållbar upphandling. Studieförsök som pågått under året har skett inom telekrigsområdet samt logistikteknik. Under året har det även genomförts en förstudie om utökad förmåga i den kognitiva informationsmiljön med syftet att etablera området som en försvarsmaktsstudie.

Perspektivstudien har under det gångna året arbetat med konceptutveckling mot 2045 och påbörjat strukturframtagning. Konceptutvecklingen har resulterat i ett *Försvarskoncept för 2045*. Konceptet omfattar idéer om hur Försvarmakten kan lösa problem utifrån de utmaningar som identifierats tidigare i genomförd omvärlds- och militärstrategisk analys. Under hösten har arbete med försvarsmaktsstrukturer för 2035 påbörjats. Syftet är att ta fram förslag på en kostnadsberäknad försvarsmakt beskriven på förbandsnivå med viktigare materiel.

Perspektivstudien har genomförts med stöd från ett antal studier såsom en operativ studie och studier inom domänerna sjö, luft, mark och cyber samt funktionerna ledning, logistik, underrättelse- och säkerhetstjänst och totalförsvaret. Respektive studie har bidragit med domän- och funktionskoncept som underlag för utveckling av Försvarmaktskoncept 2045. Under hösten 2021 har studierna bidragit med spelkort som underlag för strukturframtagning.

Särskilt om försvarsunderrättelseforskning

Förvarsunderrättelseforskningen, som initierades under förra försvarsbeslutsperioden, syftar till att stödja förmågeutvecklingen av försvarsunderrättelseverksamheten. Forskningen och ledningen av den har under det gångna året vidareutvecklats. Forskningen har under det gångna året bl.a. riktats mot att stärka förmågan till förvarning, följa doktrinär konceptutveckling, stärka skyddet i informationsmiljön, genomföra modellering och simulering, utveckla kvalitativa beslutsstöd och forskning rörande framtidens informationsmiljö. Åtgärder har under året vidtagits för att finna synergieffekter med närbesläktade forskningsområden.

En mer detaljerad redovisning framgår av *Årsredovisning för Must*.

Strategiska kompetenser

Försvarsmakten har som uppdrag att redovisa hur myndigheten säkerställer tillgången till strategiska kompetenser vid höjd beredskap och då ytterst i krig. Försvarsmakten har påbörjat analysen och avser återkomma i årsredovisningen för 2022 med en mer omfattande redovisning.

Den inledande analysen visar att uppgiften huvudsakligen behöver delas in i två delar: definition och identifiering av strategiska kompetenser och metoder för att säkerställa tillgång till sådana.

En utgångspunkt är att tillgången av strategiska kompetenser i höjd beredskap återspeglar den tillgång som finns i grundberedskap och analysen måste därför också inkludera grundberedskap. Vidare måste tillgång säkerställas i alla tidsperspektiv vilket i huvudsak ger två planeringsperspektiv; tillgång till nu befintlig kompetens och planering och utveckling av framtida kompetens.

Med strategiska kompetenser avses kompetenser som behövs i såväl det militära försvaret som det civila. Analysen avser det militära försvarets behov av strategisk kompetens. Analysen omfattar främst sådan kompetens som normalt inte återfinns i Försvarsmaktens utan finns i övriga försvarsmyndigheter, frivilliga försvarsorganisationer, bevakningsansvariga myndigheter, övriga myndigheter, näringsliv och akademi. Analysen omfattar inledningsvis nationellt tillgänglig kompetens med möjlighet att i kommande steg utvidga detta antagande. Avseende metod för att säkerställa tillgång till kompetenser övervägs såväl möjligheter till krigsplacering som överenskommelser med myndigheter och avtal med övriga aktörer.

Verksamhetsutfall anslag 1:4 per FoT-områden och andra FoU-områden

Område (Mnkr)	Forskning 2021	Teknikutv. 2021	Totalt 2021	Totalt 2020	Totalt 2019	Not
Modellering och simulering	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1
Ledning och MSI (människa och systeminteraktion)	42,1	6,4	48,6	49,8	48,2	
Militära professionen	33,3	0,0	33,3	33,3	32,8	2
Sensorer och signaturanpassning	60,7	25,5	86,2	94,1	97,9	
Undervattensteknik	48,6	11,3	59,9	61,3	54,5	
Vapen och skydd	67,1	15,4	82,5	105,9	96,1	
Operationer i Cyberdomänen	18,4	0,4	18,8	19,5	20,7	
Telekrig	70,6	19,2	89,8	86,7	82,5	
Försvärsrelaterad medicin	27,0	0,0	27,0	25,3	29,0	
Flygsystem	26,8	11,0	37,8	42,6	32,9	3
Temaområden (FOI)	7,3	0,0	7,3	5,6	5,0	
Scanning av forskningsfronten (FOI)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4
Samverkansprogrammet	14,5	17,0	31,6	25,6	16,3	
Underrättelse och säkerhet	14,8	0,0	14,8	15,0	15,0	
Program för Forskningsskanning och teknisk prognos	4,8	5,6	10,4	11,1	10,3	5
Program för Militärt OA	5,0	0,0	5,0	0,5	3,0	6
Sjösystem	2,5	4,5	7,0	2,8	3,1	7
Marksystem	2,0	1,9	3,9	0,5		8
Rymdsystem	7,0	0,0	7,0	1,4		9
Delsumma FoT	452,4	118,3	570,7	581,0	547,3	
Forskning- och teknologitransfer			16,1	30,8	14,3	
Forsknings- och utvecklingssamarbete inom den Europeiska försvarsbyrån, EDA			4,8	2,5	4,7	
Nationella flygtekniska forskningsprogrammet, NFFP			15,0	15,0	15,0	10,11
Koncernstödsupdrag, inkl. FLSC och OA-stöd			64,0	66,5	75,2	12
Studier och konceptutveckling			38,3	34,7	30,6	
Totalt	452,4	118,3	708,9	730,5	687,1	

Tabell 10 Verksamhetsutfall anslag 1:4 fördelat på FoT-områden, koncernstödsupdrag samt studier m.m.

- Modellering och simulering ingår från 2019 i FoT-området Ledning och MSI, tidigare har det ingått i koncernstödet med elektronik och byggsätt till Flygsystem
- Nytt FoT-område Krigsvetenskap kommer att införas fr.o.m. 2021
- Elektronik och byggsätt ingår från 2019 i Samverkansprogrammet varför FoT-området bytt namn från Flygteknik
- Ingår fr.o.m 2019 i Program för Forskningsskanning och teknisk prognos
- Nytt FoT-område fr.o.m. 2019
- Nytt FoT-område fr.o.m. 2019
- Nytt FoT-område fr.o.m. 2019
- Nytt FoT-område fr.o.m. 2020
- Nytt FoT-område fr.o.m. 2020
- Högsta finansiella villkor enligt regleringsbrev 2019-2021. Fr.o.m. 2022 kommer villkor öka med fem miljoner kronor
- Från och med 2023 kommer NFFP vara en del av Samverkansprogrammet. Fram till 2023 har NFFP varit en del av Försvarsmaktens plan för koncernövergripande forskning och utveckling.
- FLSC flyttas från Koncernstödsupdrag till FoT-område Flygsystem fr.o.m. 2022

Materielutveckling

Materielutvecklingen syftar till att, utifrån ett tekniskt perspektiv, stödja krigsförbandens långsiktiga utveckling mot operativa krav och realiseringen av planerad insatsorganisation.

Materielutvecklingen utgår från hot och möjligheter som ges av omvärldsutveckling i allmänhet och en accelererande teknikutveckling i synnerhet. Här utgör samordningen av utvecklingsplaner för olika operationsmiljöer en viktig del. I förekommande fall beaktas även den fysiska operationsmiljöns påverkan på teknisk systemprestanda, exempelvis avseende klimatologi.

Under 2021 har planering skett inför uppstart av Försvarsmaktens program för demo- och materielutveckling (icke objektsbunden materielutveckling) där verksamheten ska vara igång i början av 2022.

Europeisk strategisk samverkan inom Försvarsmaktens materielrelaterade utvecklingsbehov sker inom europeiska försvarsfonden (*European Defence Fund, EDF*) och dess pilotprogram europeiska försvarsindustriella utvecklingsprogrammet (*European Defence Industrial Development Programme, EDIDP*). Under 2021 startade flertalet av de fem strategiska projekt inom EDIDP som har svensk deltagande. Dessa innefattar verksamhet inom områdena europeisk telekrigsförmåga för verkan i miljöer med långräckviddigt luftvärn, bekämpning avseende det ökande hotet från autonoma flygande system (*Counter Unmanned Aerial Systems, CUAS*), utveckling och validering av DAA (*Detect And Avoid*) för integration av obemannade flygsystem i alla luftrum, passiva sensorer samt framtida marina plattformar.

Övrig resultatredovisning

Internationellt samarbete

Försvarsmakten ska redovisa utvecklingen och sitt deltagande i bi- och multilaterala samarbeten enligt följande:

RB p 5

- *en särskild redovisning hur det svensk-finska försvarssamarbetet samt det trilaterala samarbetet mellan Sverige, Finland och USA fortskrider,*
- *den trilaterala avsiktsförklaringen mellan Finland, Norge och Sverige avseende fördjupat operativt försvarssamarbete,*
- *myndighetens samarbeten med Danmark, Estland, Frankrike, Lettland, Litauen, Nederländerna, Norge, Polen, Storbritannien, Tyskland och USA,*
- *myndighetens samarbete med Nato, EU, FN, Nordefco, Joint Expeditionary Force (JEF), Framework Nations Concept (FNC), European Intervention Initiative (EI2) och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).*
- *myndighetens deltagande i Pesco-projekt*

Av redovisningarna ska framgå vilka huvudsakliga aktiviteter som har genomförts, vilka resultat som har uppnåtts och hur resultatet har påverkat Försvarsmaktens operativa förmåga. Vidare ska resultatet av samarbetet med andra svenska myndigheter framgå.

Försvarsmakten ska samlat redovisa det stöd som har lämnats till Regeringskansliet med anledning av det svenska ordförandeskapet i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).

Försvarsmakten ska redovisa en analys över vilka forsknings- och utvecklingsprojekt i Europeiska försvarsfonden som myndigheten kan dra nytta av.

Försvarsmakten ska redovisa genomförd internationell utbildnings- och övningsverksamhet samt till den kopplade erfarenheter i årsredovisningen.²³

SRB 9

Utveckling av det internationella samarbetet

Riksdagen har beslutat att verksamheten inom det militära försvaret ska kunna bedrivas enskilt och tillsammans med andra. Detta är av vikt både för att stärka den nationella militära förmågan och för att bidra till säkerhet och stabilitet i Sveriges närområde. Riksdagens beslut och regeringens uppdrag har på militärstrategisk nivå omsatts av överbefälhavaren i Försvarsmaktens strategiska inriktning, vilken bl.a. framhåller att "Försvarsmaktens internationella samarbeten ska utgå från Försvarsmaktens mål och syften, därmed stödja svensk försvars- och säkerhetspolitik samt Försvarsmaktens operativa behov och behov av förmågor [...] Försvarsmakten ska tillsammans med internationella partners verka krigsavhållande [...] Försvarsmakten ska fortsätta utveckla och fördjupa bi- och multilaterala försvarssamarbeten med utvalda aktörer och inom prioriterade områden."

Mot den bakgrunden har Försvarsmakten under 2021 fortsatt arbetet med att fördjupa samarbetena med för myndigheten prioriterade länder och organisationer. I huvudsak bedöms Försvarsmaktens internationella samarbeten ha haft en positiv inverkan på Försvarsmaktens operativa förmåga. Denna inverkan bedöms dock ha minskat till följd av de konsekvenser som pandemin och därtill relaterade restriktioner har inneburit för t.ex. internationell/multinationell övnings-, tränings- och utbildningsverksamhet.

Den fortsatta ökningen av antalet internationella samarbeten har över tid medfört ett allt högre tryck på myndighetens samtliga nivåer, vilket på sikt kommer att nödvändiggöra hårdare prioriteringar för att undvika oönskade direkta och indirekta effekter på såväl nationell förmågeuppbyggnad som de internationella samarbetena.

Redovisningen av särskilt regeringsbeslut (SRB) 9 framgår under respektive rubrik nedan, främst avseende dragna erfarenheter. Övrig information om genomförda internationella övningar finns i avsnittet *Uppbyggnad av insatsorganisationen och beredskap – Övningar*.

²³ Regeringsbeslut 9, 2019-11-28 (Fö2019/01256/MFI) - Rambeslut avseende Försvarsmaktens deltagande i internationell utbildnings- och övningsverksamhet under 2020-2021.

Bilaterala samarbeten

Finland

Det militära samarbetet med Finland har fortsatt varit högst prioriterat under 2021. De mötesrutiner, styrdokument och skyddade sambandssystem som etablerats sedan tidigare har varit till stor nytta under året eftersom möjligheterna till fysiska möten på grund av pandemin varit begränsade. Under året har arbetet följt det gemensamma militärstrategiska konceptet och den gemensamma operations- och övningsplaneringen har fortsatt enligt plan och i linje med de anvisningar som reglerar samarbetet. I oktober genomfördes *FISE Chiefs Meeting* i Sverige. Det finska deltagandet i Ledningsövningen (LÖ21) har stärkt den svensk-finska interoperabiliteten på militärstrategisk och operativ ledningsnivå. Se avsnitt *Internationella samarbeten, utbildnings- och övningsverksamhet på försvarsgrens- och stridskraftsnivå* för redovisning av samarbeten på taktisk nivå.

Vidare har Försvarsmakten under året lämnat stöd till Regeringskansliet vid dess förhandlingar med Finland om ett bilateralt värdlandsstödsavtal. Avtalet syftar ytterst till att öka den finska och svenska operativa förmågan.

Sammanfattningsvis har Försvarsmaktens förmåga att ge och ta emot stöd från Finland inte väsentligen ökat under året. När restriktionerna lyfts och samarbetet återtar normala former är det väsentligt att de gemensamma övningarna kan genomföras som planerat och att förmågan till *Joint Capabilities* utvecklas.

Danmark

Samarbetet med Danmark utgår från av regeringen givna inriktningar och beslut, inklusive det bilaterala samförståndsavtalet för försvarssamarbete som undertecknades i januari 2016. Av samförståndsavtalet framgår att samarbetet syftar till att stärka de båda ländernas operativa förmåga samt till att stärka samarbetet inom flygdomänen och den marina domänen, bl.a. vad avser förenklat tillträde till luftrum och territorialvatten.

Under 2021 har de förhandlingar om fördjupat marint samarbete, som påbörjades under 2020, slutförts. Ett avtalsutkast med ramar för ett fördjupat marint samarbete har förhandlats fram och regeringsbeslut för att ingå avtal inväntas under första kvartalet 2022. Ett fördjupat marint samarbete syftar ytterst till att skapa förutsättningar för ökad handlingsfrihet och att stärka Försvarsmaktens operativa förmåga.

Samarbetet med Danmark avseende förenklad och snabb tillträdesprocess för genomflygningar av danskt och svenskt territorium, inklusive genomflygningar med incidentjaktberedskap, fortskrider. Genomflygningar i svenskt luftrum genomförs med specifika och förbestämda flygrutter. Samarbetet ökar i huvudsak Försvarsmaktens handlingsfrihet.

Estland, Lettland och Litauen

Samarbetet med Estland, Lettland och Litauen har fokus på erfarenhetsutbyte samt utbildnings- och övnings-samarbete. Försvarsmakten deltog i firandet av 30-års jubileum för svenskt-baltiskt säkerhetssamarbete. Under 2021 har Försvarsmakten hemställt om regeringens bemyndigande att förhandla och ingå avtal med Litauen avseende signaturkontrollmätning av litauiska fartyg och avtalet kommer att implementeras under 2022. De planerade stabssamtalen med Estland och Lettland har skjutits fram till 2022 med anledning av den ökade smittspridningen under den senare delen av 2021. Samarbetet med de baltiska länderna har utöver den bilaterala dimensionen fortlöpt i den nordisk-baltiska kretsen, om än begränsat till digitalt format med anledning av pandemin. Flexibiliteten beträffande formen på genomförd verksamhet har resulterat i att Försvarsmakten fortsatt kunnat verka för att stärka det bilaterala såväl som multilaterala samarbetet med Estland, Lettland och Litauen. Samarbetet under 2021 bedöms ha bidragit till att vidmakthålla den militärstrategiska interoperabiliteten med de baltiska länderna och haft positiv inverkan på Försvarsmaktens operativa förmåga.

Frankrike

Försvarsmaktens samarbete med Frankrike har utvecklats väsentligt under 2021, framför allt genom svenskt deltagande i *Operation Barkhane Task Force Takuba*. Vidare har Försvarsmakten bistått Försvarsdepartementet i arbetet med den bilaterala avsiktsförklaring för fördjupat försvarssamarbete som undertecknades av ländernas försvarsministrar i september. Avsiktsförklaringen ger en gemensam politisk inriktning för utvecklingen av det bilaterala samarbetet på militär nivå. Enligt avsiktsförklaringen ska samarbetet bidra till förstärkt interoperabilitet och möjlighet till operativ samverkan. Som en del i implementeringen av avsiktsförklaringen har Försvarsmakten under året genomfört försvarschefsmöte och stabssamtal i Stockholm, samt MoU-möte i Paris, vilket bidragit till att stärka relationen.

Nederländerna

Nederländerna har fortsatt bidra med en stabsofficer till *Nordic Centre for Gender in Military Operations* (NCGM) samt deltagit i centrets styrgrupp. Genom bidraget delar länderna erfarenheter och kunskap rörande jämställdhet i militära operationer, tillsammans med övriga deltagare. Planerade övningstillfällen i Sverige med nederländska markstridsförband har under året ställts in på grund av pandemirestriktioner. En gemensam ubåtsräddningsövning har genomförts utanför svenska västkusten i syfte att upprätthålla den gemensamma förmågan. Bilaterala kontakter upprätthålls i syfte att planera fortsatta aktiviteter såsom övningar, besök och stabssamtal främst på försvarsgrensnivå.

Norge

Samarbetet med Norge bedrivs huvudsakligen inom ramen för Nordefco och det trilaterala samarbetet mellan Sverige, Norge och Finland. Tyngdpunkten för det bilaterala samarbetet med Norge är ett nära utbildnings- och övningsutbyte på förbandsnivå, vilket återspeglats i utbytet även under 2021. Se avsnitt *Internationella samarbeten, utbildnings- och övningsverksamhet på försvarsgrens- och stridskraftsnivå* för redovisning av samarbeten på taktisk nivå.

Sammantaget bedöms det bilaterala utbildnings- och övningsutbytet med Norge ha gett stridstekniska erfarenheter och ha haft en positiv inverkan på Försvarsmaktens operativa förmåga.

Polen

Försvarsmakten arbetar kontinuerligt för att vidmakthålla och utveckla nivån på det bilaterala försvarssamarbetet med Polen. Till stöd för detta har dialogen på militärstrategisk nivå fortsatt under det gångna året. Försvarsmaktens deltagande i bilaterala fysiska aktiviteter och möten på såväl högre som lägre nivåer har under 2021 begränsats av pandemin. Samarbetet bedöms inte ha påverkat Försvarsmaktens operativa förmåga.

Storbritannien

Samarbetet med Storbritannien utgår från av regeringen givna inriktningar och beslut, inklusive den bilaterala avsiktsförklaringen (*Statement of Intent*) från 2014. Av avsiktsförklaringen framgår att samarbetet ska syfta till att optimera användningen och utvecklingen av ländernas försvarsförmågor. Vidare ska samarbetet bidra till att förstärka möjligheten till operativ samverkan.

Samarbetet med Storbritannien bedrivs huvudsakligen inom ramen för det brittiskledda *Joint Expeditionary Force* (JEF), *Future Combat Air System Cooperation* (FCASC) samt det brittiska *Development, Concepts and Doctrine Center* (DCDC). Utöver samarbete inom dessa områden har det under 2021 även genomförts gemensamma försvarspolitiska och militärstrategiska stabssamtal. En av åtgärds punkterna från stabssamtalen var att genomföra en gemensam analys av möjliga områden för förmågeutvecklingssamarbete utgående från det svenska försvarsbeslutet och den brittiska motsvarigheten (*Integrated Review*). Analysen har, via det gemensamma forumet *Joint Management Committee*, påbörjats och syftar ytterst till att optimera utvecklingen av ländernas försvarsförmågor.

Future Combat Air System Cooperation (FCASC)

Sverige, Italien och Storbritannien ingick i december 2020 ett trilateralt *Memorandum of Understanding* (MoU) om samarbete rörande framtida stridsflygförmåga, FCASC. Samarbetet är fortsatt i ett formativt skede och möjligheter till ett konkret samarbete har prövats under 2021.

Development, Concepts and Doctrine Center (DCDC)

Samarbetet med Storbritannien inom det doktrinära och konceptuella utvecklingsområdet DCDC är ett prioriterat och strategiskt långsiktigt val som har fortsatt under 2021. Samarbetet bidrar bl.a. till Försvarsmaktens Perspektivstudie (PerP), vilken i sin tur bidrar med ingångsvärden till den strategiska inriktningen av Försvarsmaktens verksamhet.

Ländernas försvarsmakter har även ett nära utbyte inom utbildningsverksamhet, exempelvis vinterutbildning, vilket genomförs regelbundet, så även under 2021 om än i begränsad omfattning till följd av pandemin.

Tyskland

Pandemin har även under 2021 begränsat samarbetet med Tyskland och Försvarsmakten har under hösten 2021 fokuserat på att återuppta arbetet. Samarbetet bedöms inte ha påverkat Försvarsmaktens operativa förmåga.

USA

Samarbetet med USA utgår från den avsiktsförklaring (*Statement of Intent*) som undertecknades 2016, vilken omfattar avsikten att utöka samarbetet inom interoperabilitet, övning och utbildning, materielsamarbete, forskning och utveckling samt internationella operationer.

Försvarsmakten har sedan 2016 arbetat intensivt för att fördjupa samarbetet inom samtliga ovan angivna områden. På strategisk nivå genomförs stabssamtal och arbetsmöten med såväl *US Joint Staff* som med *US EUCOM*, där delar av samtalen även förs i en trilateral kontext mellan Sverige, Finland och USA. Försvarsmakten står återkommande värd för högnivåbesök med representanter ur den amerikanska försvarsmakten, och deltar i seminarier och utbildningar som organiserats av *US Joint Staff* och/eller *US EUCOM*. Även om pandemin medfört begränsningar i möjligheten att genomföra fysiska möten har relationen med USA kunna upprätthållas, inte minst genom de svenska förbindelseofficerare som är stationerade vid exempelvis *US EUCOM* och *US Joint Staff*.

Övningssamarbetet med USA utvecklas över tid både vad avser kvantitet och komplexitet inom så väl bi- som multilaterala övningar i Sverige och i vårt närområde. Som en följd av det försämrade säkerhetsläget har närvaron av amerikanska enheter i Östersjön ökat. Detta har bidragit till att de svenska förbanden, på ett mer rutinmässigt sätt, fått möjlighet att samverka med amerikanska enheter och förband, inte minst inom sambandsområdet. Även planeringsprocessen inför dessa övningar har utvecklats.

Multilaterala samarbeten

Nato

Sveriges samarbete med Nato är centralt för förmågeutvecklingen, både för den nationella försvarsförmågan och för förmågan att genomföra operationer tillsammans med andra i eller utanför närområdet.

Partnerskapet med Nato ger tillgång till standardiserings-, evaluerings-, och certifieringsverksamhet avseende såväl metoder som teknik liksom även kvalificerad utbildnings- och övningsverksamhet. Dessa delar bidrar samtliga till nationell förmågeutveckling och byggandet av ett starkare försvar.

Sverige har inom Nato status som *Enhanced Opportunities Partner* (EOP), vilket erbjuder utvalda partnerländer på treårsbasis. Svensk status förlängdes i november 2020 med ytterligare tre år. EOP förbättrar möjligheterna att ytterligare fördjupa samarbetet med Nato inom ovan nämnda områden.

Försvarsmakten har under året varit fortsatt engagerad i flertalet av de internationella operationer som genomförs inom ramen för Nato, inklusive insatsen i Afghanistan som avslutades under året. Dessa insatser redovisas under avsnittet *Internationella insatser*.

Under huvuddelen av 2021 har formerna för informationsutbyte och krishantering med Nato inte vidare-utvecklats. Skälet är pandemin. Från hösten 2021 återupptogs denna utveckling, bl.a. genom deltagande i övningen *Steadfast Jupiter* och planering för deltagande i *Crisis Management Exercise* (CMX) under början av år 2022.

Vidare har arbetet med ett tekniskt avtal (*Technical Arrangement*) för värdlandsstöd fortsatt.

Partnership for Peace Planning and Review Process (PARP) och partnerskapsmålen är fortsatt en central och viktig process för hur Försvarsmakten utvecklar sin förmåga och interoperabilitet för militära operationer. Detta inom ramen för Nato men även för EU, FN och OSSE. Det regelbundna arbetet med att vartannat år utvärdera, respektive utveckla, nya partnerskapsmål är ett adekvat verktyg för att omhänderta erfarenheter från operationer och övningar. Under 2020 påbörjades arbetet med den återkommande översynen av partnerskapsmålen, vilken har fortsatt under 2021 då formerna för dess målformuleringar nu utvecklas inom ramen för *Individually Tailored Partnership Program* (ITPP). Arbetet ska bl.a. bidra till att stärka kopplingen mellan PARP och *Individual Partnership and Cooperation Programme* (IPCP).

Försvarsmaktens deltagande i Natos standardiserings- och interoperabilitetsarbete sker genom deltagande i övnings-, kurs-, seminarier- och workshoputbyte som erbjuds inom ramen för bl.a. *Partnership Cooperation Menu* (PCM).

EU

Försvarsmakten fortsätter delta i EU:s krishanterings- och utbildningsinsatser vilka bidrar till fred och säkerhet i berörda länder och regioner samt till att höja den samlade europeiska militära förmågan. Deltagandet i respektive EU-insats redovisas under avsnittet *Internationella insatser*.

Sverige bemannar fem stabsbefattningar i EU:s militära stab (EUMS). Deltagandet utvecklar och bidrar till EU:s gemensamma utveckling av förmågan till krishantering samt förmåge- och konceptutveckling inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP). Inom ramen för *Military Planning and Conduct Capability* (MPCC) har, vid sidan av militärstrategisk ledning av pågående utbildningsinsatser, även deltagande i den avslutande delen av krishanteringsövningen *EU Integrated Resolve* (EUIR 20) samt *EU Military Exercise 21* (MILEX 21) genomförts i syfte att utveckla förmågan till militärstrategisk planering och ledning.

Under året har myndigheten fortsatt bidra till utvecklingen av GSFP bland annat genom militära råd avseende den strategiska kompassen och militär rörlighet. Bidragen utgör en delmängd i de svenska underlag som avhandlats inom ramen för EU:s militärkommitté och dess arbetsgrupper samt inom ramen för andra tillfälligt sammansatta arbetsgrupper. Förutom de återkommande mötena i EU:s militärkommitté har under året två möten genomförts på försvarschefsnivå.

Under 2021 har deltagande i och bidrag till EU:s förmågeutvecklingsarbete fortsatt, främst genom Europeiska försvarsbyrån (EDA), det permanenta strukturerade samarbetet (Pesco), *Headline Goal*-processen samt överväganden och förberedelser kopplat till Europeiska försvarsfonden (EDF). Ett grundläggande ingångsvärde är nationella förmågebehov på kort och lång sikt.

Försvarsmakten har deltagit i, eller bevakat, arbetet inom flertalet av EDA:s arbetsorgan för förmågeutvecklings-samarbete liksom inom de arbetsorgan inom byråns teknologi- och innovationssamarbete som berör det bredare EU-policyområdet energi och miljö. Myndigheten har vidare deltagit i tretton och lämnat stöd till Regeringskansliet i tre multilaterala projekt och program för förmågeutveckling som genomförs med stöd av EDA. Tyngdpunkten i dessa samarbeten har legat på kravharmonisering, utbildning och övningar. Försvarsmakten deltar även i ett multilateralt forskningsprojekt Regelbunden samordning har genomförts med Försvarets materielverk (FMV) och Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) som också deltar i EDA-aktiviteter inom sina respektive ansvarsområden. Med representation i EDA:s styrelse medverkar Försvarsmakten till att utforma EU:s militära förmågeutvecklingsplan (*Capability Development Plan*, CDP) och de prioriteringar som syftar till att utgöra utgångspunkt för förmågesamarbetet i Europa.

Under 2021 besvarades EU:s militära frågeformulär (*EU Military Questionnaire*) vilket utgör den inledande delen i *Headline Goal*-processen samt bidrag till *Coordinated Annual Review of Defence* (CARD). Syftet är att identifiera EU:s förmågebehov och prioriteringar inom ramen för militärkommitténs arbete. I december deltog Försvarsmakten tillsammans med Försvarsdepartementet vid den bilaterala dialogen inom ramen för CARD där olika förmågeutvecklingssamarbeten diskuterades utifrån föreslagna samverkansmöjligheter (*Collaborative Opportunities*).

Inom Pesco har Försvarsmakten deltagit i tre projekt inom militär rörlighet, sjukvård och gemensamma förmågor samt varit observatör i tre projekt inom maritima autonoma minröjningssystem, markrobotsystem och logistiska nätverksnav. Genom deltagande i projekten erhålls insyn i utvecklingen av dessa områden, bl.a. till stöd för den nationella förmågeutvecklingen. Deltagande som observatör möjliggör vidare utvärdering av svenskt engagemang i projekten. Under året har också fjärde vågens förslag till Pesco-projekt utvärderats för eventuellt svenskt deltagande.

De första projektförslagen till det europeiska försvarsindustriella utvecklingsprogrammet (EDIDP) har godkänts av EU-kommissionen. Den andra omgången med projektförslag har under året utarbetats av industrikonsortierna och myndigheten har i flera fall tagit ställning till om det finns möjlighet till medfinansiering för projekt som är i linje med de aktuella förmågebehoven och i flertalet fall har möjlighet identifierats.

Från innevarande år stödjer EDF forskning, teknikutveckling och materielutveckling inom försvarsområdet. Försvarsmaktsmyndigheterna deltar tillsammans med i EDF-kontoret och har bidragit med förslag till EU-kommissionens arbetsprogram som utgör grunden för kommande utlysningar. Syftet är att nyttja EDF som ett stöd för Försvarsmaktens förmågeutveckling.

Förenta Nationerna (FN)

Samarbete med FN syftar till att fördjupa och bredda kunskap om FN-systemet samt att bidra med erfarenheter och expertis till utvecklingen av FN:s krishanteringsförmåga. Sveriges deltagande med väpnad styrka inom FN-insatser är långsiktigt. Dessa insatser redovisas under avsnittet *Internationella insatser*.

Tillsammans med Folke Bernadotteakademin (FBA) fortsätter planeringsarbete för arrangemang av två *Senior Mission Leader* (SML) -kurser med en internationell partner (Indonesien).

European Intervention Initiative (EI2)

Försvarsmakten har under 2021 deltagit vid *Military European Strategic Talks* vid ett VTC-tillfälle samt vid ett fysiskt möte i Paris. Försvarsmakten deltar fortsatt i arbetsgrupperna *High North, East and Baltic; Sahel and Western Africa; External Influence in Africa* samt *Legal*, men pandemin och därtill relaterade restriktioner har inneburit att möjligheterna till samarbete inom EI2 begränsats.

Samarbetet bedöms inte ha påverkat Försvarsmaktens operativa förmåga.

Joint Expeditionary Force (JEF)

Samarbetet leds av Storbritannien och syftar till att utveckla förmågan att kunna genomföra gemensamma operationer och insatser. I samarbetet ingår dessutom Danmark, Estland, Finland, Lettland, Litauen, Nederländerna, Norge, Sverige och, sedan 2021, även Island.

Under 2021 fastställde de deltagande ländernas försvarsschefer en gemensam militärstrategisk inriktning. Inriktningen utgår från *JEF Policy Direction*, som antogs av ländernas försvarsministrar den 1 juli 2021, och är styrande för utvecklingen av samarbetet på militär nivå. Den gemensamma militärstrategiska inriktningen bedöms ha haft en positiv inverkan på Försvarsmaktens interoperabilitet, på militärstrategisk nivå, med deltagande länder.

Vidare stod Försvarsmakten under 2021 värd för den brittiskedda JEF-stabsövningen *Joint Protector 21*. Övningen var ett led i utvecklingen av JEF-ländernas förmåga att agera gemensamt i ett brittiskt ramverk för en multinationell snabbinsatsstyrka. Övningen bedöms ha haft en positiv inverkan på utvecklingen av Försvarsmaktens förmåga att ge och ta emot stöd.

Framework Nations Concept (FNC)

Samarbetet inom FNC leds av Tyskland och rymmer en rad olika projekt inom olika områden som sjukvård, CBRN, civil-militär samverkan, logistik etcetera. Deltagandet innefattar inga åtaganden men ger Sverige möjlighet att delta i sådana projekt som bedöms gagna utvecklingen av den svenska försvarsförmågan. Försvarsmakten har under 2021 deltagit som observatör till *Baltic Maritime Component Command* (BMCC) i Rostock, Tyskland. Resultatet utvärderas med inriktning att bemanna BMCC från och med sommaren 2022. En permanent bemanning bedöms ge ömsesidiga vinster avseende samarbetet med Tyskland i södra Östersjöregionen, vilket i sin tur bidrar till utvecklingen av det marina samarbetet med östersjöländerna.

Nordic Defence Cooperation - Nordefco

Försvarsmakten har under det finska ordförandeåret 2021 varit en aktiv samarbetspartner inom Nordefco. En mängd frågor hanteras kontinuerligt inom de olika arbetsgrupperna för förmågeutveckling, materiel, personal- och utbildning, övning och träning, och operationer. All verksamhet inom Nordefco bedrivs mellan linjeorganisationerna vilket bedöms bidra till operativ effekt genom att aktiviteter och kontakter ökar Försvarsmaktens interoperabilitet.

Under året har bland annat områdena Arktis, rymd, hybrid- och telekrigföring, motmedel mot obemannade flygfarkoster och tillträdesfrågor berörts. En första analys av operativa vinster vid förenklat tillträde för flygfarkoster utöver fredstid (*Alternate Landing Bases, ALB*) har genomförts och överlämnats till *Political Steering Committee* (PSC). Vidare pågår diskussioner avseende nordiskt samarbete inom ramen för Europeiska Försvarsfonden.

Försvarsmakten är drivande i utvecklingen av den långsiktiga förmågeutvecklingsprocessen; *Long Term Project Development* (LTPD). En första rapport avseende militära aspekter av den säkerhetspolitiska miljön har tagits fram och en jämförelse av utvecklingsplaner har genomförts. Under 2022 kommer processen att fortsätta i syfte att presentera möjliga samarbetsområden under det fjärde kvartalet.

Samarbete mellan Sverige, Norge och Finland

Samarbetet ska, enligt den på politisk nivå överenskomna avsiktsförklaringen, bidra till att förbättra de deltagande ländernas förmåga att genomföra militära operationer. Under året har fokus legat på att analysera och identifiera gemensamma utgångspunkter för utvecklingen av samarbetet bl.a. genom scenariobaserade diskussioner (*Table Top Discussions*).

Samarbetet under det gångna året bedöms ha haft en positiv inverkan på militärstrategisk interoperabilitet deltagande länder emellan.

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Under det svenska ordförandeskapet i OSSE 2021 förstärktes den svenska delegationen i Wien med två militärrådgivare, samt med en militärrådgivare till den trilaterala kontaktgruppen i Minsk.

Som direkt stöd till Regeringskansliet för Sveriges ordförandeskap i OSSE, har Försvarsmakten deltagit med talare på amiralsnivå i OSSE:s *High Level Military Doctrine Seminar* och vid tre tillfällen avdelat föredragande vid olika säkerhetsdialoger inom ramen för Forum för säkerhetssamarbete. Försvarsmakten har vidare haft ett huvudansvar för genomförandet av Regeringskansliets uppförandekodskonferens vid Högkvarteret/Livgardet, med syfte att informera om den svenska försvarsmaktens åtgärder inom ramen för uppförandekoden och som fokuserade på kvinnor i uniform och deras roll, möjligheter och deltagande inom ramen för Försvarsmaktens verksamhet.

Samarbetet bedöms ha haft en begränsad inverkan på Försvarsmaktens operativa förmåga.

Internationella samarbeten, utbildnings- och övningsverksamhet på försvarsgrens- och stridskraftsnivå

Under året har armén genomfört internationell övnings- och träningsverksamhet i begränsad omfattning på grund av rådande pandemirestriktioner. Det svensk-finska samarbetet har fortsatt varit i fokus och vidareutvecklats genom arméns deltagande i övningen *Northern Forest 21*.

Vidare har samarbetet med USA fortlöpt under året genom stabssamtal och chefsmöten samt deltagande med bland annat arméchefen i det årliga mötet inom ramen för *Association of The United States Army* (AUSA). Planering har även fortgått för ett intensifierat övningsamarbete med *US Army Europe*.

Utveckling har även skett inom ramen för internationellt samarbete avseende funktioner, som exempelvis deltagande i CBRN-övningen *Reccex 21* i Danmark samt EOD-övningen *Bison Counter* i Italien. Dessa övningar har bidragit till att vidmakthålla och utveckla förmågan och interoperabiliteten inom funktionerna.

Marinen har genomfört huvuddelen av de internationella samövningar som varit planerade, men med begränsningar avseende planeringsmöten och personalutbyten, vilka först under årets sista månader kunnat återupptas.

Under våren har svenska minröjningsfartyg deltagit i ammunitionsröjningsoperationen *Open Spirit 21*, vilken genomfördes i Estland med deltagare från flera nationer. Genom deltagande i operationen har förmågan att röja minor och samarbeta med andra länder inom ramen för marina operationer utvecklats. Därtill innebär operationen att skarpa minor röjs från östra Östersjöns farvatten.

Marinen har under 2021 deltagit i *Northern Coasts 21*, där krigföringsförmåga i en begränsad gemensam operation i en flerdimensionell hotmiljö på taktisk nivå kunnat övas. Övningen har resulterat i utveckling av och att till viss mån befästa interoperabilitet mellan deltagande nationers stridskrafter. Trovärdighet för svensk försvarsförmåga samt ökad regional tröskeleffekt har uppnåtts genom att tillsammans med andra länder uppvisa förmåga till väpnad strid i större marina förband.

Baltops 21 är en multinationell övning som under 2021 huvudsakligen genomförts som momentövningar för vidmakthållande av operativ förmåga och interoperabilitet mellan de 20 deltagande nationerna. Områden som främst övats är ubåtsjakt, luftförsvar och sjömålsbekämpning. Marinens deltagande har under övningen varit begränsat till två enheter.

Amfibieförbanden har under året samarbetat med amfibieförband från Storbritannien och USA i syfte att utveckla förmågan till interoperabilitet. Det svensk-amerikanska samarbetet har främst bestått av deltagande i övningen *Archipelago Endeavour*, som är en årligen återkommande övning för amfibieförband.

Inom flygvapnet har samarbetet mellan Finland och Sverige (FISE) fortlöpt under året med vissa pandemi-relaterade begränsningar. Under 2021 har gemensamma flygövningar, exempelvis *Ruska 21* och Luftförsvarsövning (LFÖ) återupptagits.

Cross Border Training (CBT) – verksamheten har genomförts i princip enligt plan hela året trots pandemin, då CBT bygger på att respektive land opererar från egen hemmabas.

Det bilaterala samarbetet med Danmark vad gäller tillgång till respektive nations luftrum vid incidentuppdrag har fortlöpt i en positiv riktning. Flygvapnet ser över behovet av vidareutveckling kring detta samarbete.

Inom *Baltic Security Arrangement* (BSA) har samarbetet mellan parterna löpt på enligt avtalen. Under första halvåret 2021 förhindrade pandemin fysiska möten, något som dock återupptagits under andra halvåret 2021.

Flygvapnet har två samverkansofficerare (LNO-positioner) placerade i Nato-staber i Tyskland.

Pandemin har under det gångna året fortsatt påverka lednings- och underrättelseförbandens möjlighet att delta i internationella samarbeten. Stridskraften har dock påbörjat en återgång till nivåer innan pandemin. Viktiga steg har tagits i de internationella samarbetena vilket lett till kunskaps och erfarenhetsutbyten som gett positiva effekter för ekonomi och interoperabilitet. Samarbetet inom områden som ledning, telekrig och förmågan att motverka flygande obemannade farkoster (C-UAS) har vidmakthållits.

Årligen inplaneras telekrigsövningen *Cagey Kastrel* som är en multinationell övning där värdskapet skiftar mellan deltagande nationer. Under 2021 skulle övningen ha genomförts i Danmark men ställdes in på grund av pandemin. Förberedelserna inför den planerade övningen kommer dock kunna återanvändas under 2022 när lednings- och underrättelseförbanden står som värd för övningen då den genomförs i Sverige med deltagande från flera inom- och utomeuropeiska nationer. Förarbetet har därmed lagt en god grund och ökat Försvarsmaktens förmåga att genomföra telekrigsinsatser vid multinationella gemensamma operationer vilket kräver hög grad av förtroende, förberedelser och gemensamma ramverk.

Inom logistikförbanden har olika samarbeten fortsatt men med vissa begränsningar i möjligheterna att genomföra fysiska möten.

I huvudsak har försvarssamarbetet mellan Finland-Sverige (FISE) och de nordiska grannländerna *Nordic Defence Cooperation* (Nordefco) kunnat lösas via digitala forum. Inom FISE har implementeringsmöten samt ett arbetsmöte med efterföljande arbete genomförts. Med anledning av lättnader av restriktionerna har ett logistikchefsmöte kunnat genomföras i Finland under hösten. Nordefco logistikforummöte har genomförts digitalt och arbetet har kunnat slutföras enligt plan.

Samarbeten inom Nato/EU har varit begränsade inom funktionen med anledning av såväl pandemin som att ny personal tillsatts i Bryssel. Ambitionen är att återstarta dessa samarbeten omgående.

Logistikförmågan har kunnat övas inom ramen för FISE. Övningen *Northern Forest 21* genomfördes med både operativa- och taktiska målsättningar för armén och operativa logistikförband.

Förberedande arbete har skett inför övningen *Cold Response 22*, inledningsvis via digitala forum och sedan deltagande vid huvudplaneringskonferensen i Norge under våren. Under hösten genomfördes rekognosering samt slutlig planeringskonferens i Norge. Planen är att öva mot FISE-målsättningar med vissa inslag att öva trilateralt även med Norge. Parallellt har övningsplaneringen för försvarsmaktsövning *Aurora 23* och *Northern Forest 23* startat. Det har också genomförts en internationell planeringskonferens i Stockholm för utländskt deltagande med fokus på FISE-målsättningar och världsstödmålsättningar gentemot amerikanskt övningsdeltagande.

Planeringen av nästa års logistikstabsövning har startat med en planeringskonferens. Övningen kommer att omfatta finska observatörer i syfte att utveckla kunskapen kring stabsarbetet inom logistikfunktionen. Ytterligare utvecklingsarbete genomförs för att öka kunskaperna om varandras organisationer och system, i syfte att uppnå FISE-målsättningarna kopplade till implementeringsplanen. Andra prioriterade områden inom FISE-samarbetet är juridiska frågor och ledningsfrågor för att utveckla och effektivisera metoder och arbetssätt inom logistikens underarbetsgrupper.

Inom hemvärnsförbanden har samarbete pågått under 2021 med Norge inom ramen för övning Gränsland militärregion Mitt. Gränsland har utvecklat förmågan till samverkan i det geografiskt viktiga området mellan Sverige och Norge. Samarbetet med USA inom projekt Oden har under året fortgått i HvSS regi vilket utvecklat Hemvärnets förmåga att hantera hot vid huvuduppgifterna skydd och bevakning.

Försvarsmakten deltar sedan 2018 i det internationella samarbetet *Multinational Medical Coordination Centre/European Medical Command* (MMCC/EMC).²⁴

MMCC/EMC huvuduppgift är att stödja Nato ACO²⁵ och EUMS²⁶ med koordinering av strategiskt/operativa militärmedicinska förberedelser inför operationer. Syftet med samarbetet är att enligt Nato-EU *Joint Declaration* 2016 nyttja Nato/EU gemensamma militärmedicinska operativa stabs-/koordineringsresurser, vilket innebär att MMCC/EMC utför principiellt likartade uppgifter åt både Nato och EU.

Internationellt samarbete tillsammans med andra svenska myndigheter

Redovisning av återrapporteringskrav framgår i avsnitt *Fredsfrämjande insatser*.

Internationell militär test-, utbildning- och övningsverksamhet (ITÖ)

ITÖ är internationell militär test-, utbildnings- och övningsverksamhet i Sverige med utländska förband och/eller utländsk militär materiel, syftande till att öka nyttjandegraden inom tillgänglig test-, utbildnings- eller övningsinfrastruktur till full kostnadstäckning. ITÖ ska på så sätt bidra till finansieringen av utprovningsförmågan och därmed minska Försvarsmaktens kostnad för att vidmakthålla nödvändig infrastruktur och personalresurser. Det finns synergier i verksamheterna som kan bidra till ökad nationell operativ förmåga. Ett exempel är stöd med operativa transporter, såsom utländsk artilleribataljons transport till Älvdalen, en förmåga som behöver övas och prövas.

Genom att Försvarsmakten löpande bjuder in till ITÖ-verksamhet ges möjligheter till erfarenhetsöverföring. ITÖ får emellertid inte medföra negativa konsekvenser för Försvarsmakten, såsom exempelvis förbrukade miljö-tillstånd.

Tillgängliga övningsfält prioriteras i första hand för egen nationell verksamhet (Försvarsmakten och nationell försvarsindustri). Därefter prioriterar Försvarsmakten andra nationer utifrån vårt behov av internationellt samarbete. Finland har högst prioritet. Därefter följer Storbritannien, USA de övriga nordiska länderna och Nato. ITÖ-verksamheten samordnas därför regelbundet (månadsvis) med FMV och FOI.

²⁴ MMCC/EMC är en sammanslagning av Natos *Framework Nations Concept* (FNC) och Pesco-projekten *European Medical Command* (EMC).

²⁵ *Allied Command Operations*.

²⁶ *European Union Military Staff*.

Då 2021 till stor del präglats av pandemin har ITÖ-verksamheten varit begränsad och har genomförts vid fem tillfällen med Polen, Storbritannien och Tyskland. Verksamheten 2021 har bedrivits på FMV:s provplatser i Vidsel, Älvdalen (Försvarmaktens övningsfält där FMV disponerar tolv veckor per år) och Härnösand. Den begränsade ITÖ-verksamheten har inte haft någon påverkan på Försvarmaktens verksamhet.

Då Försvarmakten befinner sig i, och fortsatt går mot tillväxt har ett utvecklingsarbete inletts med FMV. Tillväxten innebär ökad övningsverksamhet som bland annat medför ökad belastning på skjutfält och därmed även ökad konsumtion av miljötillstånd. Syftet med det gemensamma utvecklingsarbetet är att optimera verksamheten och därmed bevaka att tillväxten inte påverkas negativt.

Rustningskontroll

Försvarmaktens arbete inom förtroende- och säkerhetsskapande verksamhet inklusive rustningskontrollområdet syftar till att bidra till att Sverige uppfyller sina skyldigheter, bevakar sina rättigheter samt bidrar till ökad säkerhet och förtroende länder emellan.

Inom ramen för Wiendokumentet (WD) har informationslämning, vilken ligger till grund för transparens, genomförts inom angivna tidsförhållanden. I likhet med förra året har informationslämningen genomförts digitalt. Som en följd av pandemin har det inte genomförts någon utgående eller inkommande verifikationsverksamhet. Stöd har lämnats genom att bistå Regeringskansliet med expertkunskap inför internationella samtal rörande förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder. Deltagande har skett vid en observation av övning i Litauen.

Inom fördraget om observationsflygningar (OS) har det som en följd av pandemin inte genomförts några utgående eller inkommande kvotobservationsflygningar samt inte heller någon uthyrning av flygplanet OS-100. Sverige kunde under september månad, med hänsyn till eget vaccinationsläge, genomföra observationsflygningar. De länder avseende vilka Sverige hade kvot över eller som hade kvot över avseende Sverige var dock fortsatta stängda som en följd av pandemin. Det har genomförts en övningsobservationsflygning tillsammans med Tyskland och Storbritannien över Storbritannien i ett tyskt observationsflygplan.

Inom förhandlingsstöd har underlag lämnats till den årliga rapporteringen inom 1980 års vapenkonvention, Ottawakonvention och Klusterkonventionen. Deltagande och stöd har lämnats vid möten och konferenser rörande nyss nämnda konventioner samt i FNs 24:e *Mine Action Meeting* (minpolitik) och inom ramen för den arbetsgrupp som regeringens Folkärts- och nedrustningsdelegation upprättade för att följa frågeställningar kring dödliga autonoma vapensystem (*Lethal Autonomous Weapon System*).

Inom vapenkontrollsprotokollet *Small Arms and Light Weapons* har underlag lämnats för den årliga rapporteringen till OSSE angående identifierat överskott, samt beslagtagna och destruerade små lätta vapen. Underlag har även lämnats för informationslämning till FN avseende militärt innehav av konventionella vapen samt OSSE gällande dokumentet för uppförandekoden. Deltagande och stöd har lämnats vid FNs möte om handlingsprogram mot spridning av illegala vapen.

Sammanfattningsvis har kvotobservationsflygningar inom OS samt verifikation inom WD, i likhet med förra året, inte varit möjliga som en följd av pandemin. För att vidmakthålla denna kompetens har det skett träning och utbildning i syfte att kunna återuppta genomförande när läget så medger. Funktionen har bistått Regeringskansliet med expertkunskap och förhandlingsstöd inom rustningskontroll samt förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder. Underlags- och informationslämning har skett vilket möjliggjort för Sverige att kunna infria sina åtaganden vilka syftar till ökad säkerhet och förtroende länder emellan.

Exportstöd

Exportstöd har lämnats på uppdrag av Försvarets materielverk (FMV) med full kostnadstäckning enligt den av Försvarmakten fastställda modellen för beräkning av full kostnadstäckning. Undantaget är att avskrivningskostnader för JAS 39 C/D exkluderats enligt anvisning i regleringsbrevet. Vid exportstödsuppdrag från FMV analyseras om det finns en koppling till operativ förmåga. I det fall Försvarmakten bedömer att så är fallet och att uppdraget kan genomföras utan större negativa konsekvenser för egen produktion genomförs uppdraget. Därutöver värderas risker i samband med exportstöd. Utifrån ett ekonomiskt perspektiv innebär exportstöden inte alltid möjligheter till kostnadsdelning och bidrag till försvarsnytta. De indirekta effekterna som en ökad försäljningsvolym har haft på industrins prissättning är svårbedömda. Däremot kan fler exportkunder innebära framtida möjligheter till kostnadsdelning vid en uppgradering och utveckling av berörda materielsystem.

Under året har Försvarmakten lämnat exportstöd kopplat till *US Army* test och utvärdering av Archer-systemet.

Försvarmakten har även deltagit med personal och materiel vid *NATO Days Ostrava* i Tjeckien samt med en stridsbåt 90 HSM vid DSI-mässan i London.

Försvarmakten stödjer vidare FMV i aktiviteter inom ramen för Finlands H/X-program med syfte att införskaffa nytt stridsflygsystem i mitten av 2020-talet. Försvarmakten har fortsatt att stödja H/X-programmet enligt gällande uppdrag främst avseende frågor relaterade till underhåll, fortsatt luftvärdighet, utbildning samt deltagande vid förhandlingar. Försvarmakten medverkade även under *Koivisto Air Show* under sommaren.

Stöd till exportåtagande rörande Gripen för Tjeckien, Ungern och Thailand har genomförts vid ett flertal tillfällen under 2021 med både materiellt stöd och utbildning.

På uppdrag av FMV har stöd lämnats till Saab AB rörande export av Gripen till bl.a. Finland, Brasilien och Kanada. Exportstöd har även genomförts avseende ubåtar till Polen och Nederländerna.

Arméchefen, marinchefen och flygvapenchefen har deltagit vid ett flertal resor, besök och videokonferenser kopplat till exportstöd under 2021.

Sammanfattningsvis har exportstödsverksamhet baserat på uppdrag från FMV haft en något mindre omfattning jämfört med föregående år. Precis som 2020, bedöms den minskade omfattningen bero på pandemin. Genomfört exportstöd har inte påverkat den operativa förmågan negativt under 2021.

Statsceremoniell verksamhet

Statsceremoniell verksamhet med traditionsvård har genomförts i form av bl.a. högvakt och salutskjutningar.

Utöver högvakt och ordinarie salutskjutningar har statsceremoniell verksamhet bedrivits, dock i begränsad form, vid följande tillfällen:

- högtidligheter inom det kungliga huset
- veterandagen, nationaldagen och riksmötets öppnande
- fem högtidliga audienser.

Vidare har Försvarmakten engagerats för ceremoniell verksamhet vid:

- ett örlogsbesök
- några utländska besök på nivå motsvarande försvarsministrar, generalspersoner och flaggmän
- flera försvarsattachébesök.

Miljö- och hållbarhetsarbete

Försvarsmakten är en miljömålsmyndighet och ska verka för att bidra till att Sverige når de nationella miljökvalitetsmålen.

Försvarsmaktens hållbarhetsarbete utgår från de globala målen i Agenda 2030, EU:s klimat-, energi, och miljömål, samt de nationella miljökvalitetsmålen. På uppdrag av regeringen publiceras en årlig hållbarhetsredovisning där den hållbarhetsverksamhet som genomförts under det gångna året redovisas. 2021 års verksamhet kommer att publiceras vid halvårsskiftet 2022.

Försvarsmakten har under 2021 fortsatt arbetat systematiskt för att bidra till en hållbar utveckling genom åtgärder och aktiviteter kopplade till de sociala, ekonomiska och miljömässiga dimensionerna, i syfte att bidra till en högre operativ förmåga för verksamheten.

Arbetet med Försvarsmaktens miljöledningssystem har fortsatt med fokus på revidering av Försvarsmaktens policy och miljömål, vilket även framgick av årsredovisning 2020.

Försvarsmakten ska redovisa hur myndighetens arbete med hållbarhet bidrar till Sveriges åtagande under Parisavtalet

RB p 30

Försvarsmakten bedriver klimatanpassningsarbetet i syfte att säkerställa den operativa förmågan och genomföra åtgärder som minskar eventuella sårbarheter. På så sätt kommer nutida och framtida risker för myndighetens verksamhet minska. Klimatanpassningsarbetet genomförs inom ramarna för de krav som specificeras i förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassning. Försvarsmaktens klimatanpassningsarbete följs årligen upp och redovisas till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) i enlighet med 12 § i förordningen.

För tillfället saknas det för Försvarsmakten realistiska alternativ att frångå de befintliga och beställda förbränningsmotorer i Försvarsmaktens fordon, fartyg och luftfarkoster och olika sorters arbetsmaskiner som krävs för att myndigheten ska kunna lösa sin huvuduppgift. Detta gör att Försvarsmakten har ett oundvikligt beroende av drivmedel med god lagringsbeständighet och annan klimattålighet. Försvarsmaktens kravställning i förhållande till drivmedelskvaliteten kan i dagsläget endast tillmötesgå av fossila drivmedel. Försvarsmakten har tidigare yttrat sig över remisserna Promemorian Reduktionsplikt för bensin och diesel- kontrollstation²⁷ och Utfasningsutredningen (SOU 2021:48).²⁸

Försvarsmakten arbetar aktivt för att minska myndighetens fossilberoende och därmed bidra till att det nationella etappmålet för inrikes transporter 2030 kan nås. Försvarsmakten följer utvecklingen avseende traditionella och alternativa framdrivningssystem samt utveckling av hållbara, flytande och gasformiga drivmedel och bedömer att erforderliga egenskaper avseende lagringsbeständighet och annan miljötålighet kan komma att nås. Det är dock idag svårt att bestämt uttala sig om när dessa kan finnas tillgängliga i större omfattning. Miljöanpassning av materielns behov där för ske, planerat när så är möjligt under materielns livscykel. Säkerställandet av försörjningstrygghet, samt arbetet med klimatneutralitet sker genom att proaktivt följa teknik- och samhällsutveckling för att kunna växla över till nya fordonssystem eller nya drivmedel vid rätt tillfälle för att undvika så kallade inläsnings effekter eller medföra påverkan på Försvarsmaktens uthållighet vid höjd beredskap, kris eller krig.

²⁷ Skrivelse FM2021-4627 -Yttrande över RK (Infrastrukturdepartementet) promemorian Reduktionsplikt för bensin och diesel (2021-02-15) och Kompletterande underlag (2021-03-04)

²⁸ Skrivelse FM2021-16677 – Yttrande angående remiss av betänkandet Utfasningsutredningen, SOU 2021:48 (2021-08-31)

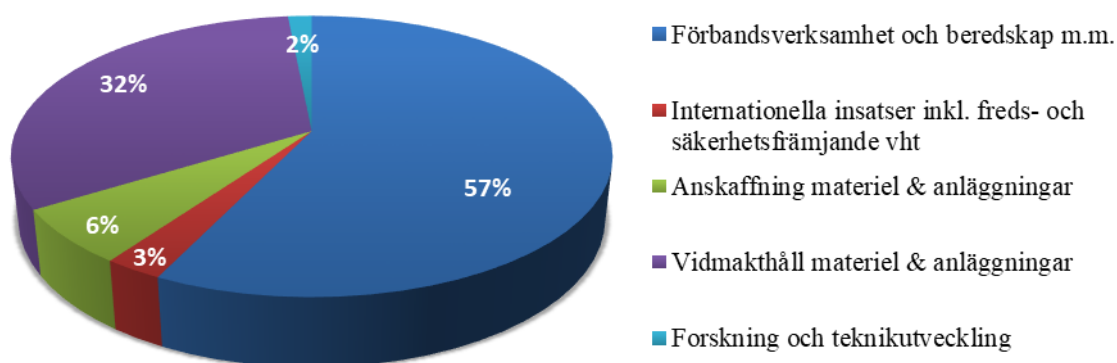
Internationellt försvarsmiljösamarbete

FN:s globala hållbarhetsmål 17: Genomförande och globalt partnerskap

Försvarsmakten ska i enlighet med förordningen med instruktion för Försvarsmakten medverka i det internationella försvarsmiljösamarbetet. Denna medverkan har bidragit till kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt vidare internationell projektsamverkan, vilket medför att Sverige ges möjlighet att påverka utvecklingen av arbetet. Pandemin har likt föregående år medfört att vissa aktiviteter genomförts under alternativa former eller ställts in.

Försvarsmakten har deltagit vid möten med Europeiska försvarsbyrån (EDA), främst med arbetsgruppen för energi och miljö, och i *Consultation Forum for Sustainable Energy in the Defence and Security Sector* (CF SEDSS). Regelbundet deltagande sker även i *EU Network for Defence Departments* (DEFNET), ett informellt försvarsmiljönätverk mellan de europeiska försvarsdepartementen. Under 2021 har bland annat *DEFNETs Plenary meeting* genomförts där kunskaps- och erfarenhetsutbyte skett samt att det framtida samarbetet diskuterades, samt i *NATO Environmental protection working group* (EPWG) där fokus är att etablera och utveckla gemensamma standarder inom miljö- och hållbarhetsområdet.

Fördelning anslagsförbrukning per anslag

Figur 3 Anslagsutfall/Andel 2021

Av ovanstående figur framgår respektive anslags andel av det totala utfallet under året.

Genomförandet av internationella insatser har under året uppgått till drygt tre procent av det totala anslaget, vilket är något högre än föregående år (två procent).

Förbandsverksamhetens andel uppgår till 57 procent i form av bland annat utbildning, övning och rekrytering. Detta är lägre än föregående år (72 procent). Andelen för vidmakthållande av materiel har nästan fördubblats jämfört med föregående år (17 procent). Den förändrade fördelningen mellan förbandsanslaget och anslaget för vidmakthållande är kopplad till att myndighetens samtliga vidmakthållandeåtgärder fr.o.m. 2021 finansieras via anslagsposten för vidmakthållande, inklusive materielunderhåll och förrådshållning som tidigare belastade förbandsanslaget. Försvarsmaktens andel för materielanskaffning ligger på sex procent vilket är något lägre än föregående år (sju) motsvarar föregående år. Utfallet för materielanskaffningen inkluderar inte anslagspost 1:3.1 *Leverantörsutgifter för leveranser* som sedan 2019 disponeras av FMV.

Utfall kostnader och intäkter

Kostnader och intäkter per verksamhet

Utfall (Mnkr)	2021		2020		2019	
	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad	Intäkt	Kostnad
1 Insatser						
07 Internationella insatser	1	-1 409	2	-1 191	1	-1 219
09 Nationella insatser	0	-121	0	-83	0	-11
<i>Totalt insatser</i>	1	-1 529	2	-1 274	1	-1 230
2 Uppbyggn. av IO och beredskap						
08 För Insatsorg. Gemensamt	138	-9 789	238	-9 898	215	-9 060
01 Arméförband	26	-10 172	10	-8 275	19	-7 249
02 Marinförband	19	-6 807	17	-5 901	19	-5 664
03 Flygvapenförband	171	-9 877	157	-10 096	159	-11 138
04 Lednings- och undförband	51	-9 403	42	-9 058	47	-8 325
05 Logistikförband	242	-2 251	232	-2 127	262	-1 815
06 Nationella skyddstyrkorna	7	-1 104	1	-1 072	1	-1 239
<i>Totalt IO/Beredskap</i>	654	-49 404	697	-46 427	721	-44 489
3 Utveckling						
10 Forskning och utveckling	6	-741	3	-761	4	-717
11 Materielutveckling	46	-419	82	-545	81	-430
<i>Totalt utveckling</i>	52	-1 159	85	-1 307	85	-1 148
4 Övriga verksamheter						
12 Övriga produkter	690	-836	610	-774	485	-800
5 Int. Fredsfrämjande verksamhet						
13 Fredsfrämjande verksamhet	0	-52	0	-45	0	-54
6 Stöd till samhället						
14 Lag Skydd Olyckor och stöd t civil vht	50	-60	77	-91	0	-14
Summa Försvarsmakten	1 447	-53 041	1 471	-49 918	1 291	-47 735

Tabell 11 Utfall kostnader och intäkter 2019-2021

I syfte att skapa en mer ändamålsenlig och rättvisande redovisning med utökad spårbarhet till verksamheten har metod för att ta fram utfallet förändrats jämfört med tidigare år. Detta har möjliggjort särredovisning av kostnader och intäkter jämfört med tidigare år då utfallet netto redovisades.

Arbetet med en sammanhängande planering av totalförsvaret

Under året har arbetet med att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021-2025 skett tillsammans med MSB och i samverkan med bevakningsansvariga myndigheter.²⁹ Vidare har arbetet fortsatt med att stödja och verka för att bevakningsansvariga myndigheter, kommuner och regioner stärker sin förmåga att hantera höjd beredskap och krig.

Handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret

Den 1 september 2021 redovisade Försvarsmakten och MSB de delar av regeringsuppdraget som handlade om att ta fram planeringsantaganden för totalförsvaret för de bevakningsansvariga myndigheterna samt hur Försvarsmakten och MSB avser att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret under försvarsbeslutsperioden. Arbetet resulterade i ”Handlingskraft – Handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret”. Syftet med handlingsplanen är att öka förmågan och bidra till att på sikt nå riksdagens och regeringens övergripande mål för totalförsvaret.³⁰

Fokusområden för att öka förmågan inom totalförsvaret

Försvarsmakten och MSB har bedömt att sex fokusområden initialt bör prioriteras av aktörerna i planeringen för att öka förmågan i totalförsvaret. Fokusområdena är beredskapsplaner och krigsorganisation, ledning och samverkan, försörjningsberedskap, ge och ta emot civilt och militärt stöd, försvarsvilja samt stärkt informations- och cybersäkerhet.

Försvarsmakten har påbörjat arbetet med att ta fram planer och aktiviteter som ska bidra till att det militära försvaret vid utgången av 2025 når delmålen som finns kopplade till fokusområdena i ovan nämnda handlingsplan.

Samordningsprocess för beroenden mellan det civila och det militära försvaret

I likhet med 2020 har överbefälhavaren och generaldirektören för MSB vid två tillfällen under året genomfört Totalförsvarets chefsmöte. Ett 60-tal myndighetschefer deltog från bland annat försvarsmyndigheter och bevakningsansvariga myndigheter. Totalförsvarets handläggarmöte genomfördes under hösten för ett 60-tal beredskapshandläggare. Fokus på mötena har bland annat varit att förbereda aktörerna på den kommande samordningsprocessen.

Det civila och militära försvaret är ömsesidigt förstärkande. En sammanhängande planering för totalförsvaret innebär att planeringen mellan det civila och militära försvaret behöver samordnas. Försvarsmakten och MSB har under 2021 infört en gemensam process för samordning mellan militär och civil planering på nationell nivå som anpassats utifrån tidsförhållandena som följer av den årliga statliga budgetprocessen.

Underlag för identifiering av beroenden mellan det civila och militära försvaret samt behov av särskilda satsningar utgörs bland annat av myndigheternas redovisningar som årligen inkommer den 1 oktober och de årliga bedömningarna av förmågan inom militärt och civilt försvar som genomförs av Försvarsmakten och MSB. Syftet med samordningsprocessen är att utvärdera genomförd verksamhet och befintlig förmåga samt att samordna behov av åtgärder för att nå riksdagens och regeringens uppsatta mål.

Försvarsmakten och MSB kommer framöver att redovisa rekommendationer till regeringen om olika satsningar för att öka den samlade förmågan inom totalförsvaret. Övriga myndigheter i samordningsprocessen omhändertar sina slutsatser inom sitt ansvarsområde och ordinarie budgetarbete.

²⁹ Enligt Inriktning för en sammanhängande planering för totalförsvaret, regeringsbeslut 29, 2020-12-17, Fö2016/00864, Fö2017/00850, Fö2019/01291 (delvis), Fö2020/01269 (delvis).

³⁰ Att ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet. Verksamhet inom totalförsvaret ska bedrivas enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet. Prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:136.

Försvarsmaktens behov av stöd vid ett väpnat angrepp och det civila försvarets förmåga att tillhandahålla ett sådant stöd

Försvarsmakten ska enligt 3 § förordningen med instruktion för Försvarsmakten fortlöpande lämna upplysningar till berörda myndigheter om förhållanden i försvarsplaneringen som har betydelse för deras verksamhet. Försvarsmakten ska också förmedla behovet av stöd från civila aktörer vid höjd beredskap till relevanta aktörer.³¹

De bevakningsansvariga myndigheterna har fått i uppgift att från och med 2021 årligen bedöma sin förmåga utifrån målet för civilt försvar.³² Därutöver ska MSB från och med 2022 årligen göra en samlad bedömning av förmågan inom civilt försvar.³³ Försvarsmakten handhar den del som handlar om vilken förmåga det civila försvaret kan bidra med till det militära försvaret vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. Försvarsmakten skickade våren 2021 ut frågor till ett 60-tal försvars- och bevakningsansvariga myndigheter om vilken förmåga myndigheten har när det gäller att bidra till det militära försvaret vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. I oktober 2021 inkom underlag från respektive myndighet om dess förmåga att tillhandahålla ett sådant stöd. Försvarsmakten har därefter lämnat en sammanställning till MSB om vilken förmåga det civila försvaret kan bidra med till det militära försvaret vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. Sammanställningen utgör underlag för MSB:s redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) den 22 februari 2022.

Försvarsmaktens sammanfattande analys visar att det civila försvarets förmåga att bidra till det militära försvaret vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld behöver utvecklas. Resultatet av analysen har inarbetats i ordinarie processer såsom krigsorganisationsvärderingen och krigsorganisationsprognosen.

Utfallet vad gäller nuläget avseende stöd till Försvarsmakten redovisas i en bilaga till krigsorganisationsvärderingen.

Förslag till åtgärder för att öka förmågan i totalförsvaret redovisas i budgetunderlaget för 2023.

Samlad bedömning av förmågan inom totalförsvaret

Försvarsmakten och MSB ska redovisa en samlad bedömning av förmågan inom totalförsvaret. Bedömningen ska genomföras utifrån målet för totalförsvaret. Redovisningen ska ske senast den 2 oktober 2023.³⁴ Med anledning av detta har arbete påbörjats under året med att utveckla metoder för hur den samlande bedömningen ska genomföras. Bland annat har det övergripande målet för totalförsvaret operationaliserats och kriterier för att bedöma förmågan tagits fram.

Totalförsvarsövning 2020

Tillsammans med MSB har resterande delar av Totalförsvarsövning 2020 (TFÖ 2020) genomförts och utvärderats under året. Pandemin som utbröt under 2020 medförde att en del övningsaktiviteter ställdes in eller istället fick fortsätta under 2021. Av de två regionala övningsaktiviteter som återstod i TFÖ 2020 att genomföra under fjärde kvartalet 2021 genomfördes endast den i militärregion mitt. På grund av ökad smittspridning i december ställdes övningen i militärregion väst in och kommer heller inte att genomföras.

Övningen har genomförts med ett fiktivt scenario där regeringen beslutat om höjd beredskap, totalförsvaret mobiliserats och Sverige utsätts för väpnat angrepp. Övningens deltagare har omfattat aktörer från lokal till central nivå och även Frivilliga försvarsorganisationer vilket sammantaget har bidragit till att öka den samlade förmågan i totalförsvaret.

³¹ Regeringsbeslut 4, 2020-12-17 (Fö2018/01425 Fö2019/00914 Fö2020/00006) - Försvarsmaktens operativa förmåga och försvarsplanering 2021–2025.

³² Regeringsbeslut II:14, 2020-12-17 (Ju2020/04658 (delvis)) - Anvisningar för det civila försvaret för försvarsbeslutsperioden 2021–2025.

³³ Regeringsbeslut II:15, 2020-12-17, Ju2020/04658 (delvis). Uppdrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att göra en samlad bedömning av förmågan inom det civila försvaret.

³⁴ Regeringsbeslut 23, 2021-12-16 (Fö2021/01328) - Uppdaterad inriktning för en sammanhängande planering för totalförsvaret.

Aktörerna har haft stor nytta av de övningsdelar som genomfördes i hanteringen av pandemin. Erfarenheter och lärdomar som från pandemin utgör också viktiga ingångsvärden i den fortsatta utvecklingen av totalförsvaret och övningsverksamheten under försvarsbeslutsperioden.

Försvarsmakten och länsstyrelsen på Gotlands arbete för att stärka totalförsvarsförmågan

Försvarsmakten och Länsstyrelsen i Gotlands län har i uppdrag att genomföra ett projekt om samverkan och organisation inom totalförsvaret i Gotlands län mellan 2018 och 2021 med slutredovisning våren 2022. Syftet är att stärka totalförsvarets förmåga i Gotlands län genom att skapa en permanent samverkansorganisation med personella och materiella resurser som är övade. Myndigheterna delredovisade uppdraget i maj 2021. Delredovisningen innehåller en sammanställning av de viktigaste aktiviteterna som genomförts sedan den förra redovisningen i maj 2020.³⁵

Pågående förändringsarbeten

Utökning och förändring av grund- och krigsorganisationen

Under 2021 beslutade Försvarsmakten att dela upp organisationen i en grundorganisation (GRO) och en krigsorganisation (KRO).

Detta grundar sig i den förändring som Försvarsbeslut 2020 innebär, med ett tydligt nationellt fokus samt att intagandet av ny krigsorganisation omfattar stående och mobiliserade förband där de sistnämnda omfattas av en väsentlig numerär värnpliktig personal. De stående förbandens roll och funktion är en av de tydligaste skillnaderna i dagens Försvarsmakt, jämfört med tidigare.

Grundorganisationen har under året 2021 inlett tillväxten genom den formella invigningen och etableringen av fyra nya organisationsenheter (Amf 4, I 13, K 4 och F 16).

Ledning för starkare försvar

Försvarsgrensstaberna som inrättades 2019 har under 2021 fortsatt sin uppbyggnad. Försvarsgrensstaberna har kommit olika långt i sin uppbyggnad. Etableringen av Flygstaben i Uppsala är genomförd. Arméstaben har under 2021 fokuserat på tillförsel av personal i den takt infrastrukturen medgett och ett fåtal vakanser kvarstår. Vid Marinstaben genomförs ombyggnationer av Musköanläggningen för att under 2022 kunna flytta marinens operationsavdelning till Muskö.

Beslut om att utveckla Försvarsmaktens centrala ledning

Efter att ha implementerat huvuddelen av åtgärderna i *Ledning för starkare försvar* beslutade överbefälhavaren i augusti 2021 att organisera den centrala ledningen för ett tydligare, enklare och mer sammanhållet sätt att leda verksamhet och operationer. Beslutet innebär att Högkvarteret ska organiseras som en försvarsstab, där bland annat den nuvarande ledningsstaben och produktionsledningen blir en stab. Det ska också finnas en operationsledning, och de tre försvarsgrensstaberna ska ges tydligare ansvar och roller med tydliga ledningsförhållanden till försvarsstab och operationsledning.

Förändringen ska vara införd 1 januari 2023.

³⁵ Delrapport 4 av regeringens uppdrag till Försvarsmakten och Länsstyrelsens i Gotlands län om samverkan och organisation inom totalförsvaret på Gotland.

Övrig redovisning med återrapporteringskrav

Fördjupad samverkan inom cybersäkerhetsområdet genom ett nationellt cybersäkerhetscenter

[...] En gemensam redovisning av arbetet ska lämnas årligen till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet och Justitiedepartementet) i samband med att myndigheternas årsredovisning lämnas till regeringen. Redovisningen ska innehålla såväl en verksamhetsuppföljning som en ekonomisk redovisning

SRB 8

Under året har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarets radioanstalt, Försvarmakten och Säkerhetspolisen, i nära samverkan med Försvarets materielverk, Polismyndigheten och Post- och telestyrelsen, fortsatt att fördjupa sin myndighetssamverkan på cybersäkerhetsområdet inom ramen för det nationella cybersäkerhetscentret. Samverkan inom det nationella cybersäkerhetscentret har fokuserat på att skapa förutsättningar för cybersäkerhetscentrets långsiktiga utveckling och berört områden som tillfälliga och permanenta lokaler, it-stöd, säkerhet, juridik, ekonomi och kommunikation. Inom ramen för centret har rapporten ”Cybersäkerhet i Sverige – i skuggan av en pandemi” publicerats som presenterar lärdomar utifrån hur covid-19-pandemin har påverkat Sveriges cybersäkerhet och lämnat rekommendationer för hur det går att förbereda sig inom cybersäkerhetsområdet inför en ny storskalig kris. Därtill arrangerades en cybersäkerhetskongress för cybersäkerhetscentrets målgrupper med syftet att informera om centrets etablering och verksamhet.

Det nationella cybersäkerhetscentret bedrivs i tillfälliga lokaler hos MSB under etableringen av permanenta lokaler.

Från Försvarmakten har fyra personer avdelats som arbetar kontinuerligt i centret och därutöver leder myndigheten arbetsgrupper som arbetar med förutsättningsskapande uppgifter inom juridik och it-stöd. Försvarmakten har tagit på sig uppgiften att med stöd av Fortifikationsverket ta fram en lösning för permanenta lokaler.

I enlighet med regeringens uppdrag³⁶ sker en gemensam myndighetsredovisning till uppdragsgivaren senast den 22 februari 2022.

³⁶ Regeringsbeslut 8, 2020-12-10 (Fö2019/01330) – Uppdrag om fördjupad samverkan inom cybersäkerhetsområdet genom ett nationellt cybersäkerhetscenter.

Upphandling

Försvarsmakten ska till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 22 februari 2022 redovisa vilka korruptionsförebyggande insatser som har gjorts samt göra en bedömning av om hur de vidtagna åtgärderna bidrar till att minska riskerna för korruption vid myndigheten.

RB p 23

Försvarsmakten ska även redovisa resultatet av sitt arbete med att följa upp regler och standarder på nationell, europeisk och internationell nivå till stöd för regeringens mål som framgår av regeringens standardiseringsstrategi dnr UD2018/12345 från den 26 juli 2018. Redovisningen ska innehålla uppgifter om hur myndigheten samverkar med berörda aktörer för ett effektivt genomförande av regler och standarder i Sverige

Försvarsmakten ska därtill redovisa antalet upphandlingar, och den ekonomiska omfattningen, där miljöhänsyn tagits genom tillämpning av miljökriterier eller på annat sätt. Redovisningen ska också spegla det totala antalet upphandlingar och deras ekonomiska omfattning.

Upphandlingsverksamheten under 2021 har bedrivits under viss inverkan av rådande pandemi och den påverkan som fanns på samhället i stort. Arbetet med sammanhållet vidmakthållande har fortsatt under året och Försvarsmakten har tillsammans med FMV tagit gemensamma steg för utveckling inom det kommersiella området. Tonvikt har varit tydliggörande av uppgifts- och ansvarsfördelning samt gränssytor mellan myndigheterna inom avtalsområdet.

Kommersiella utbildningar inom Försvarsmakten har utvecklats under året. Såväl generella grundutbildningar som riktade utbildningar till försvarsgrenar och stridskrafter har utarbetats och genomförts avseende kommersiell styrning, strategiskt inköpsarbete och offentlig upphandling.

Arbete med korruptionsförebyggande insatser inom upphandling

Offentlig upphandling är ett riskområde vad gäller både korruption och jäv och det är därför viktigt att myndighetens personal är uppmärksam vid kontakter med marknaden. Arbetet från 2020 gällande riktlinjer för Försvarsmaktens kontakter med marknaden inom ramen för LOU och LUFSS slutfördes under året. Framtagna riktlinjer utgår från upphandlingsprocessens faser och de kontakter som tas före, under och efter en upphandling. Riktlinjerna gäller då Försvarsmakten upphandlar samt när FMV agerar ombud åt Försvarsmakten.

Syftet med riktlinjerna har varit att skapa en gemensam plattform för hur personal ska förhålla sig i relationen med marknaden och säkerställa att upphandling sker utifrån ett objektivt och transparent förhållningssätt och att genom detta förebygga att brott begås. Detta för att minimera risken för att agerandet sker i strid med de grundläggande upphandlingsprinciperna, att en potentiell marknadsaktör ges en otillbörlig fördel i en framtida upphandling samt för att undvika den förtroendeskada som kan uppstå om sådant skulle ske.

En initial bedömning är att det under 2021 slutförda arbetet inklusive riktlinjerna bidrar som stöd i verksamheten och därigenom även bidrar till att minska risken för korruption inom myndigheten.

Arbete med strategiskt inköpsarbete och hållbarhetsfokus

Genom Försvarsmaktens allmänna villkor ställer myndigheten miljökrav vid samtliga upphandlingar. Nyckeltalet upphandlat belopp där miljökrav ställts i förhållande till myndighetens sammanlagda upphandlingsvärde redovisas i tabell nedan.

Anslagspost		Fakturerat belopp (tkr)	Andel med miljökrav
1:1.1	Förbandsv erksamhet och beredskap	3 601 535 295	100%
1:1.3	Vidmakthåll materiel & anläggningar	6 004 572 658	100%
1:3.2	Anskaffning materiel & anläggningar	744 019 968	100%
Totalt		10 350 127 921	100%

Tabell 12 Upphandlat belopp där miljökrav ställts i förhållande till myndighetens sammanlagda upphandlingsvärde

Uppföljning av standardisering vid upphandling

Försvarmakten beaktar och utgår från standarder i upphandlingsarbetet med krav på att leverantör ska bedriva ett systematiskt och dokumenterat kvalitetsarbete som ska vara öppet för granskning av Försvarmakten. I samband med anbudsinslämning uppmanas leverantör att bifoga certifikat för ISO 9001 eller motsvarande tredjeparts certifiering kopplat till kvalitetsledningssystem. På motsvarande sätt ställs krav på att leverantören ska bedriva ett systematiskt och dokumenterat miljöarbete som även det ska vara öppet för granskning av Försvarmakten. Leverantörer ska, i samband med anbudslämning, bifoga certifikat för ISO 14001 eller motsvarande tredjeparts certifiering gällande miljöledningssystem.

Vid behov efterfrågas även andra typer av specifika standarder, exempelvis avseende kvalitetsmått, där så bedöms nödvändigt.

Försvarmakten har deltagit i ett flertal internationella forum och samarbetsgrupper för att utveckla och kostnadseffektivisera sin förmågeutveckling. Internationella samarbeten gynnar förmågeutvecklingen, interoperabiliteten och materielanskaffningen samt möjliggör nationsöverskridande utbildnings- och övningstillfällen. Försvarmakten leder arbetet i SIS Teknisk kommitté TK494 (Samhällssäkerhet) och deltar i *ISO Technical committee TC292 (Security and resilience)*. Genom aktivt deltagande i standardiseringsarbetet kan Försvarmaktens påverka vilka krav som inarbetas i de standarder som publiceras. Tillämpning av standarder som förenklar dialogen med företag, organisationer och andra myndigheter inom det civila försvaret. En svensk anpassning av den internationella certifierbara standarden IS 23001, avsedd att tillämpas för kontinuitetshantering vid höjd beredskap, kommer att publiceras 2022. Detta möjliggör kravställning av certifierad kontinuitetshantering vid upphandling, även då avtal ska tillämpas vid höjd beredskap.

Vind- och vågkraft

Myndighetens medverkan i beredningen av ärenden rörande vind- och vågkraft

Försvarmakten ska till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) årligen redovisa myndighetens medverkan i beredningen av ärenden rörande vind- och vågkraft samt de åtgärder myndigheten har vidtagit för att bidra till att nå den nationella planeringsramen för vindkraft. Förordning (2010:650).

Rikssintressen är ett sätt för staten att påverka och bevaka intressen av särskild nationell betydelse inom samhällsplaneringen. Ett rikssintresse är ett mark- eller vattenområde som långsiktigt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada det värde som utgör rikssintresset. I enlighet med förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden är Försvarmakten sektorsmyndighet avseende rikssintressen för totalförsvarets militära del. Som ett led i detta bevakar och ansvarar Försvarmakten för rikssintressen kopplade till Försvarmakten, Försvarets radioanstalt (FRA), Försvarets materielverk (FMV) och Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI). Rikssintressen för totalförsvarets militära del innefattar bl.a. skjut- och övningsfält, flygplatser, sjöövningsområden och tekniska system. Dessa är förutsättningsskapande för den operativa förmågan och bedöms därför vara en grundläggande produktionsresurs för försvarsverksamheten.

I den mån rikssintresset inte omfattas av försvarssekretess kan de redovisas öppet med kartmaterial och värdebeskrivning. De rikssintressen som omfattas av sekretess påverkas till stor del av höga objekt, så som byggnader, vindkraftverk och telemaster, samt av anläggningar i mark och vatten. Samråd ska därför ske med myndigheter avseende samtliga objekt som överstiger 20 meter utanför tätort, respektive 45 meter inom tätort. Rikssintresseanspråken inklusive ärenden som Försvarmakten önskar få på remiss redovisas på myndighetens hemsida. Informationen sänds även direkt till kommuner, länsstyrelser och andra berörda myndigheter. Det senaste beslutet om rikssintresseanspråk och områden av betydelse fattades av Försvarmakten den 20 december 2021.

Vindkraftverk och andra höga objekt

En vindkraftsetablering föregås av en tillståndsansökan enligt miljöbalken (6 respektive 9. kap), eller i vissa fall en bygglovsprövning. Ansökan genomförs i samråd med Försvarsmakten som i egenskap av sektorsmyndighet yttrar sig över den föreslagna åtgärdens eventuella påverkan på riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del. Försvarsmaktens yttrande utgör en del av tillståndspröven och ger både sökande och den prövande myndigheten värdefull information, bland annat avseende potentiella konflikter, försvarsintressen eller nödvändiga åtgärder för att möjliggöra samexistens. Försvarsmakten erbjuder även en service där myndigheten i ett tidigt skede, redan inför en tillståndsansökan kan lämna ett preliminärt yttrande direkt till sökande. Under 2020 erbjöds den servicen i begränsad omfattning med anledning av begränsade resurser som en följd av covid-19. Från och med 1 april 2021 erbjuds detta i full omfattning.

Under 2021 har 342 remisser gällande vindkraft inkommit till Försvarsmakten, vilket jämfört med 2020 är en ökning på cirka 50 procent, ökningen består till stor del av remisser gällande vindkraft till havs och hinderremisser i tidiga skeden. Myndigheten har lämnat svar i 244 av dessa och 98 är under beredning. Andelen föreslagna etableringar som riskerar att medföra negativ påverkan på försvarsintressen är betydligt större för vindkraft till havs jämfört med på land. Detta beror delvis på att huvuddelen av remisserna gällande vindkraft till havs omfattar mycket stora områden utan specificerade positioner vilket innebär att Försvarsmakten måste utgå från att utbyggnad sker i hela området. Försvarsmaktens möjlighet att bidra till en ökad samexistens och utbyggnad av vindkraft är störst i planeringsskeden på regional eller nationell nivå. Hur Försvarsmakten arbetar med dessa frågor redovisas i nedan avsnitt.

Ärendetyp	Antal ärenden	Påverkan på riksintressen		
		Helt eller delvis förenligt ¹⁾	Risk för skada	Andel Risk för skada
Vindkraft på land:				
Enskilda positioner	2 334	1 574	760	33%
Områden	105	60	45	43%
Analyserade vindkraftsremisser totalt	220	114	53	24%
Vindkraft till havs:				
Enskilda positioner	155	17	138	89%
Områden	22	4	18	82%
Analyserade vindkraftsremisser totalt	24	4	20	83%

Tabell 13 Antal vindkraftsremisser som Försvarsmakten lämnat yttrande över under 2021

- 1) "Helt eller delvis förenligt" innebär att etableringen i sin helhet eller med viss anpassning kan genomföras utan risk för skada på riksintresse för totalförsvarets militära del.

Nationella planeringsramen för vindkraft

Samarbete med Energimyndigheten har fortsatt under 2021. I början av året beslutade Energimyndigheten rekommendationer om vad Försvarsmakten bör beakta vid prioritering av arbete för att bidra till energiomställningen och en ändamålsenlig utbyggnad av vindkraft. Dessa rekommendationer utgår Försvarsmakten från så långt det är möjligt och förenligt med myndighetens uppdrag.

Försvarsmakten uppdrogs i regleringsbrevet för 2021 att senast den 15 oktober 2021 till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) redovisa hur utvecklingen av förmågan till tidig dialog och samverkan med relevanta aktörer i planerings- och prövningsprocessen av deras planerade anläggningar för förnybar energiproduktion fortskrider samt redovisa förutsättningarna för att använda s.k. villkorade tillstånd. Hur arbetet fortskrider har redovisats till regeringen (Försvarsdepartementet).³⁷

Försvarsmaktens möjligheter att bidra till utbyggnaden av anläggningar för vindkraft är störst i planeringsskeden där mark- och vattenområdets lämplighet för olika ändamål utreds. Därför prioriteras myndighetssamverkan och planering på regional och nationell nivå vilket syftar till att bidra effektivt till den vindkraftsutbyggnad som de energipolitiska målen kräver och att skapa förutsägbarhet för aktörer som avser ansöka om tillstånd för etablering av vindkraft. Denna prioritering av planeringen framför arbete i tillståndsprcessen ligger i linje med Energimyndighetens rekommendationer.

Medverkan har fortsatt i Energimyndighetens och Naturvårdsverkets Nationella strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad. Under 2021 har Försvarsmakten, både internt och i samverkan med andra medverkande myndigheter, utvecklat metoder inför att under 2022 kunna medverka i regionala analyser av förutsättningar för vindkraftsutbyggnad. För att försvarsintressen ska kunna omhändertas fullständigt vid utarbetande av planeringsunderlag krävs att det i planeringsprocessen finns förutsättningar för att hantera försvarssekretess. Det ställer krav på myndigheters förmåga att hantera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och att medverkande myndigheter metodmässigt möjliggör ett förfarande som säkerställer korrekt hantering av sådana uppgifter. Inledningsvis avser Försvarsmakten medverka i regionala analyser i två län, vilka har valts utifrån Energimyndighetens rekommendationer och utifrån syftet att utveckla och pröva metod. Försvarsmakten kommer i samband med de regionala analyserna se över möjligheten att inom ett av myndighetens lågflygningsområden tydliggöra var vindkraftsutbyggnad skulle kunna ske utan att medföra skada på försvarsintressen. Om arbetet blir framgångsrikt avser Försvarsmakten medverka i regionala analyser i fler län.

Försvarsmakten och Energimyndigheten har gemensamt gett Totalförsvarets forskningsinstitut uppdrag att studera möjligheterna till ökad samexistens mellan Försvarsmakten och vindkraften, och att studera förutsättningar för att använda villkorade tillstånd. En delrapport överlämnades till Försvarsmakten i september 2021. Den har varit ett viktigt underlag för Försvarsmaktens bedömning av förutsättningarna för villkorade tillstånd.

Bedömningen är att förutsättningarna för, och effekten av, att arbeta med villkorade tillstånd inom ramen för tillståndsprcessen är begränsade. Detta beror framförallt på osäkerheter och svårigheter kopplade till försvarssekretess, opartiskhet, behov av kompletterande sensorer och nya miljötillstånd samt flytt av infrastruktur. Däremot finns anledning att utreda möjligheten att i planeringsprocessen förena geografiska områden med villkor för att på så sätt möjliggöra för vindkraftsutbyggnad utan risk för skada på försvarsintressen. Inom ramen för de regionala analyserna avser Försvarsmakten därför utreda möjligheten att åstadkomma fler lämpliga områden för vindkraft genom att i planeringsunderlag presentera villkor för vissa geografiska områden.

Vågkraft

Remisser eller andra förfrågningar gällande vågkraft inkommer vid sällsynta tillfällen. Vågkraft kan beroende av placering vara i konflikt med riksintressen för totalförsvarets militära del, exempelvis inom sjöövningssområden där fasta installationer kan utgöra hinder för fartygens möjligheter att fritt förflytta sig. En bedömning sker i varje enskilt fall och under, 2020 hade myndigheten synpunkter på en av två platser som i en fördjupad översiktsplan för havet i Orust och Tjörns kommuner pekades ut som lämpliga som testbäddar för vågkraft.

³⁷ Skrivelse FM2021-19201, 2021-10-15 - Redovisning av regeringsuppdrag 32 i regleringsbrev 2021, Förnybar energi.

Avgiftsfinansierad verksamhet

Uppdragsverksamheter (Tkr)	2021		2020	2019	Not
	Intäkter	Beräknad budget	Intäkter	Intäkter	
Försvarslogistik och verkstadsverksamhet	346 036	300 000	329 052	302 530	
Övning och utbildning	722 260	507 000	622 315	496 769	1
Transportverksamhet	11 014	13 200	14 525	14 292	
Statsflyget	5 650	10 000	3 008	7 486	
Stöd till civil verksamhet	50 211	1 500	76 623	-385	2
Övrig uppdragsverksamhet inkl. rumsuthyrning i Försvarmaktens anläggningar	4 292	21 600	7 805	18 791	
Summa	1 139 463	853 300	1 053 328	839 483	

Tabell 14 Avgiftsintäkter utöver 4 § avgiftsförordningen som redovisas mot anslag 2019-2021

1. Antalet elever som genomför utbildning har under 2021 ökat inom den exportrelaterade verksamheten. Försvarmakten har även haft ökade intäkter på grund av ökade kostnader för materielunderhåll som fakturerats vidare till kund.
2. Intäkterna har minskat då Försvarmakten under 2021 lämnat stöd till regionerna med anledning av pandemin, utan att avgift tagits ut under det första halvåret i enlighet med regleringsbrevet. Myndigheten har även bistått bland annat Polisen, Jordbruksverket och Folkhälsomyndigheten med hantering av covid-19 och fågelinfluensan.

Finansiell redovisning

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Belopp (tkr)	2021	2020	2019	2018	2017	Not
Låneram Riksgäldskontoret						
Beviljad låneram	2 630 000	2 650 000	2 698 300	2 500 000	2 975 000	
Utnyttjad låneram vid årets slut	1 249 168	2 290 920	2 180 269	1 997 844	2 045 265	1
Kontokrediter hos Riksgäldskontoret						
Räntekontokredit	1 800 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	
Övriga kreditramar	0	1 000 000	2 000 000	0	0	
Maximalt utnyttjade kontokrediter	0	0	0	0	0	
Räntekonto						
Räntekostnader	0	377	15 497	23 445	22 699	2
Ränteintäkter	0	9	72	190	9	
Avgiftsintäkter och andra ersättningar						
Avgiftsintäkter uppdragsverksamhet, beräknat belopp i regleringsbrev	853 300	878 400	852 000	736 000	0	
Avgiftsbelagd uppdragsverksamhet	1 139 463	1 053 328	839 483	888 925	914 179	
Övriga intäkter	294 360	325 415	419 675	488 299	473 501	3
Anslagskredit						
Beviljad anslagskredit	1 414 126	1 373 697	1 223 363	1 581 782	1 350 804	4
Utnyttjad anslagskredit	5 602	13 594	464 774	25 929	554 292	4
Anslagssparande						
Summa utgående anslagssparande	1 234 595	1 070 193	290 216	300 122	140 873	4
Bemyndiganden						
Summa tilldelade bemyndiganden	22 500 000	21 500 000	20 300 000	95 100 000	93 000 000	5
Totalt gjorda åtaganden	19 371 301	12 506 684	12 169 224	89 265 967	85 988 389	5
Anställda						
Antalet årsarbetskrafter	23 096	22 170	21 333	18 821	18 828	
Medelantalet anställda	24 677	23 674	23 022	20 562	20 435	
Driftkostnad per årsarbetskraft	2 033	1 965	1 864	2 125	2 009	
Driftkostnad	46 962 079	43 558 001	39 769 554	39 990 550	37 826 624	
Kapitalförändring						
Årets kapitalförändring	-7 573 785	-7 548 422	-6 654 767	-7 928 276	-7 570 185	
Balanserad kapitalförändring	-655 390	-437 392	-22 345	-1 051	0	6

- Under året har Försvarsmakten implementerat regeringens beslut i regleringsbrev för 2021 om ändrad styrning av en del av de materiella anläggningstillgångarna från lånefinansiering till anslagsfinansiering (i enlighet med styrningen av övriga samhällsinvesteringar). Detta har resulterat i en engångsamortering på 1 086 mnkr.
- Från och med den 8 januari 2020 är räntan noll procent hos Riksgälden.
- I övriga intäkter ingår avgifter som myndigheten tagit ut med stöd av 4 § avgiftsförordningen (1992:191) med 283 441 tkr.
- Fördelningen framgår av "Anslagsredovisning – Finansiella villkor".
- Tilldelade bemyndiganden och gjorda åtaganden avser beställningsbemyndiganden för anslagen 1:1 och 1:3. Fördelningen framgår av "Anslagsredovisning - Redovisning av beställningsbemyndigande".
- Balanserad kapitalförändring består av försäkringsteknisk omvärdering av pensionsavsättning innevarande år och från och med 2019 även av avsättningar för miljöåtgärder från föregående år.

Resultaträkning

Belopp (tkr)	2021	2020	Not
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	44 019 754	40 898 850	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1 433 824	1 378 743	2
Intäkter av bidrag	3 980	68 389	3
Finansiella intäkter	9 184	23 820	4
Summa Verksamhetens intäkter	45 466 742	42 369 802	
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-17 791 958	-16 895 471	5
Kostnader för lokaler	-2 988 930	-2 787 783	6
Övriga driftkostnader	-26 181 190	-23 874 747	7
Finansiella kostnader	-10 355	-13 903	8
Avskrivningar och nedskrivningar	-6 068 093	-6 346 320	9
Summa Verksamhetens kostnader	-53 040 527	-49 918 225	
Verksamhetsutfall	-7 573 785	-7 548 422	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	78 321	39 955	10
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-78 321	-39 955	
Saldo	0	0	
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag	85 741	82 771	
Lämnade bidrag	-85 741	-82 771	11
Saldo	0	0	
Årets kapitalförändring	-7 573 785	-7 548 422	12

Balansräkning

Tillgångar (tkr)	Utgående balans 2021-12-31	Utgående balans 2020-12-31	Not
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	1 145	4 422	13
Summa Immateriella anläggningstillgångar	1 145	4 422	
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	334 518	414 690	14
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	1 680 283	1 872 150	14
Pågående nyanläggningar	387 325	236 346	14
Beredskapstillgångar	78 415 796	77 196 682	15
Summa Materiella anläggningstillgångar	80 817 922	79 719 868	
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	571 570	476 687	16
Summa Varulager m.m.	571 570	476 687	
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	142 227	225 049	
Fordringar hos andra myndigheter	1 031 237	810 976	17
Övriga kortfristiga fordringar	15 169	10 756	18
Summa Kortfristiga fordringar	1 188 633	1 046 781	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	330 412	520 835	19
Upplupna bidragsintäkter	0	4 924	20
Övriga upplupna intäkter	88 881	94 481	21
Summa Periodavgränsningsposter	419 293	620 240	
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	-1 210 988	-995 071	22
Summa Avräkning med statsverket	-1 210 988	-995 071	
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	9 535 235	7 444 326	23
Kassa och bank	50 869	116 505	
Summa Kassa och bank	9 586 104	7 560 831	
Summa Tillgångar	91 373 678	88 433 758	

Balansräkning (forts)

Kapital och Skulder (tkr)	2021-12-31	2020-12-31	Not
Myndighetskapital			24
Statskapital	85 983 630	84 536 127	25
Balanserad kapitalförändring	-655 390	-437 392	24
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	-7 573 785	-7 548 422	12
Summa Myndighetskapital	77 754 455	76 550 313	
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	303 012	271 787	26
Avsättningar för avhjälpande av miljöskador	1 865 925	742 092	27
Övriga avsättningar	881 398	567 337	28
Summa Avsättningar	3 050 335	1 581 216	
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	1 249 168	2 290 920	29
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2 423 977	2 513 339	30
Leverantörsskulder	3 268 661	1 637 075	
Övriga kortfristiga skulder	263 960	250 898	31
Summa Skulder m.m.	7 205 766	6 692 232	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	3 363 122	3 609 564	32
Övriga förutbetalda intäkter	0	433	33
Summa Periodavgränsningsposter	3 363 122	3 609 997	
Summa Kapital och Skulder	91 373 678	88 433 758	
Ansvarsförbindelser			
Ansvarsförbindelser för avhjälpande av miljöskador	6 Mdkr	6 Mdkr	34

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag (tkr)

Anslag	Not	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Inkomster	Utgående överföringsbelopp	
Anslag inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap									
1:1.1	Förbandsverksamhet och beredskap	35	565 445	25 420 263	0	25 985 708	-26 773 878	1 326 446	538 276
1:1.2	Stattig ålderspensionsavgift	35	10	104 093	-16 266	87 837	-87 827	0	10
1:1.3	Vidmakthållande av materiel och anläggningar	35	219 989	15 191 464	0	15 411 453	-15 206 296	108 833	313 990
1:1.4	Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten	35	32 030	1 210 156	0	1 242 186	-1 211 809	0	30 377
1:2.1	Försvarsmaktens väpnade insatser internationellt samt Athena	35	200 500	1 406 571	-166 945	1 440 126	-1 162 829	1 348	278 645
1:2.2	Försvarsmaktens övriga insatser internationellt	35	10 561	60 000	-8 701	61 860	-50 841	9	11 028
1:3.2	Anskaffning av materiel och anläggningar	35	29 914	2 977 058	0	3 006 972	-2 971 896	10 190	45 266
1:4.1	Forskning och teknik-utveckling	35	-13 594	716 905	0	703 311	-708 913	0	-5 602
Anslag inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan									
1:2.1	Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	35	11 743	67 455	-10 084	69 114	-52 273	162	17 003
S:a			1 056 599	47 153 965	-201 997	48 008 567	-48 226 562	1 446 988	1 228 993

Redovisning mot inkomsttitel (tkr)

Inkomsttitel	Beräknat belopp	Inkomster
4525 Återbetalning av lån för svenska FN-styrkor	-	78 321

Redovisning av beställningsbemyndigande (tkr)

Anslag	Tilldelat bemyndigande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år			
		2021	2021	2022	2023	2024	2025-
1:1.3 Vidmakthållande av materiel och anläggningar	19 000 000	11 584 733	16 286 162	8 019 499	3 954 954	2 684 029	1 627 680
1:3.2 Anskaffning av materiel och anläggningar	3 500 000	921 951	3 085 139	1 598 111	781 810	438 442	266 776

Fördelningen avser utestående åtaganden uppdelade på de år när infrianden (redovisning mot anslag) beräknas ske. Beräkningen är gjord med hänsyn tagen till de prognoser för leveranser (infrianden) som respektive leverantör lämnar till Försvarsmakten. Ramen har justerats i enlighet med äskande i kompletterande budgetunderlag 2022.

Finansiella villkor (tkr)

Anslag		Anslagskredit	Anslagsbehållning som disponeras 2021	Indrag av anslagsbelopp	Utnyttjad anslagskredit	Överdrag	Anslagssparande
Anslag inom utgiftsområde 6 Förvar och samhällets krisberedskap							
1:1.1	Förbandsverksamhet och beredskap	762 607	3%	0	0	0	538 276
1:1.2	Statlig ålderspensionsavgift	2 634	3%	-16 266	0	0	10
1:1.3	Vidmakthållande av materiel och anläggningar	455 743	3%	0	0	0	313 990
1:1.4	Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten	36 304	3%	0	0	0	30 377
1:2.1	Försvarmaktens väpnade insatser internationellt samt Athena	42 197	3%	-166 945	0	0	278 645
1:2.2	Försvarmaktens övriga insatser internationellt	1 800	3%	-8 701	0	0	11 028
1:3.2	Anskaffning av materiel och anläggningar	89 311	3%	0	0	0	45 266
1:4.1	Forskning och teknik-utveckling	21 507	Inget	0	-5 602	0	0
Summa utgiftsområde 6		1 412 103		-191 913	-5 602	0	1 217 592
Anslag inom Utgiftsområde 5 Internationell samverkan							
1:2.1	Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	2 023	3%	-10 084	0	0	17 003

Redovisning av utfall mot villkor i regleringsbrev och regeringsbeslut för 2021

Nr	Villkor för anslag (omvandlat till tkr)	Utfall (tkr)
Anslag inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap		
	1:1 ap.1 Förbandsverksamhet och beredskap	
4	Högst 2 500 tkr får användas till stöd för utländskt deltagande vid PFF-aktiviteter samt aktiviteter i andan av PFF och motsvarande i Sverige och utlandet.	0
5	Högst 116 000 tkr får användas för uppdragsersättning till de frivilliga försvarsorganisationerna för deras utbildningsverksamhet, inklusive ungdomsverksamhet.	109 213
6	Högst 61 500 tkr får användas till organisationsstöd enligt 5§ förordning (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet. Av dessa medel får högst 1 700 tkr användas för bidrag till Försvarets civila idrottsförbund och till vissa militära tidskrifter.	59 800 1 700
7	Högst 30 000 tkr får användas till statsbidrag till frivilliga veteransoldat- och anhörigorganisationer för verksamhet som stödjer Försvarmaktens personal före, under och efter tjänstgöring i internationella militära insatser samt anhöriga till sådan personal.	22 799
8	Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska tilldelas högst 24 000 tkr. Av dessa ska lägst 2 000 tkr användas för dess kontroll- och tillsynsverksamhet exklusive lönekostnader. ¹⁾	22 163 974
9	Högst 500 tkr ska utbetalas till Geneva Center for Security Policy (GCSP).	500
10	Försvarsmakten får använda högst 85 138 tkr som abonnemangsvgift för det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel. Beloppet ska betalas efter fakturering från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.	85 138
11	Högst 5 000 tkr får användas för förtroende- och säkerhetsskapande verksamhet i enlighet med bilaga 3.	689
14	Högst 2 000 tkr får användas till projekt om samverkan och organisation inom totalförsvaret i Gotlands län.	950
15	8 000 tkr får användas i syfte att stärka cybersäkerheten inom ramen för ett nationellt cybersäkerhetscenter.	642
F62020/00891 (delvis)	Uppdrag till Försvarmakten avseende försvarsrelaterade samarbetet med Ukraina under 2021. Kostnaden får uppgå till högst 2 500 tkr.	928
FÖ2020/00891 (delvis)	Uppdrag till Försvarmakten avseende försvarsrelaterade samarbetet med Georgien under 2021. Kostnaden får uppgå till högst 1 000 tkr.	824
	1:1 ap 3 Vidmakthållande av materiel och anläggningar	
4	Högst 2 000 tkr ska användas i syfte att stärka cybersäkerheten inom ramen för ett nationellt cybersäkerhetscenter.	0
	1:2 ap.1 Försvarmaktens väpnade insatser internationellt samt Europeiska fredsfaciliteten och Athena	
1	För respektive insats får Försvarmakten använda högst följande belopp per insats (beloppen avser särutgifter):	
	RSM	49 000
	Minusma	602 300
	Återställningskostnader Minusma	100 000
	TAKUBA	320 000
	OIR	59 000
	Uppföljning personal i internationella insatser	10 000
	Europeiska fredsfaciliteten och Athena	300 000
	1:2 ap.2 Försvarmaktens övriga insatser internationellt	
FÖ2020/01239	Framställning från Försvarmakten om placering av stabsofficerare i Jordanien. Försvarmaktens kostnader för placeringen får för 2021 uppgå till högst 4 350 tkr.	3 594
F02020/00990	Uppdrag till Försvarmakten om fortsatt deltagande i EU:s utbildningsinsats i Mali. Försvarmaktens kostnader för placeringen får för 2021 uppgå till högst 9 000 tkr.	8 894
FÖ2020/00992	Uppdrag till Försvarmakten om fortsatt deltagande i EU:s utbildningsinsats i Somalia. Försvarmaktens kostnader för placeringen får för 2021 uppgå till högst 13 000 tkr.	12 720
FÖ2020/00991	Uppdrag till Försvarmakten om fortsatt deltagande i EU:s utbildningsinsats i Centralafrikanska republiken. Kostnaden för 2021 får uppgå till högst 12 000 tkr. ²⁾	12 048
FÖ2020/01285	Uppdrag till Försvarmakten om fortsatt deltagande i NATOs kapacitetshöjande insats i Irak. Högst 3 000 tkr får användas för uppdraget.	1 710
F62020/01120	Uppdrag till Försvarmakten att fortsatt placera officerare vid EU:s operativa högkvarter för EUNAVFOR Somalia/Operation Atalanta. Försvarmaktens kostnader för placeringen får för 2021 uppgå till högst 3 500 tkr.	2 492
FÖ2020/01074	Uppdrag till Försvarmakten om att placera officerare vid EU:s insats EUNAVFOR MED Irini. Försvarmaktens kostnader för placeringen får för 2021 uppgå till högst 2 750 tkr.	1 529
FÖ2020/01286	Uppdrag till Försvarmakten om fortsatt stöd till Kosovos säkerhetsstruktur. Den totala kostnaden får uppgå till högst 4 000 tkr under 2021.	3 956
FÖ2020/00891 (delvis)	Uppdrag till Försvarmakten att lämna stöd till säkerhetssektorreformprojekt i Moldavien 2021. Högst 600 tkr får användas för uppdraget.	309
FÖ2020/00891 (delvis)	Uppdrag till Försvarmakten avseende försvarsrelaterat samarbete med Georgien 2021. Högst 1 000 tkr får användas för uppdraget.	306
FÖ2020/00891 (delvis)	Uppdrag till Försvarmakten avseende försvarsrelaterat samarbete med Ukraina under 2021. Högst 3 500 tkr får användas för uppdraget.	3 414
	1:4 ap.1 Forskning och teknikutveckling	
2	Högst 15 000 tkr får användas för flygteknisk forskning inom NFFP i enlighet med de beslut som fattas inom programmet.	15 000
Anslag inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan		
UD2021/16190	1:2 ap.1 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet Försvarmakten disponerar 67 455 tkr.	52 211
	Av medlen får 62 400 tkr användas för personalbidrag inom ramen för EU-delegationer samt FN:s och andra organisationers insatser som specificeras nedan. <i>Specifikationen finns i regleringsbrev för 2021.</i>	51 067
	Av medlen får högst 2 500 tkr användas för annan insatsnära verksamhet i form av t.ex. insatsförberedande utbildning, samverkan mellan myndigheter, bidrag till internationella organisationers policy- och metodutveckling eller annan internationell samverkan på insatsområdet, till stöd för fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande verksamhet.	1 144
	Av medlen får 700 tkr användas i syfte att förstärka kunskaperna i franska språket hos sådan personal som kan avses för tjänstgöring i internationella krishanteringsinsatser där sådana kunskaper är nödvändiga.	0

1. På grund av pandemin har inspektioner genomförts på distans i stället för att göra besök på verksamhetsplatserna. Detta gör verksamheten mindre kostsam.
2. Karantänsregler har medfört ökade kostnader för insatsen.

Finansieringsanalys

Belopp (tkr)	2021		2020		Not
DRIFT					
Kostnader		-45 502 969		-43 217 993	36
Finansiering av drift:					
Intäkter av anslag	44 019 754		40 898 850		
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1 433 824		1 378 743		-
Intäkter av bidrag	3 980		68 389		
Övriga intäkter	9 184		23 820		
Summa medel som tillförts för finansiering av drift		45 466 742		42 369 802	
Ökning (-) av lager		-94 883		34 308	
Minskning (+) av beredskapsvaror i lager		883 703		1 562 080	
Minskning (+) av kortfristiga fordringar		59 096		-96 517	37
Minskning (+) av kortfristiga skulder		1 229 727		-1 896 083	38
Kassaflöde från drift		2 041 415		-1 244 402	
INVESTERINGAR					
Investeringar i materiella tillgångar	-1 893 995		-2 164 458		
Investeringar i immateriella tillgångar	-1 145		0		
Summa investeringsutgifter		-1 895 140		-2 164 458	
Finansiering av investeringar:					
Lån från Riksgäldskontoret	579 200		718 065		
- amorteringar ¹⁾	-1 620 952		-607 415		
Ökning av statskapital med medel som erhållits från/tillförts statens budget ¹⁾	2 626 149		1 404 833		
Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar		1 584 397		1 515 483	
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder		78 684		-43 164	
Kassaflöde till investeringar		-232 060		-692 139	
UPPBÖRDSVERKSAMHET					
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	78 321		39 955		
Inbetalningar i uppbördsverksamhet		78 321		39 955	
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-78 321		-39 955	
Kassaflöde uppbördsverksamhet		0		0	
TRANSFERERINGSVERKSAMHET					
Lämnade bidrag	-85 741		-82 771		
Utbetalningar i transfereringsverksamhet		-85 741		-82 771	
Finansiering av transfereringsverksamhet:					
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	85 741		82 771		
Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet		85 741		82 771	
Kassaflöde transfereringsverksamhet		0		0	
Förändring av likvida medel		1 809 356		-1 936 541	
SPECIFIKATION AV FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL					
Likvida medel vid årets början		6 565 760		8 502 301	
Minskning (-) av kassa och bank	-65 636		70 402		
Ökning (+) av tillgodohavande RGK	2 090 909		-755 029		
Minskning (-) av avräkning med statsverket	-215 917		-1 251 914		
Summa förändring av likvida medel		1 809 356		-1 936 541	
Likvida medel vid årets slut		8 375 116		6 565 760	

1. Under året har Försvarsmakten implementerat regeringens beslut i regleringsbrev för 2021 om ändrad styrning av en del av de materiella anläggningstillgångarna från lånefinansiering till anslagsfinansiering (i enlighet med styrningen av övriga samhällsinvesteringar). Detta har resulterat i en engångsamortering på 1 086 mnkr och en ökning av statskapital på 1 138 mnkr. Amorteringen skedde i december utifrån preliminära uppgifter.

Tilläggsupplysningar och noter

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma vid manuella summeringar.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Myndighetens bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt Ekonomistyrningsverket (ESV):s föreskrifter och allmänna råd till denna förordning. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna förordning.

I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § FBF (Förordning om myndigheters bokföring) tillämpar myndigheten brytdagen den 5 januari. Brytdagen föregående år var den 5 januari. Som periodavgränsningspost bokförs huvudsakligen belopp överstigande 100 tkr.

Värdering av anläggningstillgångar

Försvarsmakten redovisar tillgångar i balansräkningen när det kan säkerställas att tillgången kontrolleras av myndigheten, dvs när underlag inkommit och kontroll av leverans kunnat genomföras.

Komponentredovisning

Försvarsmakten tillämpar reglerna för komponentredovisning på de tillgångar som levereras fr.o.m. 2016 och där även den större delen av tillgången kommer att uppföras och färdigställas från 2016 och framåt. Redovisningsprincipen kommer successivt införas genom att den tillämpas vid utbyte av komponenter på befintliga tillgångar som fanns den 31 december 2015. Försvarsmakten gör en bedömning i samband med anskaffningen om en anläggningstillgång ska delas upp i komponenter om anläggningstillgångens totala anskaffningsvärde överstiger 100 mnkr, komponentens värde är mer än tio procent av huvudanläggningens totala anskaffningsvärde samt nyttjandeperioden är mindre än 50 procent gentemot huvudanläggningen. För att en tillgång ska vara föremål för uppdelning i komponenter ska samtliga dessa tre kriterier vara uppfyllda.

Under 2021 har Försvarsmakten inte redovisat några objekt som komponenter till huvudanläggningar då bedömningen är att det inte funnits några objekt som uppfyllt dessa tre kriterier. En viss komponentredovisning sker genom att anskaffningar görs inom olika beställningar och av olika typer av materiel. Exempelvis anskaffas radiomateriel med avskrivningstid tio år till fordon med avskrivningstid på 15 år.

Immateriella anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar består av programvaror, licenser för datorprogram och utveckling som är av väsentligt värde för verksamheten under kommande år. Programvaror och licenser aktiveras i de fall anskaffningsutgiften överstiger 50 tkr. Motsvarande beloppsgräns föregående år var 25 tkr. Utveckling aktiveras om de sammanlagda utgifterna överstiger 1 000 tkr.

Materiella anläggningstillgångar

Alla anskaffningar (undantaget beredskapstillgångar) med en ekonomisk livslängd om minst tre år och ett anskaffningsvärde av minst 50 tkr redovisas som anläggningstillgång. Motsvarande beloppsgräns föregående år var 25 tkr.

Beredskapstillgångar

Förnödenheter för krigsändamål och beredskap, som har anskaffats för att klara landets behov vid kris och krig, definieras som beredskapstillgångar. Beredskapstillgångarna indelas i beredskapsinventarier och beredskapsvaror. För beredskapsinventarier är gränsen för aktivering 250 tkr.

Beredskapsvaror i lager värderas enligt principer för lagerredovisning. Försvarsmakten beräknar anskaffningsvärdet enligt principen genomsnittligt anskaffningsvärde.

Försvarsmakten bedriver löpande ett kvalitetsarbete i syfte att redovisa ett korrekt lagervärde. Detta kan föranleda omvärdering av lagret. Under 2021 har arbete med kontroll av priser genomförts till syfte att åtgärda felvärderade förrådsartiklar i Försvarsmaktens tillgångssystem. Åtgärden har resulterat i lagerinvärderingar vilka har ökat värdet på beredskapstillgångarna.

Avskrivningstider

Avskrivningar enligt plan beräknas linjärt på tillgångarnas ursprungliga anskaffningsvärde med avskrivningstider som fastställs efter bedömning av tillgångarnas ekonomiska livslängd.

Verksamhetsinventarier

3 år	Licenser till datorprogram
3-5 år	Egenutvecklade IT-system
3 år	Persondator med kringutrustning
5 år	Lätta transportmedel, kommunikationsmedel, minidator, kontorsapparater, djur och övrigt
10 år	Verkstads- och tillverkningsutrustning, telefonväxlar, utbildningsanläggningar, simulatorer, tävlingsvapen, viss köksutrustning, tyngre transportmedel, förbättring på annans fastighet, datornät, stordatorer, möbler och inredning
15 år	Båtar

Beredskapsinventarier

3 år/5 år/10 år	Övriga beredskapsinventarier
10 år	Modifiering av materiel
15 år/25 år	Stridsfordon, fartyg, flygplan och helikoptrar (individeredovisade materielsystem)

Avskrivningstiden kan i förekommande fall variera inom en anläggningsklass beroende på att individuella bedömningar gjorts i samråd med sakkunniga.

Varulager

Varulager har värderats till genomsnittligt anskaffningsvärde. Efter prövning har det inte framkommit något behov av att genomföra alternativ metod (FIFU) då genomsnittsvärdet har bedömts vara rättvisande.

Fordringar

Fordringar värderas till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt.

Tillgångar och skulder i utländsk valuta

Tillgångar och skulder i utländsk valuta redovisas i bokslutet omräknade till balansdagskurs. Valutakursdifferenser redovisas som finansiella intäkter respektive kostnader.

Avsättningar

Avsättning för pensioner

Försvarsmakten omfattas som statlig myndighet av det statliga tjänstepensionsavtalet PA 16 vilket gäller från och med 1 januari 2016. Avtalet reglerar tjänstepension, sjukpension och efterlevandepension.

Tjänstepensionen består av en premiebestämd ålderspension och en förmånsbestämd ålderspension.

Premiebestämd pension innebär att en viss procent av den anställdas lön betalas in som premier.

Förmånsbestämd pension innebär att den anställda är garanterad en viss procent av lönen i tjänstepension.

Avtalet är indelat i två avdelningar. Generellt tillhör de anställda som är födda 1988 eller senare avdelning ett och de anställda som är födda före 1988 tillhör avdelning två. Avdelning ett är till skillnad från avdelning två helt premiebestämd.

Försvarmakten betalar enligt pensionsavtalet PA 16, 3 kap 2§ andra stycket gällande tjänstekategorin yrkesofficerare, vilka har möjlighet att gå i ålderspension vid 61 års ålder, dessutom en engångsavgift om 6,9 procent av lönen eller pensionsunderlaget för kalenderåret före det år individen uppnår pensionsåldern.

Kollektivavtalet Avtal om avsättning till Kåpan Extra för yrkesofficerare vid Försvarmakten (HKV 16 115:60302) stadgar därtill erläggandet av en kompensatorisk extra tjänstepensionspremie för de tjänstgörande yrkesofficerare som per 2008-01-01 var födda 1959 eller senare, och därför omfattades av reglerna om höjd pensionsålder, från 60 till 61 år.

Gällande tjänstekategorin flygförare, vilka har möjlighet att gå i ålderspension vid 55 års ålder, erläggs vid nyttjande av denna tjänsteförmån även en kompensatorisk engångspremie för att individens ålderspension ska vara fullt finansierad från och med 61 års ålder.

Sedan 2018 tillämpar Försvarmakten arbetsgivarverktyget "Enskild överenskommelse YO" (FM2019-14207:2) vilket innebär att av arbetsgivaren identifierade yrkesofficerare med nyckelkompetens som väljer att kvarstå i anställning efter uppnådd pensionsålder vid 61 år (55 år för flygförare) får ytterligare tjänstepensionsavsättning om 30% av grundlönen, placerad inom valbar del enligt pensionsavtalet PA 16. Beslut fattas av arbetsgivaren och gäller i normalfallet för en tid om två år, med möjlighet till förlängning.

Avsättningar för pensionsförpliktelser gällande delpensioner och flygförarpension före 61 års ålder skuldförs och redovisas till det försäkringstekniska värdet av pensionsåtagandena i enlighet med vad SPV fastställt och på årsbasis tillkännagivit. 2021 använde SPV ett ränteantagande på -1,4 procent (-1,4 procent för 2020) som diskonteringsränta för beräkningen.

Enligt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag ska därutöver effekten av försäkringstekniska omvärderingar av avsättningar för pensionsförpliktelser för egna anställda, som avser förmåner efter avslutad anställning, redovisas direkt mot myndighetskapital. För 2021 uppgick beloppet till -5 808 tkr inklusive särskild löneskatt på pensionskostnader (SLP). Beloppet är oförändrat från 2020.

Avsättningar för miljöåtgärder

Vid avsättning för miljöåtgärder belastas inte anslaget. Anslagsavräkning sker först när åtgärderna genomförs enligt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Försvarmakten redovisar avsättningar för sanering av förorenade områden utifrån det register som finns över förorenade områden i den takt tillförlitliga kostnadsbedömningar görs för objekten. Försvarmakten redovisar också avsättningar för de tvister som uppstår med tredje man rörande föroreningar som har eller kan ha orsakats av Försvarmaktens verksamhet. Principen för bokföring är att avsättning sker då tvisten bedöms rendera i en förlikning eller en lagakraft vunnit dom och när en preliminär bedömning kan göras av belopp och tidpunkt. Vid de fall beloppen inte är möjliga att uppskatta har försiktighetsprincipen tillämpats och hela skadeståndsanspråket bokförts.

Undantag från ekonomiadministrativa regelverket

Enligt regleringsbrevet för 2021 gäller följande undantag från ekonomiadministrativa regelverket:

1. Försvarsmakten undantas från 12 § anslagsförordningen (2011:223) enligt nedan.

a) Försvarsmakten får, vad avser förstagångsanskaffning (dvs. första lageruppbyggnad) för ny materiel, anskaffa ammunition, reservdelar m.m. under anslaget 1:3 ap.2 *Anskaffning av materiel och anläggningar*.

Försvarsmakten får under anslaget 1:1 ap.3 *Vidmakthållande av materiel och anläggningar* återanskaffa ammunition och reservdelar m.m. Efter hand som förbrukning av förnödenheter sker i förbandsverksamheten ska kostnaden för detta föras mot anslaget 1:1 ap.1 *Förbandsverksamhet och beredskap* och motsvarande belopp föras som intäkt mot anslaget 1:3 ap.2 *Anskaffning av materiel och anläggningar* eller anslaget 1:1 ap.3 *Vidmakthållande av materiel och anläggningar*. Denna princip får även tillämpas vad gäller förnödenheter, inklusive drivmedel, anskaffade före 1 januari 2008.

b) När Försvarsmakten förbrukar ammunition m.m. vid insatser internationellt ska kostnaden för detta föras mot anslaget 1:2 *Försvarsmaktens insatser internationellt* och motsvarande belopp föras som intäkt mot anslagen 1:1 ap.1 *Förbandsverksamhet och beredskap* eller 1:1 ap.3 *Vidmakthållande av materiel och anläggningar*.

2. Försvarsmakten behöver inte finansiera investeringar i anläggningstillgångar som används eller kommer att användas i samband med internationella insatser med lån i Riksgäldskontoret enligt 2 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:210).

Ledande befattningshavare i Försvarsmakten

Lön och andra ersättningar har av Försvarsmakten utbetalats till ledande befattningshavare under 2021 enligt nedanstående tabell. I tabellen redovisas även uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag och stiftelser.

Titel	Namn	Lön och andra ersättningar (kr)	Förmåner (kr)	Uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag
Överbefälhavare	Micael Bydén	2 045 175	1 950	Ledamot i styrelsen för Arbetsgivarverket
Generaldirektör ¹⁾	Mikael Granholm	841 576	650	Ledamot i insynsrådet för Plikt- och prövningsverket
Chef för ledningsstaben	Jonas Haggren	1 318 035	0	Ledamot i insynsrådet för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap Ledamot i styrelserna för Teracom AB och Teracom Group AB
Produktionschef	Johan Svensson	1 330 798	0	Suppleant i styrelsen för Gitarrzombien AB
Insatschef	Michael Claesson	1 281 776	0	Ledamot i insynsrådet för Folke Bernadotteakademin Ledamot i styrelsen för FMV
Chef för militära underrättelse- och säkerhetstjänsten	Lena Hallin	1 256 286	300	
Chefsjurist	Carin Bratt	1 274 824	525	Ledamot av Totalförsvarets Folkkrättsråd Suppleant i Statens Överklagandenämnd
Ekonomidirektör	Helena Thunander Holmstedt	1 675 066	0	Ledamot i styrelserna för Södersjukhuset AB, Södertälje sjukhus AB, Danderyds sjukhus AB, Riksgälden och Institutet för kvalitetsutveckling SIQ Vice ordförande i Resolutionsdelegationen Uppdragen i sjukhusbolagen avslutades 31 maj
Personaldirektör	Klas Eksell	1 232 652	0	Ledamot i styrelserna för Stiftelsen MHS Bostäder och Försvarshögskolan
Chef för säkerhetsinspektionen	Christer Tistam	990 774	75	
Försvarsinspektör för hälsa och miljö	Pierre Campenfeldt	1 298 581	0	Ledamot i styrelserna för Stockholms Ortopediska Intyg AB, Rättsintyg Stockholm AB och Konungens Hospitalfond
Flygsäkerhetsinspektör ²⁾	Anders Janson	611 645	0	
Flygsäkerhetsinspektör ³⁾	Magnus Liljegren	1 026 174	95 312	Ledamot i styrelsen för Fiola Turism AB

1. Generaldirektör från och med 1 juni 2021.
2. Flygsäkerhetsinspektör till och med 31 juli 2021.
3. Flygsäkerhetsinspektör från och med 1 augusti 2021.

Ledamöter i insynsrådet vid Försvarmakten

Regeringen har utsett följande personer att vara ledamöter i insynsrådet vid Försvarmakten från och med den 4 juli 2019 till och med den 31 maj 2022.

Namn	Uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag
Minoo Akhtarzand	Ordförande i styrelsen för Södertörns Högskola
Janine Alm Ericson ¹⁾	
Pål Jonson	
Niklas Karlsson	Vice ordförande Landskrona Stadshus AB.
Mats Löfving	
Åsa Söderström Jerring	Styrelseledamot i OEM International AB, Fibo AS, Skanska AB, Vattenfall AB, Delete Oy Ledamot av kungliga ingenjörsvetenskapsakademin

1. Ledamoten avgick under 2021.

Inga ersättningar har utgått under 2021.

Noter till resultaträkningen

1. Intäkter av anslag

(tkr)	2021	2020
Intäkter av anslag i resultaträkningen	44 019 754	40 898 850
Netto utgifter/inkomster i anslagsredovisningen	-46 779 574	-42 416 171
Summa	-2 759 820	-1 517 321
Skillnaden beror på:		
- utgiftsmässiga anslag som räknas av mot statskapital	-1 487 652	-1 404 833
- omklassificering av verksamhetsinventarier ¹⁾	-1 138 497	0
- redovisning i transfereringsavsnittet som medel som erhållits från statens budget för finansiering av lämnade bidrag	-85 741	-82 771
- semesterlöneskuld intjänad till och med 2008 som redovisats mot anslag enligt övergångsbestämmelsen till 12 § anslagsförordningen	-47 930	-29 717
Summa	-2 759 820	-1 517 321

- Under året har Försvarmakten implementerat regeringens beslut i regleringsbrev för 2021 om ändrad styrning av en del av de materiella anläggningstillgångarna från lånefinansiering till anslagsfinansiering (i enlighet med styrningen av övriga samhällsinvesteringar).

2. Intäkter av avgifter och andra ersättningar

(tkr)	2021	2020
Intäkter av avgifter och andra ersättningar, varav: ¹⁾	1 433 824	1 378 743
avgiftsbelagd uppdragsverksamhet ²⁾	1 139 463	1 053 328
avgifter som tagits ut med stöd av 4§ avgiftsförordningen (1992:191) ³⁾	283 441	308 910
offentligrättsliga avgifter	19	23
intäkter från försäljning av övertalig materiel	10 041	7 673
intäkter enligt 6 kap. 1§ kapitalförsörjningsförordningen (2011:210)	822	5 439
intäkter av övriga ersättningar	37	3 370

- Av intäkterna avser 918 006 tkr (853 289 tkr) intäkter från FMV. 758 324 tkr (136 976 tkr) av posten består av intäkter där Försvarmakten varit både beställare och underleverantör till FMV.
- Den avgiftsbelagda uppdragsverksamheten redovisas i resultatredovisningen under avsnittet "Avgiftsfinansierad verksamhet".
- Varav tjänsteexport 0 (111) tkr.

3. Intäkter av bidrag

(tkr)	2021	2020
Lönebidrag samt bidrag för nystartsjobb och anställningsstöd från Arbetsförmedlingen	2 035	1 609
Ersättning för höga sjuklönekostnader från Försäkringskassan	83	63 617
Sjuklönebidrag från Försäkringskassan	1 094	933
Övriga bidrag	768	2 230
Summa	3 980	68 389

Beloppen från 2020 är omräknade då noten har fått en ny uppställning.

4. Finansiella intäkter

(tkr)	2021	2020
Ränta på konto hos Riksgäldskontoret ¹⁾	0	115
Realiserade kursvinster	8 041	21 519
Övriga finansiella intäkter	1 144	2 186
Summa	9 184	23 820

1. Från och med den 8 januari 2020 är räntan 0 procent hos Riksgälden.

5. Kostnader för personal

(tkr)	2021	2020
Lönekostnader exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-11 093 313	-10 447 868
<i>Varav arvoden</i>	<i>-34 920</i>	<i>-34 531</i>
Sociala avgifter enligt lag och avtal samt pensionskostnader	-6 091 012	-5 868 253
Övriga personalkostnader	-607 633	-579 350
Summa	-17 791 958	-16 895 471

6. Kostnader för lokaler

(tkr)	2021	2020
Hyror	-2 845 840	-2 642 692
Övriga lokalkostnader	-143 090	-145 090
Summa	-2 988 930	-2 787 783

7. Övriga driftkostnader

(tkr)	2021	2020
Hyra mark och krigsanläggningar ¹⁾	-409 282	-723 648
Reparationer och underhållsarbeten mark och krigsanläggningar	-3 166 466	-2 958 003
Rekryter, officersaspiranter och hemvärdet	-1 047 661	-969 819
Resetjänster	-491 147	-416 435
Varor ²⁾	-3 054 516	-2 321 962
Förändring av varulager m.m. ³⁾	-722 986	-1 389 337
Forskningsuppdrag och materielutvecklingsuppdrag ⁴⁾	-714 429	-741 440
Materiellnära tjänster ^{1) 4)}	-7 871 134	-6 788 475
Datatjänster	-922 594	-722 370
Post, tele, frakt	-225 511	-274 746
Operationell leasing	-241 557	-202 814
Konsulttjänster	-418 944	-474 592
Övriga tjänster	-6 780 428	-5 721 705
Övrigt	-114 535	-169 402
Summa	-26 181 190	-23 874 747

Övriga driftskostnader har ökat under 2021 jämfört med 2020, i linje med ökade anslag för Försvarsmakten.

1. Fakturor från Fortifikationsverket som redovisas mot anslagspost 6 1:1.3 har under 2021 bokförts under materiellnära tjänster istället för hyra av krigsanläggningar (2020).
2. Ökningen utgörs av anskaffning och återanskaffning av kaliberbunden och övrig ammunition enligt planerad tillväxt.
3. Under 2020 gjordes en lagerinventering avseende livsmedel. Motsvarande har inte skett under 2021.
4. Beloppen från 2020 är omräknade då en rad i noten delats på två rader.

8. Finansiella kostnader

(tkr)	2021	2020
Ränta på räntekonto hos Riksgäldskontoret ¹⁾	0	-377
Realiserade kursförluster	-9 487	-11 838
Övriga finansiella kostnader	-868	-1 688
Summa	-10 355	-13 903

1. Från och med den 8 januari 2020 är räntan noll procent hos Riksgälden.

9. Avskrivningar och nedskrivningar

(tkr)	2021	2020
Avskrivningar för verksamhetsinventarier	-531 585	-586 190
Avskrivningar för beredskapsinventarier	-5 536 508	-5 760 130
Summa	-6 068 093	-6 346 320

10. Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras

(tkr)	2021	2020
Återbetalning av lån för svenska FN-styrkor	78 321	39 955
Summa	78 321	39 955

11. Lämnade bidrag

(tkr)	2021		2020	
	Lämnat	Regleringsbrev/motsv.	Lämnat	Regleringsbrev/motsv.
Bidrag till frivilliga försvarsorganisationer	-59 800	-59 800	-49 716	-49 800
Bidrag till militära tidskrifter och idrottsförbund	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
NATO OTAN	0	0	-7 000	-7 000
NATO GLOBAL NAF	-927	-5 100	-1 410	-4 400
Geneva Center for Security Policy (GCSP)	-500	-500	-500	-500
Statsbidrag Veteranstöd	-22 799	-30 000	-21 990	-30 000
FN	0	0	-450	-450
Övrigt	-15	0	-5	0
Summa	-85 741	-97 100	-82 771	-93 850

12. Årets kapitalförändring

(tkr)	2021	2020
Förändring av beredskapsvaror i lager	-883 703	-1 562 080
Av- och nedskrivningar på beredskapsinventarier	-5 536 508	-5 760 130
Avyttring av beredskapsinventarier	-105	-8 214
Förändring av avsättning för avhjälpande av miljöskador	-1 153 469	-217 997
Summa	-7 573 785	-7 548 422

Noter till balansräkningen

13. Immateriella anläggningstillgångar för verksamheten

(tkr)	Balanserade utgifter för utveckling		Rättigheter och andra immateriella tillgångar	
	2021-12-31	2020-12-31	2021-12-31	2020-12-31
IB Anskaffningsvärde	3 632 298	3 632 298	107 942	107 942
Årets anskaffningar	1 145	0	0	0
UB Anskaffningsvärde	3 633 443	3 632 298	107 942	107 942
IB Ackumulerade avskrivningar	-3 627 876	-3 530 121	-107 942	-107 942
Årets avskrivningar	-4 422	-97 755	0	0
UB Ackumulerade avskrivningar	-3 632 298	-3 627 876	-107 942	-107 942
Restvärde	1 145	4 422	0	0

14. Materiella anläggningstillgångar för verksamheten

(tkr)	Förbättringsutgifter på annans fastighet		Maskiner, inventarier, installationer m.m.		Pågående nyanläggningar	
	2021-12-31	2020-12-31	2021-12-31	2020-12-31	2021-12-31	2020-12-31
IB Anskaffningsvärde	1 320 690	1 219 644	6 907 715	6 547 129	236 346	131 698
Årets anskaffning	16 577	102 686	222 481	463 219	167 286	193 720
Omföring från pågående nyanläggningar till färdigställda	-380	41 168	16 687	47 904	-16 307	-89 072
Årets försäljningar/utrangeringar	-12 839	-42 809	-21 314	-150 536	0	0
UB Anskaffningsvärde	1 324 048	1 320 690	7 125 569	6 907 715	387 325	236 346
IB Ackumulerade avskrivningar	-906 000	-863 926	-5 035 566	-4 781 158	0	0
Årets avskrivningar	-96 314	-84 661	-430 849	-403 774	0	0
Årets försäljningar/utrangeringar	12 784	42 587	21 129	149 366	0	0
UB Ackumulerade avskrivningar	-989 530	-906 000	-5 445 286	-5 035 566	0	0
Restvärde	334 518	414 690	1 680 283	1 872 150	387 325	236 346

15. Beredskapstillgångar

Beredskapstillgångar består både av överförda tillgångar från Försvarets materielverk och anskaffade tillgångar som redovisas mot anslagen. Avskrivningar på beredskapstillgångar ingår i årets kapitalförändring.

Beredskapsvaror i lager redovisas i balansräkningen som beredskapstillgångar. De omsätts i varierande grad i förbandsverksamheten och hanteras därför med nödvändighet som omsättningstillgång i den löpande redovisningen. Årets lagerförändring ingår i årets kapitalförändring men omförs i början av nästa år till statskapital.

(tkr)	Beredskapsinventarier		Beredskapsvaror i lager	
	2021-12-31	2020-12-31	2021-12-31	2020-12-31
IB Anskaffningsvärde	166 049 259	161 249 860	0	0
IB Bokfört värde lager	0	0	30 814 821	28 750 774
IB Överförd anläggningstillgång till annan myndighet	0	-21 344	0	0
Årets anskaffning inventarier	345 876	135 065	0	0
Årets försäljningar/utrangeringar	-21 033	-376 095	0	0
Årets överföring av inventarier från Försvarets materielverk	5 467 471	5 061 774	0	0
Årets anskaffning lager ¹⁾	0	0	1 141 776	1 269 768
Årets invärdering lager ²⁾	0	0	448 486	2 012 942
Årets lagerändring	0	0	-883 703	-1 562 080
Årets överföring av lager från Försvarets materielverk	0	0	235 822	343 418
UB Anskaffningsvärde	171 841 574	166 049 259	31 757 201	30 814 821
IB Ackumulerade avskrivningar	-119 667 399	-114 279 674	0	0
IB Överförd anläggningstillgång till annan myndighet ¹⁾	0	4 525	0	0
Årets avskrivningar/nedskrivningar	-5 536 508	-5 760 130	0	0
Årets försäljningar/utrangeringar	20 928	367 880	0	0
UB Ackumulerade avskrivningar	-125 182 979	-119 667 399	0	0
Restvärde	46 658 595	46 381 861	31 757 201	30 814 821

1. Avser de lager som redovisas i system PRIO. Lager som hanteras utanför system PRIO ingår i posten årets lagerförändring.

2. Årets invärdering av lager avser korrigering av lagervärdet anskaffade beredskapsvaror. Årets invärdering av lager har bokförts direkt mot balansposten statskapital (se även not 25 – Statskapital).

16. Varulager och förråd

(tkr)	2021-12-31	2020-12-31
Trycksaker	44 990	59 483
Drivmedel	505 234	394 336
Övrigt	21 346	22 868
Summa	571 570	476 687

17. Fordringar hos andra myndigheter

(tkr)	2021-12-31	2020-12-31
Kundfordringar	254 924	227 644
Skattefordringar	4 095	5 612
Ingående moms	772 218	577 721
Summa	1 031 237	810 976

18. Övriga kortfristiga fordringar

(tkr)	2021-12-31	2020-12-31
Fordringar på personalen	10 636	6 838
Deposition utlandshyror	3 198	3 201
Övriga fordringar	1 335	717
Summa	15 169	10 756

19. Förutbetalda kostnader

(tkr)	2021-12-31	2020-12-31
Förutbetalda hyror	2 600	2 273
Licenser	235 018	255 939
Pågående arbete hos Försvarets materielverk	5 702	210 458
Strategisk transporttjänst	42 930	0
Övriga förutbetalda kostnader	44 163	52 166
Summa	330 412	520 835

20. Upplupna bidragsintäkter

(tkr)	2021-12-31	2020-12-31
Försäkringskassan	0	4 924
Summa	0	4 924

21. Övriga upplupna intäkter

(tkr)	2021-12-31	2020-12-31
Exportåtagande	68 509	70 616
Pågående arbete i Försvarmaktens verkstäder	18 559	18 170
Övriga upplupna intäkter	1 814	5 695
Summa	88 881	94 481

22. Avräkning med statsverket

(tkr)	2021-12-31	2020-12-31
Uppbörd		
Ingående balans	0	0
Redovisat mot inkomstittel	-78 321	-39 955
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	78 321	39 955
Skulder avseende uppbörd	0	0
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	1 868	347
Redovisat mot anslag	52 111	45 269
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-52 965	-43 748
Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	1 013	1 868
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-1 044 856	178 855
Redovisat mot anslag	46 727 463	42 370 902
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-47 070 244	-43 781 991
Återbetalning av anslagsmedel	175 647	187 378
Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-1 211 990	-1 044 856
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	47 930	77 647
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-47 930	-29 717
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	0	47 930
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
Ingående balans	-12	-5
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	81 793	41 474
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-56 436	-45 275
Betalningar hänförliga till anslag och inkomstitlar	-25 356	3 793
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken	-12	-12
Utgående balans statsverket	-1 210 988	-995 071

23. Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret

(tkr)	2021-12-31	2020-12-31
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	9 535 235	7 444 326
<i>belopp att reglera till (+) räntekontot för december</i>	<i>1 192</i>	<i>904</i>
Räntekontokredit	1 800 000	1 200 000
Övrig kredit	0	1 000 000
Maximalt utnyttjad kredit	0	0

24. Myndighetskapital

Förändring av myndighetskapitalet (tkr)	Statskapital	Balanserad kapitalförändring	Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Summa
Utgående balans 2020	84 536 127	-437 392	-7 548 422	76 550 313
A Ingående balans 2021	84 536 127	-437 392	-7 548 422	76 550 313
Föregående års kapitalförändring	-7 330 425	-217 997	7 548 422	0
Årets omklassificering av verksamhetsinventarier ¹⁾	1 138 497	0	0	1 138 497
Årets anskaffning beredskapsinventarier	345 876	0	0	345 876
Årets anskaffning beredskapsvaror i lager	1 141 776	0	0	1 141 776
Årets överföring av beredskapsinventarier från FMV	5 467 471	0	0	5 467 471
Årets överföring av beredskapsvaror från FMV	235 822	0	0	235 822
Årets invärdering beredskapsvaror i lager	448 486	0	0	196 551
Årets försäkringstekniska omvärdering av pensionsavsättning	0	0	0	0
Årets kapitalförändring	0	0	-7 573 785	-7 573 785
B Summa årets förändring	1 447 502	-217 997	-25 363	952 208
C Utgående balans 2021	85 983 630	-655 390	-7 573 785	77 502 521

1. Under året har Försvarmakten implementerat regeringens beslut i regleringsbrev för 2021 om ändrad styrning av en del av de materiella anläggningstillgångarna från lånefinansiering till anslagsfinansiering (i enlighet med styrningen av övriga samhällsinvesteringar).

25. Statskapital

(tkr)	2021-12-31	2020-12-31
IB statskapital		
Beredskapsinventarier	52 150 210	54 252 022
Justering av IB - överföring av beredskapsinventarier/-varor	0	-16 819
Beredskapsvaror i lager	32 376 897	27 714 100
Konst och andra ej avskrivningsbara inventarier	9 020	9 020
Summa IB statskapital	84 536 127	81 958 323
Årets förändring		
Årets omklassificering av verksamhetsinventarier ¹⁾	1 138 497	0
Årets anskaffning beredskapsinventarier	345 876	135 065
Årets anskaffning beredskapsvaror i lager	1 141 776	1 269 768
Årets överföring från FMV beredskapsinventarier	5 467 471	5 061 774
Årets överföring från FMV beredskapsvaror i lager	235 822	343 418
Årets invärdering beredskapsvaror i lager ²⁾	448 486	2 012 942
Avskrivningar och avyttringar föregående år	-5 768 345	-7 281 831
Förändring beredskapsvaror i lager föregående år	-1 562 080	1 036 669
Summa Årets förändring	1 447 502	2 577 805
UB statskapital ³⁾		
Verksamhetsinventarier	1 138 497	0
Beredskapsinventarier	52 195 212	52 150 210
Beredskapsvaror i lager	32 640 899	32 376 897
Konst och andra ej avskrivningsbara inventarier	9 020	9 020
Summa UB statskapital	85 983 630	84 536 127

- Under året har Försvarsmakten implementerat regeringens beslut i regleringsbrev för 2021 om ändrad styrning av en del av de materiella anläggningsstillgångarna från lånefinansiering till anslagsfinansiering (i enlighet med styrningen av övriga samhällsinvesteringar).
- Årets invärdering av lager avser korrigering av lagervärdet för anskaffade beredskapsvaror. Årets invärdering av lager har bokförts direkt mot balansposten statskapital (se även not 15 – Beredskapstillgångar).
- Utgående balans motsvarar inventariernas bokförda värde i föregående årsbokslut med tillägg av årets anskaffning, årets invärdering och med avdrag för inventarier som under året, utan ersättning, överförts till annan myndighet. Avskrivningar och avyttringar bokförs mot statskapital först påföljande år.

26. Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

(tkr)	2021-12-31	2020-12-31
IB avsättningar för pensioner	271 787	228 411
Periodens pensionskostnad	111 280	118 489
Periodens pensionsutbetalningar	-80 055	-75 113
UB avsättningar för pensioner	303 012	271 787

Fördelat på:	2021	2020
Beräknat av Statens Pensionsverk för de personer där utbetalning har påbörjats	277 912	219 307
Beräknat av Försvarsmakten för fattade beslut utan påbörjad utbetalning	25 100	52 480
Antal personer där utbetalning har påbörjats	142	134
Antal personer där utbetalning ännu ej har påbörjats	9	19
Summa antal personer	151	153

27. Avsättningar för avhjälpande av miljöskador

(tkr)	2021-12-31	2020-12-31
Ammunitionsrester	322 385	91 912
Deponier och vrak	111 350	70 850
Drivmedel och olja	534 820	49 820
Övriga föroreningar	205 450	39 710
Pågående rättsliga tvister miljöärenden	691 920	489 800
Summa	1 865 925	742 092

(tkr)	Årets förändring	2021-12-31	2020-12-31
Del av avsättningen som ej redovisats mot anslag	1 153 469	1 803 051	649 582
Del av avsättningen som redovisats mot anslag enligt övergångsbestämmelse	-29 636	62 874	92 510
Summa	1 123 833	1 865 925	742 092

Belopp som ännu inte har anslagsavräknats och som avser saneringsåtgärder beräknas inte belasta anslaget inom de närmaste tre åren. Miljötvister belastar anslaget vid rättsligt utfall.

28. Övriga avsättningar

(tkr)	Beräknas regleras under 2022	Årets förändring	2021-12-31	2020-12-31
Ändamål:				
Kompetensväxlings- och kompetensutvecklingsåtgärder	-15 000	15 116	219 343	204 227
Avveckling materiel enligt beslut	-60 000	316 454	645 730	329 275
Återställande av hyrd materiel, Minusma	-16 325	-17 510	16 325	33 835
Summa	-91 325	314 061	881 398	567 337

29. Lån i Riksgäldskontoret

(tkr)	2021-12-31	2020-12-31
IB	2 290 920	2 180 269
Nya lån	579 200	718 065
Amorteringar ¹⁾	-1 620 952	-607 415
UB	1 249 168	2 290 920
Beviljad låneram	2 630 000	2 650 000
Maximalt utnyttjad låneram under året	2 335 563	2 290 920

- Under året har Försvarsmakten implementerat regeringens beslut i regleringsbrev för 2021 om ändrad styrning av en del av de materiella anläggningstillgångarna från lånefinansiering till anslagsfinansiering (i enlighet med styrningen av övriga samhällsinvesteringar). Detta har resulterat i en engångsamortering på 1 086 mnkr.

30. Kortfristiga skulder till andra myndigheter

(tkr)	2021-12-31	2020-12-31
Leverantörsskulder	1 970 886	2 155 252
Arbetsgivaravgifter	281 837	275 259
Utgående moms	171 255	82 828
Summa	2 423 977	2 513 339

31. Övriga kortfristiga skulder

(tkr)	2021-12-31	2020-12-31
Personalens källskatt	261 649	248 471
Övriga skulder	2 311	2 427
Summa	263 960	250 898

32. Upplupna kostnader

(tkr)	2021-12-31	2020-12-31
Ledighetsskuld och övrig upplupen lön	1 336 382	1 207 158
Sociala avgifter på ledighetsskuld och övrig upplupen lön	689 698	618 700
Pågående arbete hos Försvarets materielverk	756 443	1 036 389
Övriga upplupna kostnader	580 600	747 317
Summa	3 363 122	3 609 564

33. Övriga förutbetalda intäkter

(tkr)	2021-12-31	2020-12-31
Förutbetalda intäkter	0	433
Summa	0	433

Ansvarsförbindelser för avhjälpande av miljöskador

Åtagandet för avhjälpande (sanering/efterbehandling) av de av PFAS förorenade områden som Försvarmaktens verksamhet givit upphov till är svårbedömt. Det beror på att en tillförlitlig uppskattning av kostnaden för att sanera dessa områden inte är möjlig, bland annat för att det i dagsläget inte finns några tillämpbara efterbehandlingsmetoder för PFAS. Till detta kommer även att föroreningarnas utbredning inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet för att redovisas som en skuld. En uppskattning av de större kända PFAS-föroreningarna har dock gjorts som uppgår till mellan 2-6 miljarder kronor.

Åtagandet för efterbehandling av Försvarmaktens målområden kan inte beräknas med tillräcklig tillförlitlighet och beloppet för dessa objekt går därför inte att redovisa som skuld. Inte heller kostnaden för sanering av oexploderad ammunition (OXA) kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet för att redovisas som en skuld. I dagsläget redovisas därför ingen kostnadsuppskattning för varken målområden eller OXA.

Noter till anslagsredovisningen

34. Redovisning mot anslag

Anslag		Beslut och kommentarer
Anslag inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. Regeringsbeslut 18 2021-12-16 Fö2021/00264		
1:1.2	Statlig ålderspensionsavgift	Årets tilldelning i regleringsbrevet är 104 mnkr. Ett indrag under året på 16 mnkr innebär ett tilldelat belopp 2021 på 88 mnkr. Utfallet uppgår till 88 mnkr.
1:1.3	Vidmakthållande av materiel och anläggningar	Anslagssparande från föregående år är 220 mnkr och årets tilldelning i regleringsbrevet är 15 191 mnkr. Utfallet uppgår till 15 097 mnkr. Anslagssparande om 314 mnkr överförs till 2022.
1:1.4	Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten	Anslagssparande från föregående år är 32 mnkr och årets tilldelning i regleringsbrevet är 1 210 mnkr. Utfallet uppgår till 1 212 mnkr. Anslagssparande om 30 mnkr överförs till 2022.
1:2.1	Försvarmaktens väpnade insatser internationellt samt Athena	Anslagssparande från föregående år är 34 mnkr och årets tilldelning i regleringsbrevet är 1 407 mnkr. Utfallet för anslagsposten uppgår till 1 161 mnkr vilket innebär ett underutnyttjande om 279 mnkr. Underskridandet beror framför allt på ett lågt utfall på insatsen Europeiska fredsfaciliteten och Athena. Anslagssparandet efter indragning överförs till 2022.
1:2.2	Försvarmaktens övriga insatser internationellt	Anslagssparande från föregående år är 2 mnkr och årets tilldelning i regleringsbrevet är 60 mnkr. Utfallet uppgår till 51 mnkr, vilket innebär ett underutnyttjande om 11 mnkr. Underskridandet beror framför allt på ett lågt utfall inom insatsen i Irak. Anslagssparandet efter indragning överförs till 2022.
1:3.2	Anskaffning av materiel och anläggningar	Anslagssparande från föregående år är 30 mnkr och årets tilldelning i regleringsbrevet är 2 977 mnkr. Utfallet uppgår till 2 962 mnkr. Anslagssparande om 45 mnkr överförs till 2022.
1:4.1	Forskning och teknik-utveckling	Nyttjad anslagskredit från tidigare år är 14 mnkr och årets tilldelning i regleringsbrevet är 717 mnkr. Utfallet uppgår till 709 mnkr. Nyttjad anslagskredit om 6 mnkr överförs till 2022.
Anslag inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan. Regeringsbeslut 1:10 2021-11-03 UD2021/16190		
1:2.1	Freds- och säkerhets-främjande verksamhet	Anslagssparande från föregående år är 2 mnkr och årets tilldelning i regleringsbrevet är 67 mnkr. Utfallet uppgår till 52 mnkr vilket innebär ett underutnyttjande om 17 miljoner kronor. Underskridandet beror framför allt på att pandemin påverkat förutsättningarna och verksamheten inom insatserna, vilket främst tagit sig uttryck i försenade och fördröjda materiel- och personaltransporter. Anslagssparandet efter indragning överförs till 2022.

Noter till finansieringsanalysen

35. Kostnader

(tkr)	2021	2020
Kostnader enligt resultaträkning	-53 040 527	-49 918 225
Justering för ej likviditetspåverkande poster		
Avskrivningar och nedskrivningar enligt resultaträkning	6 068 093	6 346 320
Realisationsförluster	346	9 606
Förändring avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	31 225	37 935
Förändring övriga avsättningar	1 437 894	306 370
Summa likviditetspåverkande poster	-45 502 969	-43 217 993

36. Ökning/minskning kortfristiga fordringar

(tkr)	2021	2020
Förändring av fordringar	-141 851	-104 779
Förändring av periodavgränsningsposter	200 947	8 262
Summa	59 096	-96 517

37. Ökning/minskning av kortfristiga skulder

(tkr)	2021	2020
Förändring av skulder m.m.	513 534	-2 322 814
Justering för investeringslån ¹⁾	1 041 752	-110 650
Justering för leverantörsskulder avseende anläggningstillgångar	-78 684	43 164
Förändring av periodavgränsningsposter	-246 875	494 217
Summa	1 229 727	-1 896 083

1. Under året har Försvarmakten implementerat regeringens beslut i regleringsbrev för 2021 om ändrad styrning av en del av de materiella anläggningstillgångarna från lånefinansiering till anslagsfinansiering (i enlighet med styrningen av övriga samhällsinvesteringar). Detta har resulterat i en engångsamortering på 1 086 mnkr.

Revision, granskning, kontroll och tillsyn

Försvarsmaktens internrevision

Försvarsmaktens internrevision är direkt underställd överbefälhavaren och självständig i förhållande till den granskade verksamheten. Baserat på analys av verksamhetens risker granskar och utvärderar internrevisionen myndighetens interna styrning och kontroll.

Enligt fastställd Revisionsplan 2021 har verksamhetens rapporterings- och inköpsprocesser samt sex organisationsenheter granskats. På grund av pandemin och vakanser har granskning av två organisationsenheter och av materielunderhåll flyttats till 2022. Åtgärder relaterade till Internrevisionens rekommendationer har följts upp.

I Internrevisionens uppgifter ingår också att ge råd och stöd till myndighetsledningen eller verksamheten. Rådgivning har främst bestått i medverkan som föreläsare på olika interna utbildningar.

Samverkan med Försvarsmaktens interna kontrollfunktioner samt med internrevisionsfunktioner inom totalförsvaret har också skett under året.

Internrevisionens arbete har rapporterats löpande till myndighetens ledning samt redovisats i rapporter. Resultatet av Internrevisionens arbete har bidragit till överbefälhavarens bedömning om myndighetens interna styrning och kontroll i årsredovisningen.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö

Försvarsinspektören för hälsa och miljö (FIHM) har under 2021 utövat tillsyn och kontroll i enlighet med uppdraget i 21 § förordningen med instruktion för Försvarsmakten.

FIHM har under året genomfört tillsyn och kontroll i huvudsak i enlighet med beslutad tillsyns- och kontrollplan. Pandemin har fortsatt att prägla FIHM:s tillsyn och kontroll samt viss verksamhet. Exempelvis har inspektion i Mali samt tillsyn av övningsverksamheten endast kunnat genomföras i begränsad omfattning, med anledning av risken för smittspridning. En del av den planerade verksamheten har, i likhet med föregående år, genomförts på distans under året.

Under året har samverkansmöte med cheferna för respektive militärregion genomförts. Dessa möten har möjliggjort prioritering av tillsyn och kontroll av deras verksamheter inför inspektionerna 2022 där fokus ligger på värnpliktiga och deras boende- och arbetsmiljö.

Inom miljöbalkstillsynen har en viss ökning av inkommande ärenden noterats. Tillsynsbesök har i stort utförts enligt plan och med fokus på verksamhetsutövarens egenkontroll. Kvalitetshöjande arbete har utförts inom avloppsledningsnätstillsyn, tillsyn av kemikaliehantering, uppföljning av tillsyn av miljöfarlig verksamhet samt tillsyn av invasiva främmande arter.

FIHM saknar idag tillgång till samlad information om de förorenade områden som vi har tillsyn över. Tillgången till denna information bedöms vara en förutsättning för att kunna arbeta strategiskt med tillsyn över förorenade områden och för att möta krav och mål från regering, myndigheter och EU. Under året har en strategi utvecklats för tillsyn över Försvarsmaktens förorenade områden. För att få en övergripande bild av tillsynsbehovet över dessa områden har ett register och en sammanställning av känd information om områdena påbörjats. Med hjälp av registret kan prioritering göras utifrån kunskap om det förorenade området, risker för spridning och närliggande skyddsobjekt och FIHM kan ställa krav på utredningar och åtgärder där störst risk föreligger.

Livsmedelskontroller har i stort genomförts enligt plan utifrån verksamheternas riskklass. Kontroller har skett på militär- och lägerrestauranger, mässar, fartyg, vattenverk och distributionsanläggningar samt vid kok och utspisning i fält vid såväl hemvärnets övningar som vid förbandens verksamhet. I de fall FIHM konstaterar avvikelser i samband med kontrollerna har ansvarig för verksamheten getts möjlighet att svara på vilka åtgärder som vidtagits för att komma till rätta med avvikelserna.

Uppföljande kontroll av vidtagna åtgärder säkerställer att verksamheterna vidtar tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med avvikelserna. Livsmedelskontroller kan därmed anses ha effekt. FIHM har under 2021 hanterat ett antal meddelanden inom EU:s varningssystem om livsmedel³⁸ där Försvarsmakten varit berörd av återkallade livsmedel.

Arbetet med kontinuerliga djurskyddskontroller har återupptagits och djurskyddskontrollerna har genomförts enligt plan. Detta har gett en god kännedom om verksamheterna vilket bidrar till förbättrad riskklassificering och att styrning kan ske mot de kontroller som ger mest djurskyddsnytta. Det systematiska tillsynsarbetet har även bidragit till att öka förtroendet för tillsynen och Försvarsmaktens verksamheter med djur både internt och externt.

Tillsyn av hälso- och sjukvård har genomförts enligt plan, och har inriktats mot central ledning samt vårdgivarens egenkontroll.

I anslagsvillkoren för FIHM anges att lägst 2 000 000 kronor ska användas för dess tillsyns- och kontrollverksamhet. Under 2021 har FIHM förbrukat 974 000 kronor, d.v.s. mindre än lägstavillkoret. Detta beror på lägre resekostnader under 2021, eftersom flera tillsyner har utförts på distans eller i med en mindre grupp tillsynspersonal på plats.

Resultaten från genomförd tillsyn och kontroll redovisas i FIHM:s verksamhetsberättelse 2021.

Flygsäkerhetsinspektören

Enligt luftfartsförordningen (2010:700) bemyndigas flygsäkerhetsinspektören (FSI) vid Försvarsmakten att utöva tillsyn över att bestämmelserna i luftfartslagen och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen följs i fråga om militär luftfart. Vid utövandet av tillsyn är FSI underställd regeringen.

Under året har inga haverier med dödlig utgång förekommit inom den militära flygverksamheten.

Den generella bedömningen är att verksamheten i allt väsentligt uppfyller kraven i Regler för militär luftfart (RML).

Vid analys av tillsynsresultat och händelserapportering från tidigare år har ett antal fokusområden identifierats, där ett antal händelser indikerat att kraven underskridits. Dessa har utgjort grund för tillsyner under året. Baserat på detta har tillsyn med avsikten att minska ev. kravunderskridande och därmed få ner antalet händelser inom dessa områden inom nästkommande år prioriterats. Inom dessa områden har så här långt inga tydliga förbättringar identifierats, varför fortsatt uppföljning kommer att ske.

Genomförda tillsynsaktiviteter har skett enligt plan, vilket har varit cirka 60 stycken. Ytterligare tillsyn har genomförts efter uppkomna behov. Tillsynen omfattar såväl nationella som internationella aktörer. Som exempel kan nämnas Försvarsmaktens flygverksamhet, Försvarets materielverk (FMV), Saab, GKN och internationella organisationer som Turbomeca, NHI och Leonardo. Tillsyn har till stor del genomförts på distans på grund av pandemin, på kortare sikt bedöms detta fungerat väl.

Arbetet med certifiering av JAS 39 Gripen E har fortsatt haft hög prioritet. Vidare pågår kontinuerlig verksamhet med vidmakthållande av militära typcertifikat; helikopter 14 och 15, transportflyg Tp 84, flygplan 100 och JAS 39 C/D.

Utvecklingen av RML samt stöd för implementering av nytgivna delar har fortsatt under året.

Verksamheten har medverkat vid utvecklandet av ett gemensamt europeiskt regelverk för militär luftfart. Det gäller främst gemensamma kravdokument för luftvärdighet.

³⁸ Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF).

Chefen för säkerhetsinspektionen

Säkerhetsinspektionen har genomfört inspektioner, tillsyn och revisioner i Försvarsmakten, Försvarets materielverk (FMV) och Fortifikationsverket (FortV) med viss reducerad omfattning med anledning av rådande pandemi under första halvåret samt med det särskild anpassning. Under andra halvåret har däremot inspektioner, tillsyn och revisioner genomförts med högre frekvens, delvis på grund av återtagande av tidigare framflyttade inspektioner, och enligt normal rutin. Regelomläggningsarbetet fortgår alltså och ett antal bestämmelser har omarbetats till föreskrifter, dock föreligger ytterligare förseningar jämfört med planeringen.

Marksäkerhetsinspektionens inspektion av verksamhetssäkerheten i Försvarsmakten samt vid annan inspekterad myndighet (enligt ovan) visar att detta har hanterats på ett godtagbart sätt och den långsiktiga trenden visar en svagt positiv utveckling. Vissa större brister kvarstår fortfarande avseende hantering av brandfarliga varor. Nära dialog har genomförts med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) varvid det förbättringsarbete som påbörjades i slutet av 2019 har fortsatt. För att fullt ut klara alla behov som fortsatt kvarstår krävs även en nära dialog med FortV.

Sjösäkerhetsinspektionens generella bedömning är att sjösäkerheten i verksamheten är godtagbar. Förbandsverksamheten präglas fortsatt av en hög ambitionsnivå och påtaglig vilja att lösa uppgifterna trots personella och materiella utmaningar. Forsatt finns utmaningar inom uppbyggnaden av ny regelstruktur/reglementen vilket skapar eftersläpningar i sjösäkerhetsledningssystemet. Områden som fortsatt måste prioriteras är utvecklingen av internrevisioner, dokumenthantering och regelefterlevnad i samband med modifieringar av materiel.

Sammanfattningsvis uppfattar Säkerhetsinspektionen att verksamheten vid granskade förband har genomförts mot medvetna och tolerabla risknivåer.

Militära säkerhetstjänsten och tillsyn av säkerhetsskyddet

Militära säkerhetstjänsten

Den militära säkerhetstjänstens uppgift är att förebygga, upptäcka och motverka säkerhetshot som riktas mot Försvarsmakten och dess intressen i Sverige och utomlands. Säkerhetstjänsten genomför även kontroll av säkerhetsskyddet inom Försvarsmakten, tillsyn av säkerhetsskyddet inom försvarssektorn samt leder och samordnar signalskyddet i totalförsvaret.

Utländska underrättelsetjänsters aktiviteter ligger på en konstant hög nivå. Bedömningen är att det är en flerårig trend som fortsätter.

Som ett resultat av ett bra samarbete mellan Must och Säkerhetspolisen har det under 2021 inletts ett antal förundersökningar, bland annat med anledning av att Försvarsmaktens skyddsvärden har kartlagts och exponerats på ett otillåtet sätt. Förundersökningarna har under året resulterat i ett antal domar med fängelse som påföljd. Försvarsmakten ser allvarligt på överträdelserna med tanke på det allvarliga underrättelsehotet som föreligger mot verksamheten.

Under året har säkerhetstjänsten aktivt stöttat utvecklingen av säkerhetsarbetet inom totalförsvaret, bland annat genom lärarstöd till Förvarshögskolans kurser i säkerhetsskydd och upprättandet av ett nationellt Cyber-säkerhetscenter. Status vad avser inrättandet av nationellt cybersäkerhetscenter redovisas i första avsnittet under kapitlet *Övrig redovisning med återrapporteringskrav*. Samarbetet med andra myndigheter har också utvecklats väsentligt.

Post- och telestyrelsen (PTS) ska samråda med Säkerhetspolisen och Försvarsmakten i ärenden om tillstånd att använda radiosändare enligt 3 kap. lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation. Det rör sig om cirka 10 000 ärenden per år. Ett system har upprättats mellan Försvarsmakten och PTS för att stödja samrådsarbetet på ett effektivt sätt. PTS fattade den 20 januari 2021 ett beslut om att tilldela utrymme i frekvensbanden 2,3 och 3,5 GHz. Beslutet föregicks av ett grundligt samarbete mellan Försvarsmakten, PTS och Säpo.

Ett gemensamt arbete har även inletts med PTS avseende kommande frekvenstilldelningar för att säkerställa att den för Sverige viktiga telekominfrastrukturen skall vara säker, tillgänglig och robust.

Reglemente säkerhetsskydd trädde i kraft 1 januari 2021. Reglementet innehåller bestämmelser om den militära säkerhetstjänstens genomförande. Syftet är att ta om hand förändringar i och med ny säkerhetsskyddslagstiftning från 2019. Reglementet gäller endast i Försvarmakten men kan i tillämpliga delar ge viss ledning till de myndigheter som Försvarmakten utövar tillsyn över. Säkerhetstjänsten har, med det nya reglementet som grund, genomfört ordinarie inspektionsarbete som inkluderar detta reglemente.

Med den nya säkerhetsskyddslagstiftningen som började gälla den 1 december 2021 har ansvaret inom signal-skydd utökats. Alla aktörer som kommunicerar säkerhetsskyddsklassificerad information måste nu använda signalskydd som är godkänt av Försvarmakten på de förbindelser som kan avlyssnas av obehöriga.

Försvarmakten ansvarar också för att försörja signalskyddsystemen inom totalförsvaret med kryptonycklar. Under 2021 har ca en halv miljon nycklar producerats och distribuerats, vilket är i samma nivå som 2020.

Under sommaren 2021 genomfördes en intern undersökning i syfte att undersöka verksamhetens säkerhets-medvetande. Undersökningen var en uppföljning av en liknande mätning som genomfördes 2016. Ett slumpvist urval av anställda samt före detta värnpliktiga fick svara på frågor på temat säkerhetsskydd. Resultatet visar bland annat att det finns ett högt säkerhetsmedvetande, men att en majoritet av de anställda och värnpliktiga behöver mer utbildning i aktuella säkerhetshot. Undersökningens resultat ska användas som underlag för verksamhetsutveckling och kommunikationsaktiviteter.

Försvarmakten har under året deltagit i arbetet med att utveckla ett granskningssystem för direktinvesteringar (utländska uppköp av vissa svenska företag). Utöver det har verksamheten stöttat Inspektionen för strategiska produkter (ISP) med att etablera ett forum inom ramen för EU:s förordning om direktinvesteringar.

Tillsyn av säkerhetsskyddet

Försvarmakten ska kontrollera säkerhetsskyddet i den egna verksamheten enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585). Det är chefen för den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must), tillika Försvarmaktens säkerhetsskyddschef, som ansvarar för kontrollen av säkerhetsskyddet.

Försvarmakten är även tillsynsmyndighet och ska enligt säkerhetsskyddsförordningen (2021:955) kontrollera säkerhetsskyddet vid de myndigheter som hör till Förvarsdepartementet samt Förvarshögskolan (FHS) och Fortifikationsverket (FortV).

Kontroll av säkerhetsskyddet genomförs för att identifiera ett eventuellt behov av säkerhetsskyddsåtgärder där risker och sårbarheter i en säkerhetskänslig verksamhet inte omhändertagits. Under 2021 har cirka 75 säkerhetsskyddskontroller genomförts inom Försvarmakten att jämföra med 30 kontroller under föregående år. Must har analyserat resultatet och de brister i säkerhetsskyddet som identifierats utgör underlag för hur fortsatta kontroller ska inriktas.

Under 2021 har tillsyn av säkerhetsskyddet genomförts vid Försvarets Materielverk (FMV) och FortV. Resultatet har redovisats för Regeringskansliet (Förvarsdepartementet).

Inom ramen för säkerhetsskyddslagen (2018:585) med förändringar som trädde i kraft 1 december 2021 (2021:952) avseende etablering av nytt tillsynssystem inom säkerhetsskyddsområdet har Försvarmakten och Säkerhetspolisen utsetts till samordningsmyndigheter. Arbetet ska också resultera i en likvärdig och effektiv tillsyn. Ett forum har startats upp för samordning med Affärsverket svenska kraftnät, Finansinspektionen, FMV, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Post- och telestyrelsen, Statens energimyndighet, Strålsäkerhetsmyndigheten och Transportstyrelsen. Uppdraget har redovisats för Regeringskansliet (Justitiedepartementet och Förvarsdepartementet).

Försvarsmaktens interna styrning och kontroll

3 § i myndighetsförordningen (2007:515) och förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll

Försvarsmakten har vid sin uppföljning och bedömning av risker inte identifierat brister i den interna styrningen och kontrollen som är av sådan art att de bedöms utgöra väsentligt underlag för regeringens uppföljning, prövning och budgetering av verksamheten.

Arbetet för intern styrning och kontroll har systematiserats med målsättningen att säkerställa att myndigheten med rimlig säkerhet fullgör sina uppgifter, uppnår verksamhetens mål och uppfyller kraven i 3 § myndighetsförordningen (2007:515). I den interna styrningen och kontrollen ingår att förebygga att verksamheten utsätts för korruption, otillbörlig påverkan, bedrägeri eller andra oegentligheter.

Försvarsmakten har ett system för myndighetsledning som består av att styra verksamheten med arbetsordningar, verksamhetsplaner, uppdrag och order samt att kontrollera genomförandet av verksamheten genom uppföljning. I ledningssystemet finns chefer med delegerad beslutanderätt för verksamheten. Ansvar att införa överbefälhavaren säkerställa en intern styrning och kontroll som fungerar betryggande följer delegationen av beslutanderätt från myndighetschefen till fyra direkt underställda chefer med uppdrag och uppgifter.

Riskhantering är ett resultat av de utvärderingar och bedömningar som sker på alla nivåer för att genomföra verksamhet. Beroende på vilken typ av verksamhet som ska riskbedömas används olika analysmetoder.

Direkt underställda chefer till överbefälhavaren, med uppdrag och uppgifter, redovisar att de planerar, leder och följer upp verksamheten och dess ekonomi på ett sådant sätt att verksamheten bedrivs i enlighet med lagar, förordningar, regler, bestämmelser och fastställda processer samt med iakttagande av god hushållning och hög säkerhet. Nödvändiga åtgärder vidtas för att myndigheten med rimlig säkerhet ska kunna fullgöra sina uppgifter, uppnå verksamhetens mål och uppfylla kraven i 3 § myndighetsförordningen (2007:515). Vidare har iakttagelser från Riksrevisionen och interna granskningsenheter hanterats. Överbefälhavaren kan med detta som grund göra sin bedömning av den interna styrningen och kontrollen. Även avvikelser redovisas, som en del av den interna styrningen och kontrollen. Uppföljning syftar till att identifiera de mest väsentliga riskerna och om åtgärderna

På grund av pandemin har fortsatt arbete med att höja organisationens kompetens inom intern styrning och kontroll fördröjts, varför utbildningstillfällen och förbandsbesök har kunnat genomföras i begränsad omfattning.

De mest väsentliga riskerna relativt Försvarsmaktens mål och uppgifter i instruktion, regleringsbrev och särskilda regeringsbeslut redovisas i den operativa värderingen och hanteras i den årliga avvägningen som beslutas av överbefälhavaren.

Under året har Försvarsmakten bl.a. arbetat med följande risker i verksamheten:

- *Risker relaterade till covid-19, avseende materielförsörjning.* På grund av pandemin förelåg risk att de uppsatta produktionsmålen inte skulle nås. De direkta riskerna reducerades under året. Det kvarstår dock risker kopplade till långsiktiga konsekvenser av den förmågeskuld som uppstått på grund av pandemin. Risken har hanterats genom alternativ planering i de fall leveranser uteblev eller försenades, eventuell överplanering har övervägts och förberedda ersättningsinköp har gjorts när det planerade anskaffningarna fallit bort. Risken har följts upp genom noggrann och tydligare jämförelse mellan målsättning och utfall under året, i syfte att identifiera avvikelser och kunna agera på dem.
- *Risker relaterade till covid-19, inom ramen för internationella samarbeten.* Påverkan var störst för övningsverksamheten och pågående operationer. Stabssamarbeten påverkades inte i lika hög grad då fysiska möten delvis har kunnat ersättas med digitala, och Sverige kunnat fortsätta bemanningen enligt plan. Internationella samarbeten kopplade till operationsplanering, operativa studier eller andra aktiviteter som omfattar hög grad av sekretess, har dock försenats p.g.a. pandemin.

- *Risken för oegentligheter inom myndigheten.* Risken har reducerats genom förankring och spridning av myndighetens metod för förebyggande och upptäckande åtgärder. Vidare har kontinuerlig granskning och uppföljning av bl.a. inköp, representation, resor, hantering av betalkort och kontroll av underlag inför löneutbetalningar genomförts.
- *Risk att Försvarmakten har svårt att upparbeta de ekonomiska tillskott och ökade ambitioner som nuvarande planering innehåller.* Begränsningar i produktionskapaciteten hos Försvarmakten, FMV och industrin kan uppstå p.g.a. personalbrist i olika funktioner med försenade materielleveranser som följd, vilket kan resultera i att förmågeuppbyggnaden i krigsförbanden försenas. Risken har hanterats genom kontinuerliga prioriteringar inom förbandsproduktionen och dialog med stödmyndigheter för att säkra produktionskapaciteten.
- *Infrastruktur:* Tillgången till lokaler och anläggningar är kritisk för Försvarmaktens planerade tillväxt. Det föreligger också en risk för begränsningar i tillgång till miljötillstånd vilket kan påverka produktionskapaciteten av krigsförband. Försvarmakten har och kommer fortsatt att se över prioriteringarna mellan behov av åtgärder i befintligt bestånd, ny infrastruktur och övriga tillväxtåtgärder.

Med anledning av att infrastrukturprocesser ofta helt eller till del ligger utanför Försvarmaktens mandat finns risk för att tillväxtåtgärder fördröjs. Risken hanteras genom ökad dialog med intressenter och berörda aktörer om Försvarmaktens roll och uppgift är en framgångsfaktor för förståelse och förtroende för myndighetens tillväxtprocess och dess konsekvenser.

Den tillkommande infrastrukturen som följer av regeringens beslut om etablering på nya orter medför omfattande utökningar av investeringar i infrastruktur. Det finns flera avgörande faktorer för att förbands-tillväxten ska kunna genomföras som planerat i perioden: Fortifikationsverket behöver ges de förutsättningar som krävs, myndigheterna behöver ha ett nära samarbete sinsemellan men även med Regeringskansliet för att hantera planer och beslut som möjliggör en infrastrukturell tillväxt.

- *Personalförsörjning.* Det finns risk för att Försvarmakten inte klarar av att ställa om till att rekrytera och öka tillgången till anställd personal, eftersom processer och rutiner inte varit inriktade mot ökade volymer. Ökade ambitioner att anställa personal når inte fram till organisationsenheterna vilket leder till onödig personalbrist. Risken har hanterats genom att Försvarmakten sett över styrningar och rutiner för rekryteringen.
- *Finansiella risker:* Försvarmakten omfattas inom flera områden av direkta och indirekta finansiella risker vad avser ränta och valuta. Ränteläget påverkar myndighetens egna verksamhetsinvesteringar, men även via Fortifikationsverkets lånefinansierade investeringar i lokaler samt Försvarets materielverks nyttjande av kredit. Inom materielproduktionen är de största riskerna kopplade till valuta och index i avtalen. Risken har huvudsakligen hanterats genom framtagande och implementering av Försvarmaktens finansiella riktlinjer.
- *Återställning av materiel:* Det finns risk för att materiel som ianspråkats i utlandsinsatser inte återställs och blir tillgänglig för nationell produktion och beredskap i rimlig tid. Risken har hanterats genom utveckling av sammanhållna materielplaner för att täcka nyttjandet före, under, efter insatser. Detta genom tydliggörande av rutiner och ansvar.

Försvarsmaktens organisation

Försvarsmakten är en enrådgivningsmyndighet som leds av överbefälhavaren.

Myndighetsledningen utgörs av överbefälhavaren och generaldirektören.³⁹

Försvarsmaktsledningen består av Försvarsmaktens högsta chefer som samordnar verksamheten och ger överbefälhavaren beslutsunderlag. Vid myndigheten finns även ett insynsråd.

Försvarsmaktens grundorganisation består av organisationsenheter (förband, centrum, skolor och staber) som leds av försvarsgrensstaberna för försvarsgrenarna armén, marinen och flygvapnet och av stridskrafts-avdelningarna⁴⁰ vid Högkvarteret. I Försvarsmakten ingår även Hemvärnet. Försvarsgrenarna och stridskrafterna framgår av förordningen med instruktion till Försvarsmakten och av nedanstående tabell.

Försvarsmakten har av regeringen fått i uppdrag att från och med den 1 januari 2022 etablera ytterligare organisationsenheter; Norrlands dragonregemente (K 4), Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4), Upplands flygflottilj (F 16) och Dalregementet (I 13), Västernorrlands regemente (I 21) samt Bergslagens artilleriregemente (A 9). Utav dessa har Norrlands dragonregemente (K 4), Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4), Upplands flygflottilj (F 16) och Dalregementet (I 13) invigts under hösten 2021. Västernorrlands regemente (I 21) invigdes i januari 2022. Förberedelser pågår för att återetablera invigning av Bergslagens artilleriregemente. Några befintliga organisationsenheter har i samband med detta återfått sina tidigare namn och från 1 september är benämningarna på dessa: Bodens artilleriregemente (A 8), Göta trängregemente (T 2), Stockholms amfibieregemente (Amf 1).

Krigsförbanden, med undantag för hemvärnsförbanden, ska efter riksdagsbeslut vara beredda att delta i militära insatser utanför Sveriges gränser. Vissa förband eller förbandsdelar är även anmälda till olika internationella styrkeregister.

Arméns krigsförband övas och tränas i huvudsak för att kunna uppträda i brigader. Kärnan i brigadsystemet utgörs av brigadledningar med mekaniserade och motoriserade bataljoner understödda av artilleribataljoner, ingenjörsbataljoner och luftvärnsförband. Utanför brigadorganisationen finns bl.a. livbataljonen, militärpolisbataljonen, säkerhetsbataljonen, lätta skyttebataljonen, underrättelsebataljonen, mekaniserade stridsgruppen på Gotland, jägarbataljonen och CBRN-kompaniet.

De marina krigsförbanden består bl.a. av flottiljledningar, korvett-, minröjnings- och ubåtsdivisioner, amfibiebataljoner, marinbas och underhållsförband.

Flygvapnets krigsförband består av flygflottiljer med basförband, stridsflygdivisioner, helikopterflottiljen, transport- och specialflygdivisionen samt stridslednings- och luftbevakningsbataljonen.

Specialförbanden består av specialförbandsledning, specialförband samt specialoperationsförband och sammansätts till uppgiftsanpassade stridsgrupper.

Lednings- och underrättelsekrigsförbanden består bl.a. av ledningsförband, telekommunikation- och informationssystemförband, sambands-, meteorologi-, telekrigsförband och förband för psykologiska operationer.

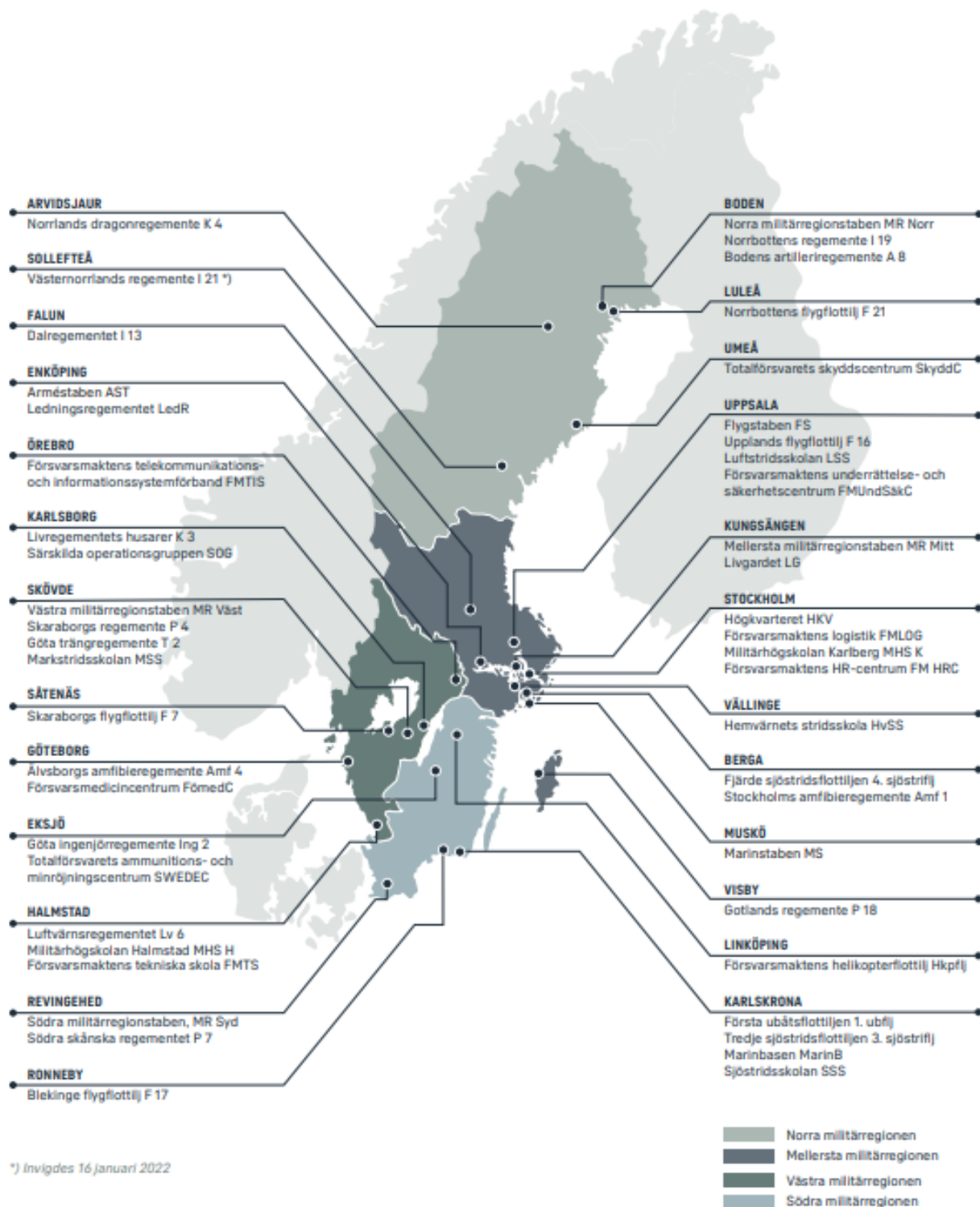
Logistikkrigsförbanden består av fasta och rörliga logistikförband, sjukvårds- och transportledningsförband samt förband för teknisk tjänst.

Hemvärnets krigsförband är inriktade mot nationella uppgifter. Hemvärnsförbanden består av hemvärnsbataljoner, hemvärnsunderrättelsekompanier och funktionsförband av typen båt-, CBRN-, pionjär-, trafik-, lednings- och granatkastarplutoner.

³⁹ Mikael Granholm tillträdde tjänsten som generaldirektör för Försvarsmakten den 1 juni 2021.

⁴⁰ Lednings- och underrättelsestridskraftsavdelningen samt Logistikstridskraftsavdelningen.

Därutöver finns förbandsreserven som består av icke istandsatta krigsförband, vars organisation och materiel finns definierad och som utgår från materiel som inte behövs i den ordinarie krigsorganisationen men som alltjämt är operativt relevant. Förbandsreservens krigsförband är i huvudsak av plutons- och kompanistorlek och där viktigare materiel består av stridsfordon, granatkastare, luftvärnsrobotar, lätta kustrobotar, haubitsar och pansarvärnsrobotar. Materielen är förrädsställd och vidmakthålls i befintlig status.

Figur 4 Försvarsmaktens lokalisering av förband, staber, skolor och centrum

Organisationsenhet	Lokalisering	Enheter, Funktioner	Krigsförband KRO21 ⁴¹
Högkvarteret (HKV)	Stockholm	Ledningsstaben Produktionsledningen Insatsledningen Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten Högkvarterets stab Internrevisionen Säkerhetsinspektionen Försvarsinspektören för hälsa och miljö (FIHM) Militära flyginspektionen	HKV med stabsförband Nationella underrättelseenheten (NUE) Specialförbanden
Arméstaben (Ast)	Enköping	TVK ⁴² Mark i Skövde	Arméstaben
Marinstaben (MS)	Muskö	TVK Marin	Marinstaben
Flygstaben (FS)	Uppsala	TVAK Flyg i Lidköping/ Sätenäs, Luleå, Ronneby, Linköping	Flygstaben
Norra militärregionstaben (MR Norr)	Boden	Västernorrlandsgruppen i Härnösand Fältjägargruppen i Östersund Västerbottensgruppen i Umeå Norrbottensgruppen i Boden Lapplandsjägargruppen i Kiruna	Regional stab Nord 10. hemvärnsbataljonen 11. hemvärnsbataljonen 12. hemvärnsbataljonen 13. hemvärnsbataljonen 14. hemvärnsbataljonen 15. hemvärnsbataljonen 16. hemvärnsbataljonen
Mellersta militärregionstaben (MR Mitt)	Kungsängen	Livgardesgruppen i Kungsängen Dalregementsgruppen i Falun Gävleborgsgruppen i Gävle Södermanlandsgruppen i Strängnäs Upplands- och Västmanlandsgruppen i Enköping Södertörnsgruppen i Haninge	Regional stab Mitt 17. hemvärnsbataljonen 18. hemvärnsbataljonen 21. hemvärnsbataljonen 22. hemvärnsbataljonen 23. hemvärnsbataljonen 24. hemvärnsbataljonen 25. hemvärnsbataljonen 26. hemvärnsbataljonen 27. hemvärnsbataljonen 28. hemvärnsbataljonen 29. hemvärnsbataljonen
Västra militärregionstaben (MR Väst)	Skövde	Skaraborgsgruppen i Skövde Bohus-Dalsgruppen i Uddevalla/ Skredsvik Elfsborgsgruppen Hallandsgruppen i Halmstad Örebro- och Värmlandsgruppen i Örebro	Regional stab Väst 19. hemvärnsbataljonen 20. hemvärnsbataljonen 38. hemvärnsbataljonen 39. hemvärnsbataljonen 40. hemvärnsbataljonen 41. hemvärnsbataljonen 42. hemvärnsbataljonen 43. hemvärnsbataljonen 44. hemvärnsbataljonen 45. hemvärnsbataljonen

⁴¹ Beteckningen (-) avser att del av krigsförbandet återfinns i annan organisationsenhet.

⁴² TVK står för Teknik- och vidmakthållandekontor.

Organisationsenhet	Lokalisering	Enheter, Funktioner	Krigsförband KRO21 ⁴¹
Södra militärregionstaben (MR Syd)	Revinge	Blekingegruppen i Karlskrona Kalmar- och Kronobergsgruppen i Växjö Livgrenadjärgruppen i Linköping Norra Smålandsgruppen i Eksjö Skånska gruppen i Lund/Revinge	Regional stab Syd 30. hemvärnsbataljonen 31. hemvärnsbataljonen 33. hemvärnsbataljonen 34. hemvärnsbataljonen 35. hemvärnsbataljonen 36. hemvärnsbataljonen 37. hemvärnsbataljonen 46. hemvärnsbataljonen 47. hemvärnsbataljonen 48. hemvärnsbataljonen 49. hemvärnsbataljonen
Livgardet (LG)	Upplands- Bro/ Kungsängen	SWEDINT Försvarmaktens hundtjänstenhet i Sigtuna och Sollefteå Försvarmusiken i Stockholm och Karlskrona Verksamhet även i Stockholm och Ekerö	Livbataljonen 11. militärpolisbataljonen 12. motoriserade skyttebataljonen 13. säkerhetsbataljonen (-) Militärbas
Dalregementet (I 13)	Falun		-
Norrbottens regemente (I 19)	Boden	Försvarmaktens vinterenhet (FMVE) i Boden och Arvidsjaur Lokalplaneringsenhet norr (LPLE N) Verksamhet även i Arvidsjaur och Kalix	3. brigadstaben 3. brigadspaningskompaniet 191. mekaniserade bataljonen 192. mekaniserade bataljonen 193. jägarbataljonen 1. tungtransportkompaniet (-) Militärbas Boden (-)
Västernorrlands regemente (I 21)	Sollefteå		-
Livregementets husarer (K 3)	Karlsborg	Försvarets överlevnadsskola (FÖS) Flygenhet	31. lätta skyttebataljonen 32. underrättelsebataljonen Militärbas Karlsborg
Norrlands dragonregemente (K 4)	Arvidsjaur		-
Skaraborgs regemente (P 4)	Skövde	Verksamhet även i Borås, Enköping, Karlsborg, Motala/Kvam, Villingsberg och Älvdalen	2. brigadstaben 2. brigadspaningskompaniet 41. mekaniserade bataljonen 42. mekaniserade bataljonen 1. tungtransportkompaniet (-) Militärbas Skövde (-)
Gotlands regemente (P 18)	Visby	Gotlandsgruppen	32. hemvärnsbataljonen 181. mekaniserade stridsgruppen Militärbas Visby
Södra skånska regementet (P 7)	Lund/Revinge	Verksamhet även i Helsingborg, Hässleholm, Kristianstad, Malmö, Simrishamn och Ystad	71. motoriserade skyttebataljonen 72. mekaniserade bataljonen Militärbas Revinge
Bodens artilleriregemente (A 8)	Boden	Artilleriets stridsskola (ArtSS)	91. artilleribataljonen 92. artilleribataljonen Militärbas Boden (-)

Organisationsenhet	Lokalisering	Enheter, Funktioner	Krigsförband KRO21 ⁴¹
Luftvärnsregementet (Lv 6)	Halmstad	Luftvärnets stridsskola (LvSS) Luftvärnsenhet	61. luftvärnsbataljonen 62. luftvärnsbataljonen Militärbas Halmstad (-)
Göta ingenjörregemente (Ing 2)	Eksjö	Fältarbetsskolan (FarbS) Verksamhet även i Skillingaryd	21. ingenjörbataljonen 22. ingenjörbataljonen Militärbas Eksjö (-)
Ledningsregementet (LedR)	Enköping	Ledningsstridsskolan (LedSS) omfattande: Ledningsskolan (LedS), Totalförsvarets signalskyddsskola (TSS) och Försvarsmaktens ledningsträningscentrum (LTC) Meteorologiskt och oceanografiskt centrum (METOCC) TVK Ledsys Miljöprövningsenheten (MPE) Verksamhet även i Boden, Göteborg, Ronneby och Stockholm	2. brigadledningskompaniet 2. brigadsambandskompaniet 3. brigadledningskompaniet 3. brigadsambandskompaniet 5. ledningsbataljonen 8. operativa sambandsbataljonen 13. telekrigsbataljonen 10. PSYOPS-förbandet TKSE (telekrigsstödenhet) METOCC (Meteorologiskt och oceanografiskt centrum) Militärbas Enköping
Göta trängregemente (T 2)	Skövde	Försvarsmaktens logistik- och motorskola (LogS)	1. brigadlogistikbataljonen (-) 2. brigadlogistikbataljonen (-) 1. operativa logistikbataljonen (-) 1. trafik- och transportledningskompaniet Militärbas Skövde (-)
Första ubåtsflottiljen (1. ubflj)	Karlskrona	Verksamhet även i Haninge	1. ubåtsflottiljledningen 11. ubåtsdivisionen Signalspaningsfartyg Ubåtsräddningsfartyg
Tredje sjöstridsflottiljen (3. sjöstriflj)	Karlskrona		3. sjöstridsflottiljledningen 31. korvettdivisionen 33. minröjningsdivisionen 34. underhållsdivisionen
Fjärde sjöstridsflottiljen (4. sjöstriflj)	Haninge	Verksamhet även i Uddevalla och Munkedal	4. sjöstridsflottiljledningen 41. korvettdivisionen 42. minröjningsdivisionen 43. underhållsdivisionen 44. röjdykardivisionen
Stockholms amfibieregemente (Amf 1)	Haninge/ Berga	Verksamhet även i Norrtälje, Vaxholm och på Utö, Göteborg	2. amfibiebataljonen 17. bevakningsbåtkompaniet (i Göteborg) 132.säkerhetskompani sjö (ur 13.säkerhetsbataljonen), Militärbas Haninge (-)
Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4)	Göteborg		-
Marinbasen (MarinB)	Karlskrona	Driftstyrningskontor och marinverkstad Lokalplaneringsenhet syd (LpIE S) Verksamhet även i Haninge, Kosta och Uddevalla	Marinbasen (i Göteborg, Visby och på Muskö) Militärbas Karlskrona (-)

Organisationsenhet	Lokalisering	Enheter, Funktioner	Krigsförband KRO21 ⁴¹
Skaraborgs flygflottilj (F 7)	Lidköping/ Sätenäs	Flygverkstad Verksamhet även i Linköping, Karlsborg, Stockholm/Arlanda samt Thailand och Ungern	7. flygflottiljen 71. stridsflygdivisionen 72. stridsflygdivisionen 73. transport och specialflygdivisionen Militärbas Såtenäs
Blekinge flygflottilj (F 17)	Ronneby/ Kallinge	Verksamhet även i Hagshult och Visby	17. flygflottiljen 171. stridsflygdivisionen 172. stridsflygdivisionen Militärbas Ronneby
Upplands Flygflottilj (F 16)	Uppsala		Militärbas Uppsala-
Norrbottnens flygflottilj (F 21)	Luleå	Flygverkstad Verksamhet även i Jokkmokk, Vidsel	21. flygflottiljen 211. stridsflygdivisionen 212. stridsflygdivisionen Militärbas Luleå
Försvarmaktens helikopterflottilj (Hkpflj)	Linköping/ Malmen	Verksamhet även i Luleå och Ronneby	Helikopterflottiljen Militärbas Linköping
Försvarmaktens logistik (FMLOG)	Stockholm		FMLOG
Försvarmaktens telekommunikations- och informationssystemförband (FMTIS)	Örebro	Anläggningsenheten (Anl E) Verksamhet även i Arboga, Arvidsjaur, Boden, Berga, Bålsta, Eksjö, Enköping, Göteborg, Halmstad, Hårsfjärden, Härnösand, Hässleholm, Karlsborg, Karlskrona, Kungsängen, Lidköping, Linköping, Luleå, Ronneby, Skövde, Solna, Stockholm, Såtenäs, Södra Sandby, Umeå, Uddevalla, Uppsala, Visby, Örebro, Östersund	Försvarmaktens telekommunikations- och informationssystemförband (FMTIS) IT-försvarsförbandet (med FM CERT)
Militärhögskolan Karlberg (MHS K)	Solna	Försvarmaktens idrotts- och friskvårdsenhet (FMIF) Kadettbataljonen Managementenheten (ManE) Lokalplaneringsenhet mitt (LplE M) Veterancentrum	Militärbas Vällinge (-)
Militärhögskolan Halmstad (MHS H)	Halmstad	Försvarmaktens ledarskaps- och pedagogikenhet (FM LOPE), Utbildningsenhet, GSS- och specialistofficersenheten	Militärbas Halmstad (-)
Markstridsskolan (MSS)	Skövde	Verksamhet även i Motala/Kvarn	Militärbas Skövde (-)
Sjöstridsskolan (SSS)	Karlskrona	Försvarmaktens dykeri och navalmedicincentrum (FM DNC) Verksamhet även i Haninge	Militärbas Haninge (-) Militärbas Karlskrona (-)

Organisationsenhet	Lokalisering	Enheter, Funktioner	Krigsförband KRO21 ⁴¹
Luftstridsskolan (LSS) ⁴³	Uppsala	Flygvapnets flygbefälsskola (FBS) Flygvapnets stridslednings- och luftbevakningsskola (StrilS) Basbefälsskolan (BBS) Flygskolan (FlygS) i Linköping/ Malmen Verksamhet även i Bålsta, Hässleholm, Lidköping/Sätenäs och Luleå	16. flygflottiljen 161. stridslednings- och luftbevakningsbataljonen 135.säkerhetsmarkplutonen i Uppsala (ur 13. Säkerhetsbataljonen) Militärbas Uppsala (-)
Hemvärnets stridsskola (HvSS)	Salem/ Vällinge		Militärbas Vällinge (-)
Försvarsmaktens tekniska skola (FMTS)	Halmstad	Utbildningsenhet (UtbE), Funktionsutvecklingsenhet. Verksamhet även i Boden, Eksjö, Kungsängen, Lund och Skövde Verkstäder	1. brigadlogistikbataljonen (-) 2. brigadlogistikbataljonen (-) 1. operativa logistikbataljonen (-) Militärbas Halmstad (-)
Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (SWEDEC)	Eksjö		Militärbas Eksjö (-)
Totalförsvarets skyddscentrum (SkyddC)	Umeå	CBRN-skolan	1. CBRN-kompaniet (inklusive CBRN-stab) Militärbas Umeå
Försvarsmaktens underrättelse- och säkerhetscentrum (FMUndSäkC)	Uppsala	Försvarets tolkskola (TolkS) Verksamhet även i Halmstad	Militärbas Uppsala (-)
Försvarsmaktens HR-centrum (FM HRC)	Stockholm	Specialistenheten (SpecE), Administrativa enheten (AdmE) Dokumenthanteringsenheten (DokE) Inköpsenhet Logistikkontoret Stöd och serviceenhet Verksamhet även i Boden	Militärbas Vällinge (-)
Försvarsmedicincentrum (FömedC)	Göteborg	Försvarsmedicinska enheten (FömedE) i Göteborg och Linköping. Lokalplaneringsenhet Väst (LplE V)	1. sjukhuskompaniet 2. sjukhuskompaniet Militärbas Göteborg

Tabell 15 Försvarsmaktens organisation 2021 inklusive fastställda krigsförband IO21

⁴³ From 1 januari 2022 tillhör krigsförbanden 16.flygflottiljen, 161.stridslednings- och luftbevakningsbataljonen samt 135.säkerhetsmarkplutonen i Uppsala - Upplands Flygflottilj (F 16)

Bilagor

Bilaga 1 (öppen) Personalberättelse

Bilagan är en detaljerad redovisning av personalområdet.

Bilaga 2 (öppen) Materielberättelse

Bilagan omfattar detaljerad redovisning av materieförsörjningsområdet

I underbilaga 2.1 (hemlig) redovisas i förekommande fall hemlig information avseende resultatet av planerade och beställda materielinvesteringar.

I underbilaga 2.2 (sekretessklassificerad) redovisas ekonomiskt resultat av planerade och beställda materielinvesteringar.

Nedan bilagor(samt hemlig underbilaga 2.1 ovan) redovisas och insänds till regeringen i särskild ordning:

Bilaga 3 (kvalificerat hemlig) Försvarsmaktens operativa förmåga 2021

Bilagan redovisar del av Försvarsmaktens operativa förmåga och utvecklingen av krigsorganisationen (Operativa förmåga och hur denna har värderats).

I underbilaga 3.5 redovisas nationell och internationell beredskap samt nationella operationer 2021.

Bilaga 4 (hemlig) Övrig hemlig redovisning

Bilagan redovisar del av Försvarsmaktens operativa förmåga och utvecklingen av krigsorganisationen (Krigsorganisationens utveckling, Personalplanering, Försörjningstrygghet och Cyberförsvar).

Därutöver redovisas Skyddet för de mest skyddsvärda verksamheterna och Materiell tillgänglighet fartyg.

Sökregister återsrapporteringskrav

Av tabell 16 på nästföljande sidor framgår ställda krav på återsrapportering i årsredovisning 2021 och följer numrering i regleringsbrev 2021 (RB) och särskilda regeringsbeslut är angivna som SRB. Längst ner i tabell återfinns hänvisning till avsnitt som är reglerat i förordningar.

Av tabell 17 framgår särskilda redovisningar som skett under verksamhetsåret 2021 och följer kronologisk ordning i regleringsbrev 2021 (RB), särskilda regeringsbeslut är angivna som SRB.

RB p/ SRB	Namn återrapporteringskrav inklusive beskrivning	Redovisas i dokument	Avsnitt i huvuddokument, personal- och materielberättelse (bilaga 1 och bilaga 2) Öppen redovisning
1	Mål för Försvarsmaktens operativa förmåga och utvecklingen av krigsorganisationen		
	Försvarsmaktens operativa förmåga		
	<i>[...] Av resultatredovisningen i årsredovisningen ska en analys med eventuella avvikelser från målen och orsakerna till dessa framgå. Resultatredovisningen i årsredovisningen ska omfatta både den samlade förmågan respektive för armén, marinen, flygvapnet samt logistik- respektive ledningsfunktionen. Försvarsmakten ska redovisa de antaganden som legat till grund för myndighetens bedömning av resultaten, bland annat avseende angripare och angreppsfall.</i>	Hemlig bilaga 3	
	Krigsorganisationens utveckling		
	<i>Försvarsmakten ska i årsredovisningen redovisa resultatet av krigsorganisationens utveckling i förhållande till planen. Av redovisningen ska framgå en analys med slutsatser som fokuserar på avvikelser från planen och orsakerna till dessa</i>	Hemlig bilaga 4	
	Personalplanering		
	<i>Försvarsmakten ska i årsredovisningen redovisa utvecklingen i förhållande till redovisad planering. Av redovisningen ska framgå uppfyllnadsgrad av krigsplacerad personal i krigsförbanden och i reserver samt en analys med slutsatser med fokus på avvikelser.</i>	Hemlig bilaga 4	
	Försörjningstrygghet		
	<i>Försvarsmakten ska redovisa hur myndigheten utvecklat sin verksamhet och sina processer för att försörjningstryggheten bättre ska svara mot kraven på krigsorganisationens uthållighet. Redovisningen bör bl.a. inkludera vilka åtgärder som vidtagits för att identifiera ett relevant minsta bestånd, stärka förmödenhetsförsörjningen och öka materielens och andra viktiga varor och tjänsters tillgänglighet och uthållighet.</i>	Hemlig bilaga 4	
	Cyberförsvar		
	<i>Försvarsmakten ska i en separat bilaga till årsredovisningen lämna en samlad redovisning och analys av arbetet med cyberförsvarsförmågan inklusive förmågan att genomföra defensiva och offensiva operationer i cyberdomänen. Redovisningen ska även innehålla ekonomi uppdelat per anslagspost och en analys av hur samarbetet med Försvarets radioanstalt fortskrider.</i>	Hemlig bilaga 4 (sammanfattning)	Fullständig redovisning sker i särskild handling och separat bilaga
2	Skyddet för de mest skyddsvärda verksamheterna		
	<i>Försvarsmakten ska redovisa resultat i form av prestationer och effekter. Av redovisningen ska en analys av samarbetet med Försvarets radioanstalt och Säkerhetspolisen framgå.</i>	Hemlig bilaga 4	
3	Internationella militära insatser		
	<i>Försvarsmakten ska redovisa resultat och erfarenheter från genomförda internationella militära insatser..</i>	Huvuddokument	Internationella insatser start på sidan 38
	<i>Försvarsmakten ska redovisas hur insatserna påverkat utvecklingen av krigsorganisationen och den operativa förmågan.</i>	Huvuddokument	Uppbyggnad av krigsorganisationen och beredskap ingress på sidan 12
	<i>Även resultatet av genomförda insatser inom säkerhetssektorreform ska redovisas.</i>	Huvuddokument	Insatser för säkerhetssektorreform, SSR start på sidan 42
	<i>Utfall i förhållande till budget ska redovisas i enlighet med särkostnadsmodellen</i>	Huvuddokument	

RB p/ SRB	Namn återrapporteringskrav inklusive beskrivning	Redovisas i dokument	Avsnitt i huvuddokument, personal- och materielberättelse (bilaga 1 och bilaga 2) Öppen redovisning
			Ekonomiskt utfall per insats under utgiftsområde 6, anslag 1:2 på sidan 45
4	Övriga internationella insatser		
	<i>Försvarsmakten ska redovisa samarbetet med andra svenska myndigheter om freds- och säkerhetsfrämjande samt konfliktförebyggande verksamhet och hur erfarenheterna tas om hand inom myndigheten..</i>	Huvuddokument	Fredsfrämjande insatser start på sidan 46
5	Internationellt samarbete		
	<i>Försvarsmakten ska redovisa utvecklingen och sitt deltagande i bi- och multilaterala samarbeten enligt följande:</i> • en särskild redovisning hur det svensk-finska försvarssamarbetet samt det trilaterala samarbetet mellan Sverige, Finland och USA fortskrider, • den trilaterala avsiktsförklaringen mellan Finland, Norge och Sverige avseende fördjupat operativt försvarssamarbete, • myndighetens samarbeten med Danmark, Estland, Frankrike, Lettland, Litauen, Nederländerna, Norge, Polen, Storbritannien, Tyskland och USA, • myndighetens samarbete med Nato, EU, FN, Nordefco, Joint Expeditionary Force (JEF), Framework Nations Concept (FNC), European Intervention Initiative (EI2) och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). • myndighetens deltagande i Pesco-projekt <i>Av redovisningarna ska framgå vilka huvudsakliga aktiviteter som har genomförts, vilka resultat som har uppnåtts och hur resultatet har påverkat Försvarsmaktens operativa förmåga. Vidare ska resultatet av samarbetet med andra svenska myndigheter framgå</i>	Huvuddokument	Internationellt samarbete start på sidan 59
	<i>Försvarsmakten ska samlat redovisa det stöd som har lämnats till Regeringskansliet med anledning av det svenska ordförandeskapet i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).</i>		
	<i>Försvarsmakten ska redovisa en analys över vilka forsknings- och utvecklingsprojekt i Europeiska försvarsfonden som myndigheten kan dra nytta av.</i>		
6	Personalförsörjning		
	Personalberättelse		
	<i>Försvarsmakten ska lämna en personalberättelse.</i>	Bilaga 1	
	Jämställdhet och likabehandling		
	<i>Försvarsmakten ska redovisa resultat av de åtgärder avseende jämställdhetsintegrering som vidtagits för att myndighetens verksamhet ska bidra till att uppnå målen för jämställdhetspolitiken. Redovisningen ska, där det är relevant, vara uppdelad på kön samt innehålla en analys och bedömning av eventuella skillnader mellan kvinnor och män.</i>	Bilaga 1	Arbetet med jämställdhetsintegrering
	<i>Försvarsmakten ska särskilt redovisa vilka åtgärder som är vidtagna för att säkerställa att den materiel som anskaffas är ändamålsenligt utformad för såväl kvinnor som för män. Redovisningen ska omfatta vilka parametrar som ingår i kravställningarna liksom vilka antaganden om rekryteringsbasen som</i>	Bilaga 1	Åtgärder för ökad jämställdhet genom materielanskaffning

RB p/ SRB	Namn återrapporteringskrav inklusive beskrivning	Redovisas i dokument	Avsnitt i huvuddokument, personal- och materielberättelse (bilaga 1 och bilaga 2) Öppen redovisning
	<i>myndigheten gör.</i>		
8	Forskning och utveckling <i>Försvarsmakten ska redovisa bl.a. vilka överväganden som legat till grund för den forskning och utveckling som har beställts, hur resultaten avses användas i verksamheten och hur forskningsresurser nyttjats i övrigt. Vidare ska redovisas hur medlen för försvarsunderrättelseforskning har använts. Försvarsmakten ska vidare redovisa hur myndigheten säkerställer tillgången till strategiska kompetenser vid höjd beredskap och då ytterst i krig.</i>	Huvuddokument	Forskning och utveckling start på sidan 51
11	Objektsramar <i>Försvarsmakten ska med stöd av Försvarets materielverk i budgetunderlaget för 2022 utveckla särredovisningen av materielområden till förslag på objektsramar för stridsflyg- och undervattensområdena. Objektsramarna ska utgöra riktlinjebeslut för planerade utgifter som riksdagen beslutar. Förslaget till riktlinjebeslut ska inte innehålla uppgifter som omfattas av sekretess. Avvikelser mellan beslut och utfall, liksom avvikelser mellan förslag och föregående beslut, ska översiktligt kunna kommenteras och underbyggas i myndighetens årsredovisning respektive budgetunderlag.</i>		Redovisas fr.o.m. årsredovisningen 2022.
23	Upphandling <i>Försvarsmakten ska till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 22 februari 2022 redovisa vilka korruptionsförebyggande insatser som har gjorts samt göra en bedömning av om hur de vidtagna åtgärderna bidrar till att minska riskerna för korruption vid myndigheten. Försvarsmakten ska även redovisa resultatet av sitt arbete med att följa upp regler och standarder på nationell, europeisk och internationell nivå till stöd för regeringens mål som framgår av regeringens standardiseringsstrategi dnr UD2018/12345 från den 26 juli 2018. Redovisningen ska innehålla uppgifter om hur myndigheten samverkar med berörda aktörer för ett effektivt genomförande av regler och standarder i Sverige. Försvarsmakten ska därtill redovisa antalet upphandlingar, och den ekonomiska omfattningen, där miljöhänsyn tagits genom tillämpning av miljökriterier eller på annat sätt. Redovisningen ska också spegla det totala antalet upphandlingar och deras ekonomiska omfattning.</i>	Huvuddokument	Övrig redovisning med återrapporteringskrav/Upphandling start på sidan 78
30	Miljö och klimat <i>Försvarsmakten ska senast den 22 februari 2022 till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) redovisa hur myndighetens arbete med hållbarhet bidrar till Sveriges åtaganden under Parisavtalet.</i>	Huvuddokument	Miljö- och hållbarhetsarbete start på sidan 71 Försvarsmakten har valt att inkludera redovisningen i årsredovisningen
SRB 9	Rambeslut avseende Försvarsmaktens deltagande i internationell utbildnings- och övningsverksamhet under 2020-2021 (2019-11-28) Fö2019/01256/MFI <i>Försvarsmakten ska redovisa genomförd internationell utbildnings- och övningsverksamhet samt till den kopplade erfarenheter i årsredovisningen.</i>	Huvuddokument	Internationellt samarbete start på sidan 59
SRB 20	Uppdrag till Försvarsmakten avseende försvarsrelaterat samarbete med Ukraina under 2021		

RB p/ SRB	Namn återrapporteringskrav inklusive beskrivning	Redovisas i dokument	Avsnitt i huvuddokument, personal- och materielberättelse (bilaga 1 och bilaga 2) Öppen redovisning
	<i>(2020-12-17) Fö2020/00891 (delvis)</i>		
	<i>Försvarmakten ska redovisa genomförd verksamhet och uppnådda resultat i samband med årsredovisningen för 2021.</i>	Huvuddokument	Insatser för säkerhetssektorreform, SSR start på sidan 42
SRB 21	Uppdrag till Försvarmakten avseende försvarsrelaterat samarbete med Georgien under 2021 <i>(2020-12-17) Fö2020/00891 (delvis)</i>		
	<i>Försvarmakten ska redovisa genomförd verksamhet och uppnådda resultat i samband med årsredovisningen för 2021</i>	Huvuddokument	Insatser för säkerhetssektorreform, SSR start på sidan 42
SRB 22	Uppdrag till Försvarmakten att lämna stöd till säkerhetssektorreformarbetet i Moldavien under 2021 <i>(2020-12-17) Fö2020/00891 (delvis)</i>		
	<i>Försvarmakten ska redovisa genomförd verksamhet och uppnådda resultat i samband med årsredovisningen för 2021.</i>	Huvuddokument	Insatser för säkerhetssektorreform, SSR start på sidan 42
Förordningsstyrt			
5 B §	Förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarmakten - Vind- och vågkraft		
	<i>Försvarmakten ska till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) årligen redovisa myndighetens medverkan i beredningen av ärenden rörande vind- och vågkraft samt de åtgärder myndigheten har vidtagit för att bidra till att nå den nationella planeringsramen för vindkraft. Förordning (2010:650)</i>	Huvuddokument	Övrig redovisning med återrapporteringskrav/Vind- och vågkraft start på sidan 79
Kap 3, 3 §	Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB)		
	<i>Kompetensförsörjning</i> <i>Myndigheten ska redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1 § första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter. (F. 2008:747)</i>	Bilaga 1	Kompetensförsörjning

Tabell 16 Sökregister återrapporteringskrav i årsredovisning 2021

RB p/ SRB	Namn återrapporteringskrav inklusive beskrivning	Redovisat datum	FM-Beteckning/övrig info
19	Övningar med internationellt deltagande		
	<i>Försvarmakten ska till Regeringskansliet (Förvarsdepartementet) senast den 29 januari respektive den 18 juni 2021 redovisa genomförda övningar med internationellt deltagande under det senaste halvåret samt planerade övningar med internationellt deltagande för det kommande halvåret. Redovisningen ska innefatta deltagande länder samt en kort beskrivning av det svenska bidraget i respektive övning. Redovisningen den 29 januari ska innehålla en analys av möjligheten att under 2021 genomföra ett övningsmoment som inkluderar Joint Expeditionary Force (JEF) i en svensk nationell övning.</i>	2021-01-20 2021-06-15	FM2020-23458:2 Återrapportering av övningar med internationellt deltagande FM2020-23458:9 Återrapportering av övningar med internationellt deltagande
36	Prognoser		
	<i>Försvarmakten ska redovisa prognoser för 2021-2024 vid nedanstående prognostillfällen. Prognosema ska kommenteras per anslagspost. Av kommentarema ska framgå bakomliggande antaganden, osäkerhetsfaktorer samt ekonomiska och verksamhetsmässiga orsaker till eventuella förändringar. Prognosema ska kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle och i förhållande till budgeten. Vid väsentliga avvikelser mot tilldelade medel och gällande planering ska myndigheten ange vilka åtgärder som har vidtagits eller som planeras. Prognosema lämnas i informationssystemet Hermes senast den 5 februari, 29 april, 30 juli och 25 oktober..</i>	2021-02-05 2021-04-29 2021-07-30 2021-10-25	Anges ej i Hermes
35	Delfaktorer försvarsprisindex		
	<i>Försvarmakten ska senast den 17 februari 2021 till Regeringskansliet (Förvarsdepartementet) redovisa anslagen 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap för anslagspost 1 och 3 och 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar för anslagspost 2 fördelade för 2020 på delfaktorer i försvarsprisindex enligt bilaga 5.</i>	2021-02-16	Delfaktorer har redovisats per mejl till Rk.
18 (RB 20)	Förorenade områden		
	<i>Försvarmakten ska senast den 1 juni 2020 redovisa en handlingsplan för PFAS-förorenade områden. Försvarmakten ska också redovisa myndighetens vidtagna och planerade åtgärder för efterbehandling av förorenade områden senast den 22 februari 2021. Försvarmakten ska samverka med övriga myndigheter inom försvarssektorn samt samverkansgruppen för statligt förorenade områden och utgå ifrån Naturvårdsverkets rapport Vägledning och samverkan för hantering av statens förorenade områden (NV rapport 6888). Redovisningen ska även innehålla en bedömning av möjligheten till att ytterligare öka takten för efterbehandling av förorenade områden. Försvarmakten ska vidare redovisa hur myndigheten rapporterar förorenade områden till relevanta myndigheter. Av redovisningen ska det framgå hur Försvarmakten avser hantera eventuella framtida krav på skadestånd enligt de regler som gäller för skadestånd utan att det påverkar myndighetens arbete med förorenade områden.</i>	2021-02-19	FM2021-4267:1
23 (RB 20)	Samverkan med Försvarshögskolan		
	<i>Försvarmakten ska samverka med Försvarshögskolan om officersutbildningens dimensionering inför kommande års antagningsomgångar. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Förvarsdepartementet) senast den 22 februari 2021.</i>	i.u.	Redovisning har inte skett till regeringen varför nytt uppdrag ställts i RB 22 pkt 17.Officersutbildning - som ska redovisas senast den 1 oktober 2022.

RB p/ SRB	Namn återrapporteringskrav inklusive beskrivning	Redovisat datum	FM-Beteckning/övrig info
34	Rapportering enligt den nationella handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet <i>Försvarsmakten ska bidra till genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet i enlighet med regeringens beslut Sveriges nationella handlingsplan för genomförande av 2016-2020 den 28 april 2016 (UD2016/07898/KH, UD nr 1:5). Försvarsmakten ska senast den 22 februari 2021 till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) redovisa resultatet av det arbete myndigheten bedrivit med utgångspunkt i handlingsplanen om kvinnor, fred och säkerhet.</i>	2021-02-09	FM2019:2723:3
20	Medfinansieringsmekanism <i>Försvarsmakten ska till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 1 mars 2021 redovisa erfarenheter av tillämpningen av medfinansieringsmekanismen efter det Europeiska försvarsindustriella utvecklingsprogrammet (ED ID P). Redovisningen ska inkludera en analys över vilka anpassningar av processen som krävs till arbetet med Europeiska försvarsfonden.</i>	2021-03-01	FM2021-5648:1
RB, Bilaga 3	Förtroende- och säkerhetsfrämjande verksamhet <i>Försvarsmakten ska lämna underlag till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) för den årliga rapporteringen till OSSE gällande dokumentet för uppförandekod senast den 30 mars samt senast den 14 maj för informationslämning till FN avseende militärt innehav av konventionella vapen och till OSSE angående identifierat överskott, samt beslagtagna och destruerade små lätta vapen (SALW).</i>	2021-03-30q 2021-05-04	FM2021-7890:1 FM2021-11071:2
22	Anmälan av vapenprojekt <i>Försvarsmakten ska till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 16 april 2021 redovisa på vilket sätt kravet att anmäla vapenprojekt, som följer av 13 § förordningen (2007:936) om folkrättslig granskning av vapenprojekt, inarbetats i myndighetens interna processer och rutiner.</i>	2021-10-18	FM2021-17414:1
28	Statsflyget <i>Försvarsmakten ska senast den 31 maj 2021 till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) redovisa förslag på hur statsflygets klimatpåverkan kan minskas.</i>	2021-05-27	FM2021-9787:2
SRB 7	Villkor för avgiftsbelagd verksamhet (RB ändringstryck 2021-01-28, F62021/00101) <i>3. Stöd som Försvarsmakten lämnar med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19 till kommuner och regioner enligt förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet ska under perioden den 1 januari – 31 augusti 2021, med undantag från 16 § i samma förordning, lämnas utan att någon avgift tas ut. Stöd som lämnas under denna period ska finansieras från anslag 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap anslagspost 1. Försvarsmakten ska till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 1 augusti 2021 redovisa de kostnader som myndigheten har haft och som myndigheten bedömer att den kommer att ha för det lämnade stödet under den angivna perioden..</i>	2021-07-30	FM2020-23458:10
17	Personalsäkerhet <i>Försvarsmakten ska senast den 22 februari 2022, med en delredovisning den 1 september 2021, till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) redovisa genomförandet av de åtgärder som myndigheten planerar att vidta med anledning av regeringens uppdrag till Försvarsmakten att redovisa arbete med personalsäkerhet från den 13 augusti 2020 (Fö nr 1).</i>	2021-08-25	FM2020-22727:3 Den andra redovisningen sker senast den 22 februari 2022.

RB p/ SRB	Namn återrapporteringskrav inklusive beskrivning	Redovisat datum	FM-Beteckning/övrig info
29	Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet <i>Försvarsmakten ska i samverkan med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap redovisa till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) hur Försvarsmakten inom ramen för gällande regelverk, mål och uppgifter, kan utveckla formerna för Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet såsom stöd med militära helikoptrar i samband med fredstida krissituationer. Redovisningen ska inte omfatta Försvarsmaktens stöd till polisen med helikoptrar. En muntlig delredovisning ska genomföras senast den 1 september 2021. Slutredovisningen ska ske senast den 22 februari 2022.</i>	2021-08-31	Muntlig delredovisning har skett den 31 augusti. Skriftlig redovisning sker senast den 22 februari 2022
32 (RB 20)	Jämställdhetsintegrering <i>Försvarsmakten ska fortsätta utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering i syfte att verksamheten ska bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen. FM ska senast 1 september 2021 till Regeringskansliet (Fö) redovisa inriktningen för det fortsatta arbetet med jämställdhetsintegrering för åren 2022-2025.</i>	2021-08-31	FM2021-17747:2
18	Frivilliga Försvarsorganisationer <i>Försvarsmakten ska till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 19 september 2021 redovisa en bedömning av hur myndighetens finansiering av de frivilliga försvarsorganisationerna bidragit till att stärka folkförankring och försvarsvilja samt krigsorganisationens utveckling i enlighet med förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet.</i>	2021-09-17	FM2021-18657:1.
21	Försörjning av framtida nyckelteknologier <i>Försvarsmakten ska till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 20 september 2021 inkomma med en analys avseende försörjningstryggheten av nyckelteknologier. Med nyckelteknologi avses sådan framväxande och möjliggörande teknik som för skyddet av Sverige och försvarsförmågan är central för den framtida utvecklingen av doktriner, stridsteknik, taktik och materielanskaffning och som till sin natur är plattformsnöjneutral t.ex. kvantteknik. Analysen ska bl.a. innefatta det militära försvarets behov, planering och försörjning av nyckelteknologier. Försvarsmakten ska i uppdraget samarbeta med och inhämta synpunkter från berörda myndigheter och ha dialog med näringslivet.</i>	2021-09-20	FM2021-16409:1
SRB 20	Uppdrag till Försvarsmakten avseende försvarsrelaterat samarbete med Ukraina under 2021 (2020-12-17) Fö2020/00891 (delvis) <i>Försvarsmakten ska redovisa genomförd verksamhet och uppnådda resultat i samband med årsredovisningen för 2021. En delredovisning ska lämnas i samband med att Försvarsmakten lämnar förslag till årsplan för samarbetet med och stödet till Ukraina under 2022, senast den 20 september 2021.</i>	2021-09-17	FM2021-18597:1
SRB 21	Uppdrag till Försvarsmakten avseende försvarsrelaterat samarbete med Georgien under 2021 (2020-12-17) Fö2020/00891 (delvis) <i>Försvarsmakten ska redovisa genomförd verksamhet och uppnådda resultat i samband med årsredovisningen för 2021. En delredovisning ska lämnas i samband med att Försvarsmakten lämnar förslag till årsplan för samarbetet med och stödet till Georgien under 2022, senast den 20 september 2021.</i>	2021-09-17	FM2021-18597:1

RB p/ SRB	Namn återrapporteringskrav inklusive beskrivning	Redovisat datum	FM-Beteckning/övrig info
	September 2021.		
SRB 22	Uppdrag till Försvarmakten att lämna stöd till säkerhetssektorreformen i Moldavien under 2021 (2020-12-17) F62020/00891 (delvis)		
	<i>Försvarmakten ska redovisa genomförd verksamhet och uppnådda resultat i samband med årsredovisningen för 2021. En delredovisning ska lämnas i samband med att Försvarmakten lämnar förslag till årsplan för samarbetet med och stödet till Moldavien under 2022, senast den 20 September 2021.</i>	2021-09-17	FM2021-18597:1
15	Förberedelser inför kontrollstationen 2023		
	<i>I avvaktan på beslut avseende den ekonomiska planeringsramen åren 2026-2030 ska Försvarmakten påbörja en planering för ett möjligt genomförande av nedan angivna åtgärder. Ett genomförande förutsätter särskilda beslut och att den ekonomiska ramen för perioden 2026-2030 höjs. Försvarmakten ska i arbetet samverka med berörda myndigheter bl.a. Försvarets materielverk och Fortifikationsverket. En redovisning av hur planeringsarbetet fortskrider ska inkomma till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 1 oktober 2022. En delredovisning ska inlämnas senast den 1 oktober 2021.</i>	2021-09-21	FM2021-19736:1
32	Förnybar energi		
	<i>Försvarmakten ska fortsätta att utveckla förmågan till tidig dialog och samverka med relevanta aktörer i planerings- och prövningsprocessen av deras planerade anläggningar för förnybar energiproduktion. Försvarmakten ska redovisa förutsättningar för att använda s.k. villkorade tillstånd. Myndigheten ska senast den 15 oktober 2021 till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) redovisa hur utvecklingen av denna dialog fortskrider och förutsättningarna för att använda s.k. villkorade tillstånd.</i>	2021-10-15	FM2021-19201, Redovisning av regeringsuppdrag 32 i regleringsbrev 2021, Förnybar energi.
31	Samverkan i samhällsplanering		
	<i>Försvarmakten ska, mot bakgrund av myndighetens kommande tillväxt, till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 22 februari 2022 redovisa hur myndigheten bidrar till samexistens mellan olika samhällsintressen inom samma geografiska områden och samverkar med relevanta myndigheter och organisationer i samhällsplaneringen.</i>		Redovisning sker senast den 22 februari 2022
SRB 8	Uppdrag om fördjupad samverkan inom cybersäkerhetsområdet genom ett nationellt cybersäkerhetscenter (Fö2019/01330 utfärdat 2020-12-10)		
	<i>En gemensam redovisning av arbetet ska lämnas årligen till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet och Justitiedepartementet) i samband med att myndigheternas årsredovisning lämnas till regeringen. Redovisningen ska innehålla såväl en verksamhetsuppföljning som en ekonomisk redovisning.</i>		Redovisning sker senast den 22 februari 2022.

Tabell 17 Särskilda redovisningar som skett under 2021

Överbefälhavarens intygande av myndighetens årsredovisning

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten har varit betryggande under den period som årsredovisningen avser.⁴⁴

Micael Bydén

⁴⁴ Grundar sig på redovisningen i avsnitten *Intern styrning och kontroll* samt *Revision, granskning, kontroll och tillsyn*.

FÖRSVARSMAKTEN